

Europeiska unionens officiella tidning

L 152



Svensk utgåva

Lagstiftning

femtionionde årgången

9 juni 2016

Innehållsförteckning

II Icke-lagstiftningsakter

FÖRORDNINGAR

- ★ **Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2016/895 av den 8 juni 2016 om ändring av förordning (EG) nr 1290/2008 vad gäller namnet på innehavaren av godkännandet av ett preparat av *Lactobacillus rhamnosus* (CNCM-I-3698) och *Lactobacillus farciminis* (CNCM-I-3699) ⁽¹⁾** 1
- ★ **Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2016/896 av den 8 juni 2016 om godkännande av järnnatriumtartrater som fodertillsats för alla djurarter ⁽¹⁾** 3
- ★ **Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2016/897 av den 8 juni 2016 om godkännande av ett preparat av *Bacillus subtilis* (C-3102) (DSM 15544) som fodertillsats för värphöns och akvariefiskar (innehavare av godkännandet: Asahi Calpis Wellness Co. Ltd) samt om ändring av förordningarna (EG) nr 1444/2006, (EU) nr 333/2010 och (EU) nr 184/2011 vad gäller innehavaren av godkännandet ⁽¹⁾** 7
- ★ **Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2016/898 av den 8 juni 2016 om godkännande av ett preparat av *Bacillus licheniformis* (ATCC 53757) och dess proteas (EC 3.4.21.19) som fodertillsats för slaktkycklingar, kycklingar som föds upp till värphöns och mindre fjäderfäarter avsedda för slakt och mindre fjäderfäarter som föds upp för värpning samt burfåglar (innehavare av godkännandet: Novus Europe SA/N.V.) ⁽¹⁾** 11
- ★ **Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2016/899 av den 8 juni 2016 om godkännande av 6-fytas framställt av *Trichoderma reesei* (ATCC SD-6528) som fodertillsats för alla arter av fjäderfä och svin (med undantag för diande smågrisar) (innehavare av godkännandet: Danisco (UK) Ltd) ⁽¹⁾** 15
- ★ **Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2016/900 av den 8 juni 2016 om godkännande av bensoesyra som fodertillsats för suggor (innehavare av godkännandet: DSM Nutritional Product Sp. z o. o.) ⁽¹⁾** 18
- Kommissionens genomförandeförordning (EU) 2016/901 av den 8 juni 2016 om fastställande av schablonimportvärden för bestämning av ingångspriset för vissa frukter och grönsaker 21

⁽¹⁾ Text av betydelse för EES

SV

De rättsakter vilkas titlar är tryckta med fin stil är sådana rättsakter som har avseende på den löpande handläggningen av jordbrukspolitiska frågor. De har normalt begränsad giltighetstid.

Beträffande alla övriga rättsakter gäller att titlarna är tryckta med fet stil och föregås av en asterisk.

BESLUT

- ★ **Kommissionens genomförandebeslut (EU) 2016/902 av den 30 maj 2016 om fastställande av BAT-slutsatser för rening och hantering av avloppsvatten och avgaser inom den kemiska sektorn, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU [delgivet med nr C(2016) 3127] ⁽¹⁾** 23
 - ★ **Kommissionens genomförandebeslut (EU) 2016/903 av den 8 juni 2016 om ett hästtäck som impregnerats med permetrin och som används mot besvärande insekter i hästens omgivning, i enlighet med artikel 3.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 ⁽¹⁾** 43
 - ★ **Kommissionens genomförandebeslut (EU) 2016/904 av den 8 juni 2016 om produkter för handdesinfektion som innehåller propan-2-ol, i enlighet med artikel 3.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 ⁽¹⁾** 45
-

III Andra akter

EUROPEISKA EKONOMISKA SAMARBETSOMRÅDET

- ★ **Beslut av Eftas övervakningsmyndighet nr 110/15/KOL av den 8 april 2015 om att det kompletterande stödet på 16 miljoner norska kronor från Innovasjon Norge till Finnfjord ska förklaras vara oförenligt med EES-avtalet (Norge) [2016/905]** 47
- ★ **Beslut av Eftas övervakningsmyndighet nr 357/15/KOL av den 23 september 2015 om avslutande av det formella granskningsförfarandet med avseende på det statliga stödet till förmån för Sandefjord Fotball AS (Norge) [2016/906]** 59

⁽¹⁾ Text av betydelse för EES

II

(Icke-lagstiftningsakter)

FÖRORDNINGAR

KOMMISSIONENS GENOMFÖRANDEFÖRORDNING (EU) 2016/895

av den 8 juni 2016

om ändring av förordning (EG) nr 1290/2008 vad gäller namnet på innehavaren av godkännandet av ett preparat av *Lactobacillus rhamnosus* (CNCM-I-3698) och *Lactobacillus farciminis* (CNCM-I-3699)

(Text av betydelse för EES)

EUROPEISKA KOMMISSIONEN HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1831/2003 av den 22 september 2003 om fodertillsatser ⁽¹⁾, särskilt artikel 13.3, och

av följande skäl:

- (1) Danisco (UK) Ltd har i enlighet artikel 13.3 i förordning (EG) nr 1831/2003 lämnat in en ansökan om att ändra namnet på innehavaren av godkännandet i kommissionens förordning (EG) nr 1290/2008 ⁽²⁾ om godkännande av ett preparat av *Lactobacillus rhamnosus* (CNCM-I-3698) och *Lactobacillus farciminis* (CNCM-I-3699).
- (2) Enligt sökanden fördes försäljningsrättigheterna för preparatet av *Lactobacillus rhamnosus* (CNCM-I-3698) och *Lactobacillus farciminis* (CNCM-I-3699) över från Danisco (UK) Ltd till STI Biotechnologie från och med den 12 november 2015.
- (3) De föreslagna ändringarna av villkoren för godkännandet är av rent administrativ karaktär och föranleder ingen ny bedömning av den berörda tillsatsen. Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet har underrättats om ansökan.
- (4) För att fodertillsatsen ska få lov att saluföras av STI Biotechnologie måste villkoren för godkännandet ändras.
- (5) Förordning (EG) nr 1290/2008 bör därför ändras i enlighet med detta.
- (6) Eftersom det inte finns några säkerhetsskäl som kräver att de ändringar i förordning (EG) nr 1290/2008 som görs genom den här förordningen omedelbart tillämpas, bör en övergångsperiod fastställas under vilken befintliga lager av tillsatsen och av förblandningar och foderblandningar som innehåller tillsatsen får användas.

⁽¹⁾ EUT L 268, 18.10.2003, s. 29.

⁽²⁾ Kommissionens förordning (EG) nr 1290/2008 av den 18 december 2008 om godkännande av ett preparat av *Lactobacillus rhamnosus* (CNCM-I-3698) och *Lactobacillus farciminis* (CNCM-I-3699) som fodertillsats (EUT L 340, 19.12.2008, s. 20).

- (7) De åtgärder som föreskrivs i denna förordning är förenliga med yttrandet från ständiga kommittén för växter, djur, livsmedel och foder.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

I bilagan till förordning (EG) nr 1290/2008 ska "Danisco (UK) Ltd" i andra kolumnen ersättas med "STI Biotechnologie".

Artikel 2

Befintliga lager av tillsatsen, förblandningar och foderblandningar som innehåller tillsatsen vilka uppfyller de bestämmelser som är tillämpliga före dagen för denna förordnings ikraftträdande får även fortsättningsvis släppas ut på marknaden och användas till dess att lagren har tömts.

Artikel 3

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 8 juni 2016.

På kommissionens vägnar

Jean-Claude JUNKER

Ordförande

KOMMISSIONENS GENOMFÖRANDEFÖRORDNING (EU) 2016/896
av den 8 juni 2016
om godkännande av järnnatriumtartrater som fodertillsats för alla djurarter
(Text av betydelse för EES)

EUROPEISKA KOMMISSIONEN HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1831/2003 av den 22 september 2003 om fodertillsatser ⁽¹⁾, särskilt artikel 9.2, och

av följande skäl:

- (1) Förordning (EG) nr 1831/2003 innehåller bestämmelser om godkännande av fodertillsatser samt de skäl och förfaranden som gäller för sådana godkännanden.
- (2) En ansökan om godkännande av järnnatriumtartrater har lämnats in i enlighet med artikel 7 i förordning (EG) nr 1831/2003. Till ansökan bifogades de uppgifter och handlingar som krävs enligt artikel 7.3 i förordning (EG) nr 1831/2003.
- (3) Ansökan gäller godkännande av järnnatriumtartrater som fodertillsats i kategorin "tekniska tillsatser" för alla djurarter.
- (4) Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (nedan kallad *myndigheten*) konstaterade i sitt yttrande av den 30 april 2015 ⁽²⁾ att det berörda preparatet under föreslagna användningsvillkor inte inverkar negativt på djurs och människors hälsa eller på miljön. Myndigheten konstaterade också att preparatet kan vara effektivt som klumpförebyggande medel i salt. Myndigheten anser inte att det behövs några särskilda krav på övervakning efter utsläppandet på marknaden. Den bekräftade även den rapport om analysmetoderna för fodertillsatsen i foder som lämnats av det referenslaboratorium som inrättats genom förordning (EG) nr 1831/2003.
- (5) Bedömningen av järnnatriumtartrater visar att villkoren för tartrater är uppfyllda för godkännande i artikel 5 i förordning (EG) nr 1831/2003. Preparatet bör därför godkännas för användning i enlighet med bilagan till den här förordningen.
- (6) De åtgärder som föreskrivs i denna förordning är förenliga med yttrandet från ständiga kommittén för växter, djur, livsmedel och foder.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Det preparat i kategorin "tekniska tillsatser" och i den funktionella gruppen "klumpförebyggande medel" som anges i bilagan godkänns som fodertillsats enligt villkoren i den bilagan.

Artikel 2

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

⁽¹⁾ EUT L 268, 18.10.2003, s. 29.

⁽²⁾ EFSA Journal, vol. 13(2015):5, artikelnr 4114.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 8 juni 2016.

På kommissionens vägnar

Jean-Claude JUNCKER

Ordförande

Tillsatsens identifierings-nummer	Tillsats	Sammansättning, kemisk formel, beskrivning, analysmetod	Djurart eller djurkategori	Högsta ålder	Lägsta halt	Högsta halt	Övriga bestämmelser	Godkän- andet gäller till och med
					mg aktiv substans/kg NaCl			

Tekniska tillsatser: klumpförebyggande medel

1i534	Järnnatrium-tartrater	<i>Tillsatsens sammansättning</i> Preparat av en produkt av en komplexbildning av natriumtartrater och järn(III)klorid i vattenlösning ≤ 35 viktprocent <i>Beskrivning av den aktiva substansen</i> Järn(III)-produkt av en komplexbildning av D(+)-, L(-)- och meso-2,3-dihydroxibutandisyror Förhållande: järn till meso-tartrat 1:1 Förhållande: järn till totala tartratisomerer 1:1,5 CAS-nr: 1280193-05-9 $\text{Fe}(\text{OH})_2\text{C}_4\text{H}_4\text{O}_6\text{Na}$ Klorid: ≤ 25 % Oxalater: ≤ 1,5 % uttryckt som oxalsyra Järn: ≥ 8 % järn(III) <i>Analysmetod</i> ⁽¹⁾ Bestämning av meso-tartrat och D(-), L(+)-tartrater i fodertillsatsen: — vätskekromatografi med brytningsindexdetektion (HPLC-RI). Bestämning av den totala mängden järn i fodertillsatsen: — ICP-atomemissionsspektrometri (ICP-AES) – EN 15510, eller	Alla djurarter	—	—	—	1. Tillsatsen ska användas endast i NaCl (natriumklorid) 2. Minsta rekommenderade dos: 26 mg järnnatriumtartrater/kg NaCl (motsvarande 3 mg järn/kg NaCl) 3. Högsta rekommenderade dos: 106 mg järnnatriumtartrater/kg NaCl	29 juni 2026
-------	-----------------------	---	----------------	---	---	---	--	--------------

Tillsatsens identifieringsnummer	Tillsats	Sammansättning, kemisk formel, beskrivning, analysmetod	Djurart eller djurkategori	Högsta ålder	Lägsta halt	Högsta halt	Övriga bestämmelser	Godkännandet gäller till och med
					mg aktiv substans/kg NaCl			
		— ICP-atomemissionsspektrometri (ICP-AES) efter uppslutning under tryck – EN 15621, eller — ICP-atomemissionsspektrometri (ICP-AES) – EN ISO 11885, eller — atomabsorptionsspektrometri (AAS) – EN ISO 6869, eller — atomabsorptionsspektrometri (AAS) – kommissionens förordning (EG) nr 152/2009 (2). Bestämning av den totala mängden natrium i fodertillsatsen: — ICP-atomemissionsspektrometri (ICP-AES) – EN 15510, eller — ICP-atomemissionsspektrometri (ICP-AES) efter uppslutning under tryck – EN 15621, eller — ICP-atomemissionsspektrometri (ICP-AES) – EN 11885, eller — atomabsorptionsspektrometri (AAS) – EN ISO 6869. Bestämning av den totala mängden klorid i fodertillsatsen: — titrering – förordning (EG) nr 152/2009 eller ISO 6495.						

⁽¹⁾ Närmare information om analysmetoderna finns på referenslaboratoriets webbplats: <https://ec.europa.eu/jrc/en/eurl/feed-additives/evaluation-reports>

⁽²⁾ Kommissionens förordning (EG) nr 152/2009 av den 27 januari 2009 om provtagnings- och analysmetoder för offentlig kontroll av foder (EUT L 54, 26.2.2009, s. 1).

KOMMISSIONENS GENOMFÖRANDEFÖRORDNING (EU) 2016/897**av den 8 juni 2016**

om godkännande av ett preparat av *Bacillus subtilis* (C-3102) (DSM 15544) som fodertillsats för värphöns och akvariefiskar (innehavare av godkännandet: Asahi Calpis Wellness Co. Ltd) samt om ändring av förordningarna (EG) nr 1444/2006, (EU) nr 333/2010 och (EU) nr 184/2011 vad gäller innehavaren av godkännandet

(Text av betydelse för EES)

EUROPEISKA KOMMISSIONEN HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1831/2003 av den 22 september 2003 om fodertillsatser ⁽¹⁾, särskilt artiklarna 9.2 och 13.3, och

av följande skäl:

- (1) Förordning (EG) nr 1831/2003 innehåller bestämmelser om godkännande av fodertillsatser samt om de skäl och förfaranden som gäller för sådana godkännanden.
- (2) Ansökningar om godkännande av ett preparat av *Bacillus subtilis* (C-3102) har lämnats in i enlighet med artikel 7 i förordning (EG) nr 1831/2003. Till ansökningarna bifogades de uppgifter och handlingar som krävs enligt artikel 7.3 i förordning (EG) nr 1831/2003.
- (3) Ansökningarna gäller godkännande i kategorin "zootekniska tillsatser" av ett preparat av *Bacillus subtilis* (C-3102) som fodertillsats för värphöns och akvariefiskar.
- (4) Preparatet är redan godkänt som fodertillsats för slaktkycklingar genom kommissionens förordning (EG) nr 1444/2006 ⁽²⁾, för smågrisar genom kommissionens förordning (EU) nr 333/2010 ⁽³⁾ och för kycklingar för uppfödning till värphöns, kalkoner, mindre fågelarter, andra burfåglar och fågelvilt genom kommissionens förordning (EU) nr 184/2011 ⁽⁴⁾.
- (5) Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (nedan kallad *myndigheten*) konstaterade i sina yttranden av den 28 september 2015 ⁽⁵⁾ och den 11 november 2015 ⁽⁶⁾ att preparatet av *Bacillus subtilis* (C-3102) under de föreslagna användningsvillkoren inte förmodas inverka negativt på djurs och människors hälsa eller på miljön. Myndigheten konstaterade att preparatet under de föreslagna användningsvillkoren kan vara effektivt för att minska den mängd foder som behövs per viktenhet av producerade ägg under hela värpperioden. Myndigheten konstaterade även att preparatet kan förbättra akvariefiskarnas tillväxt och foderutnyttjande. Den anser inte att det behövs några särskilda krav på övervakning efter utsläppandet på marknaden. Den bekräftade även den rapport om analysmetoden för fodertillsatsen i foder som lämnats av det referenslaboratorium som inrättats genom förordning (EG) nr 1831/2003.
- (6) Bedömningen av preparatet av *Bacillus subtilis* (C-3102) visar att villkoren för godkännande i artikel 5 i förordning (EG) nr 1831/2003 är uppfyllda. Preparatet bör därför godkännas för användning i enlighet med bilagan till den här förordningen.

⁽¹⁾ EUT L 268, 18.10.2003, s. 29.⁽²⁾ Kommissionens förordning (EG) nr 1444/2006 av den 29 september 2006 om godkännande av *Bacillus subtilis* C-3102 (Calsporin) som fodertillsats (EUT L 271, 30.9.2006, s. 19).⁽³⁾ Kommissionens förordning (EU) nr 333/2010 av den 22 april 2010 om godkännande av ett nytt användningsområde för *Bacillus subtilis* C-3102 (DSM 15544) som fodertillsats för avvanda smågrisar (innehavare av godkännandet: Calpis Co. Ltd Japan, som i EU företräds av Calpis Co. Ltd Europe Representative Office) (EUT L 102, 23.4.2010, s. 19).⁽⁴⁾ Kommissionens förordning (EU) nr 184/2011 av den 25 februari 2011 om godkännande av *Bacillus subtilis* C-3102 (DSM 15544) som fodertillsats för kycklingar för uppfödning till värphöns, kalkoner, mindre fågelarter, andra burfåglar och fågelvilt (innehavare av godkännandet Calpis Co. Ltd Japan, som företräds av Calpis Co. Ltd Europe Representative Office) (EUT L 53, 26.2.2011, s. 33).⁽⁵⁾ EFSA Journal, vol. 13(2015):9, artikelnr 4231.⁽⁶⁾ EFSA Journal, vol. 13(2015):11, artikelnr 4274.

- (7) Sökanden har även lämnat in en ansökan i enlighet med artikel 13.3 i förordning (EG) nr 1831/2003 med förslag om ändring av namnet på innehavaren av godkännandet och namnet på dess företrädare i EU i förordningarna (EG) nr 1444/2006, (EU) nr 333/2010 och (EU) nr 184/2011. Sökanden hävdar att från och med den 1 januari 2016 har den bytt namn från "Calpis Co. Ltd" till "Asahi Calpis Wellness Co. Ltd". Namnet på dess företrädare i EU har ändrats från "Calpis Co. Ltd Europe Representative Office" till "Asahi Calpis Wellness Co. Ltd Europe Representative Office". Sökanden har lämnat in relevanta uppgifter som stöd för sin begäran.
- (8) För att Asahi Calpis Wellness Co. Ltd ska kunna utnyttja sina försäljningsrättigheter måste villkoren för godkännandet ändras.
- (9) Förordningarna (EG) nr 1444/2006, (EU) nr 333/2010 och (EU) nr 184/2011 bör därför ändras i enlighet med detta.
- (10) De åtgärder som föreskrivs i denna förordning är förenliga med yttrandet från ständiga kommittén för växter, djur, livsmedel och foder.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Det preparat i kategorin "zootekniska tillsatser" och i den funktionella gruppen "medel som stabiliserar tarmfloran" som anges i bilagan godkänns som fodertillsats enligt villkoren i bilagan.

Artikel 2

I bilagan till förordning (EG) nr 1444/2006, i den andra kolumnen, ska namnet på innehavaren av godkännandet "Calpis Co. Ltd Representeras i gemenskapen av Orffa International Holding BV" ersättas med "Asahi Calpis Wellness Co. Ltd som i EU företräds av Asahi Calpis Wellness Co. Ltd Europe Representative Office".

Artikel 3

Förordning (EU) nr 333/2010 ska ändras på följande sätt:

- a) I titeln ska "innehavare av godkännandet: Calpis Co. Ltd Japan, som i EU företräds av Calpis Co. Ltd Europe Representative Office" ersättas med "innehavare av godkännandet: Asahi Calpis Wellness Co. Ltd som i EU företräds av Asahi Calpis Wellness Co. Ltd Europe Representative Office".
- b) I bilagan i den andra kolumnen ska namnet på innehavaren av godkännandet "Calpis Co. Ltd Japan, som i EU företräds av Calpis Co. Ltd Europe Representative Office i Frankrike" ersättas med "Asahi Calpis Wellness Co. Ltd som i EU företräds av Asahi Calpis Wellness Co. Ltd Europe Representative Office".

Artikel 4

Förordning (EU) nr 184/2011 ska ändras på följande sätt:

- a) I titeln ska "innehavare av godkännandet Calpis Co. Ltd Japan, som företräds av Calpis Co. Ltd Europe Representative Office" ersättas med "innehavare av godkännandet: Asahi Calpis Wellness Co. Ltd som i EU företräds av Asahi Calpis Wellness Co. Ltd Europe Representative Office".

- b) I bilagan i den andra kolumnen ska namnet på innehavaren av godkännandet "Calpis Co. Ltd Japan, som företräds av Calpis Co. Ltd Europe Representative Office i Frankrike" ersättas med "Asahi Calpis Wellness Co. Ltd som i EU företräds av Asahi Calpis Wellness Co. Ltd Europe Representative Office".

Artikel 5

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 8 juni 2016.

På kommissionens vägnar

Jean-Claude JUNCKER

Ordförande

BILAGA

Tillsatsens identifieringsnummer	Namn på innehavaren av godkännandet	Tillsats	Sammansättning, kemisk formel, beskrivning, analysmetod	Djurart eller djurkategori	Högsta ålder	Lägsta halt	Högsta halt	Övriga bestämmelser	Godkännandet gäller till och med
						CFU/kg helfoder med en vattenhalt på 12 %			
Kategori: zootekniska tillsatser. Funktionell grupp: medel som stabiliserar tarmfloran.									
4b1820	Asahi Calpis Wellness Co. Ltd som i EU företräds av Asahi Calpis Wellness Co. Ltd Europe Representative Office	Bacillus subtilis C-3102 (DSM 15544)	Tillsatsens sammansättning	Värphöns	—	3 × 10 ⁸	—	1. Ange följande i bruksanvisningen till tillsatsen, förblandningen och foderblandningen: lagringstemperatur, hållbarhetstid och stabilitet vid pelletering.	29 juni 2026
			Bacillus subtilis C-3102 (DSM 15544) med minst 1,0 × 10 ¹⁰ CFU/g Beskrivning av den aktiva substansen Livsdugliga sporer (CFU) av Bacillus subtilis C-3102 (DSM 15544) Analysmetod ⁽¹⁾ Räkning: utstryk på tryptonsojaagarplatta (EN 15784:2009) Identifiering: pulsfältsgelelektrofores (PFGE)	Akvariefisk		1 × 10 ¹⁰			

⁽¹⁾ Närmare information om analysmetoderna finns på referenslaboratoriets webbplats: www.irmm.jrc.ec.europa.eu/crl-feed-additives

KOMMISSIONENS GENOMFÖRANDEFÖRORDNING (EU) 2016/898

av den 8 juni 2016

om godkännande av ett preparat av *Bacillus licheniformis* (ATCC 53757) och dess proteas (EC 3.4.21.19) som fodertillsats för slaktkycklingar, kycklingar som föds upp till värphöns och mindre fjäderfäarter avsedda för slakt och mindre fjäderfäarter som föds upp för värpning samt burfåglar (innehavare av godkännandet: Novus Europe SA/N.V.)

(Text av betydelse för EES)

EUROPEISKA KOMMISSIONEN HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1831/2003 av den 22 september 2003 om fodertillsatser ⁽¹⁾, särskilt artikel 9.2, och

av följande skäl:

- (1) Förordning (EG) nr 1831/2003 innehåller bestämmelser om godkännande av fodertillsatser samt de skäl och förfaranden som gäller för sådana godkännanden.
- (2) I enlighet med artikel 7 i förordning (EG) nr 1831/2003 har det lämnats in en ansökan om godkännande av ett preparat av *Bacillus licheniformis* (ATCC 53757) och dess proteas (EC 3.4.21.19). Till ansökan bifogades de uppgifter och handlingar som krävs enligt artikel 7.3 i förordning (EG) nr 1831/2003.
- (3) Ansökan gäller godkännande i kategorin "zootekniska tillsatser" av ett preparat av *Bacillus licheniformis* (ATCC 53757) och dess proteas (EC 3.4.21.19) som fodertillsats för slaktkycklingar, kycklingar som föds upp till värphöns och mindre fjäderfäarter avsedda för slakt och mindre fjäderfäarter fram till värpstart samt burfåglar.
- (4) Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (nedan kallad *myndigheten*) konstaterar i sitt yttrande av den 11 mars 2015 ⁽²⁾ att preparatet av *Bacillus licheniformis* (ATCC 53757) och dess proteas (EC 3.4.21.19) under föreslagna användningsvillkor inte inverkar negativt på djurs och människors hälsa eller på miljön och att det kan förbättra förhållandet mellan foderintag och viktökning hos slaktkycklingar vid rekommenderad dos men endast när proteinreducerat foder ges. Denna slutsats kan också utvidgas till kycklingar som föds upp till värphöns, mindre fjäderfäarter avsedda för slakt och mindre fjäderfäarter som föds upp för värpning samt burfåglar. Myndigheten anser inte att det behövs några särskilda krav på övervakning efter försäljning. Den bekräftade även den rapport om analysmetoden för fodertillsatsen i foder som lämnats av det referenslaboratorium som inrättats genom förordning (EG) nr 1831/2003.
- (5) Bedömningen av preparatet av *Bacillus licheniformis* (ATCC 53757) och dess proteas (EC 3.4.21.19) visar att det uppfyller villkoren för godkännande i artikel 5 i förordning (EG) nr 1831/2003. Preparatet bör därför godkännas för användning i enlighet med bilagan till den här förordningen.
- (6) De åtgärder som föreskrivs i denna förordning är förenliga med yttrandet från ständiga kommittén för växter, djur, livsmedel och foder.

⁽¹⁾ EUT L 268, 18.10.2003, s. 29.⁽²⁾ EFSA Journal, vol. 13(2015):3, artikelnr 4055.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Det preparat i kategorin "zootekniska tillsatser" och i den funktionella gruppen "andra zootekniska tillsatser" som anges i bilagan godkänns som fodertillsats enligt villkoren i den bilagan.

Artikel 2

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 8 juni 2016.

På kommissionens vägnar

Jean-Claude JUNKER

Ordförande

Tillsatsens identifieringsnummer	Namn på innehavaren av godkännandet	Tillsats	Sammansättning, kemisk formel, beskrivning, analysmetod	Djurart eller djurkategori	Högsta ålder	Lägsta halt	Högsta halt	Övriga bestämmelser	Godkännandet gäller till och med
						CFU/enheter aktiv substans/kg helfoder med en vattenhalt på 12 %			

Kategori: zootekniska tillsatser. Funktionell grupp: andra zootekniska tillsatser (förbättring av de zootekniska resultaten)

4d12	Novus Europe SA/N.V.	<i>Bacillus licheniformis</i> (ATCC 53757) och dess proteas EC 3.4.21.19	Tillsatsens sammansättning Preparat av <i>Bacillus licheniformis</i> (ATCC 53757) och dess proteas EC 3.4.21.19 som innehåller minst — <i>Bacillus licheniformis</i> (ATCC 53757): 1 × 10⁹ CFU/g tillsats — proteas 6 × 10⁵ U/g tillsats⁽¹⁾ Fast form <i>Beskrivning av den aktiva substansen</i> Livsdukliga sporer av <i>Bacillus licheniformis</i> (ATCC 53757) och dess proteas EC 3.4.21.19 <i>Analysmetod</i>⁽²⁾ Identifiering och räkning av <i>Bacillus licheniformis</i> (ATCC 53757) i fodertillsatsen, förblandningar och foder — Identifiering: pulsfältsgel-elektrofores (PFGE)	Slaktkycklingar och kycklingar som föds upp till värphöns Mindre fjäderfäarter avsedda för slakt och mindre fjäderfäarter som föds upp för värpning Burfåglar	—	5 × 10 ⁸ CFU	—	<i>Bacillus licheniformis</i> 3 × 10⁵ U proteas	1. Ange följande i bruksanvisningen till tillsatsen och förblandningen: lagringstemperatur, lagringstid och stabilitet vid pellertering. 2. Rekommenderad minsta halt: 500 mg tillsats/kg helfoder 3. För användare av tillsatsen och förblandningarna inom foderindustrin ska driftsrutiner och lämpliga organisatoriska åtgärder fastställas i syfte att hantera risker genom inandning, hudkontakt eller kontakt med ögonen. När hud-, inandnings- eller ögonexponeringen inte kan minskas till en godtagbar nivå genom dessa rutiner och åtgärder ska tillsatsen och förblandningarna användas med lämplig personlig skyddsutrustning	29 juni 2026
------	----------------------	--	--	--	---	-------------------------	---	--	---	--------------

Tillsatsens identifieringsnummer	Namn på innehavaren av godkännandet	Tillsats	Sammansättning, kemisk formel, beskrivning, analysmetod	Djurart eller djurkategori	Högsta ålder	Lägsta halt	Högsta halt	Övriga bestämmelser	Godkännandet gäller till och med
						CFU/enheter aktiv substans/kg helfoder med en vattenhalt på 12 %			
			— Räkning: utstryk på platta med tryptonsojaagar – EN 15784 Kvantifiering av proteas i foder tillsatsen, förblandningar och foder: — Kolorimetrisk metod som mäter para-nitroanilin (pNA) som enzymreaktionen av proteas på Suc-Ala-Ala-Pro-Phe-pNA-substrat frisätter vid 37 °C					4. Får användas i foder som innehåller följande tillåtna koccidiostatika: diklazuril, nicarbazin, dekokinat, semduramycinnatrium, lasalocidnatrium, monensinnatrium, robenidinhydroklorid, maduramicinammonium, narasin eller salinomycinnatrium 5. Rekommenderad användning i proteinreducerat foder.	

(¹) 1 U motsvarar den mängd proteas som frigör 1 mikromol para-nitroanilin (pNA) från Succinyl-Ala-Ala-Pro-Phe-pNA-substrat (C₃₀H₃₆N₆O₉) per minut vid pH 8,0 och 37 °C.

(²) Närmare information om analysmetoderna finns på referenslaboratoriets webbplats: <https://ec.europa.eu/jrc/en/eurl/feed-additives/evaluation-reports>

KOMMISSIONENS GENOMFÖRANDEFÖRORDNING (EU) 2016/899**av den 8 juni 2016****om godkännande av 6-fytas framställt av *Trichoderma reesei* (ATCC SD-6528) som fodertillsats för alla arter av fjäderfä och svin (med undantag för diande smågrisar) (innehavare av godkännandet: Danisco (UK) Ltd)****(Text av betydelse för EES)**

EUROPEISKA KOMMISSIONEN HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1831/2003 av den 22 september 2003 om fodertillsatser ⁽¹⁾, särskilt artikel 9.2, och

av följande skäl:

- (1) Förordning (EG) nr 1831/2003 innehåller bestämmelser om godkännande av fodertillsatser samt de skäl och förfaranden som gäller för sådana godkännanden.
- (2) En ansökan om godkännande av 6-fytas framställt av *Trichoderma reesei* (ATCC SD-6528) har lämnats in i enlighet med artikel 7 i förordning (EG) nr 1831/2003. Till ansökan bifogades de uppgifter och handlingar som krävs enligt artikel 7.3 i förordning (EG) nr 1831/2003.
- (3) Ansökan rör godkännande i kategorin "zootekniska tillsatser" av 6-fytas framställt av *Trichoderma reesei* (ATCC SD-6528) som fodertillsats för arter av fjäderfä och svin.
- (4) Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (nedan kallad *myndigheten*) konstaterade i sitt yttrande av den 22 oktober 2015 ⁽²⁾ att 6-fytas framställt av *Trichoderma reesei* (ATCC SD-6528) under föreslagna användningsvillkor inte inverkar negativt på djurs och människors hälsa eller på miljön och att det effektivt förbättrar retentionen av fosfor för slaktkycklingar, slaktkalkoner, värphöns, avvanda smågrisar, slaktsvin och suggor i den rekommenderade dosen. Myndigheten konstaterade även att denna slutsats kan extrapoleras till mindre arter av fjäderfä och svin. Myndigheten anser inte att det behövs några särskilda krav på övervakning efter utsläppandet på marknaden. Den bekräftade även den rapport om analysmetoden för fodertillsatsen i foder som lämnats av det referenslaboratorium som inrättats genom förordning (EG) nr 1831/2003.
- (5) Bedömningen av 6-fytas framställt av *Trichoderma reesei* (ATCC SD-6528) visar att villkoren för godkännande i artikel 5 i förordning (EG) nr 1831/2003 är uppfyllda. Preparatet bör därför godkännas för användning i enlighet med bilagan till den här förordningen.
- (6) De åtgärder som föreskrivs i denna förordning är förenliga med yttrandet från ständiga kommittén för växter, djur, livsmedel och foder.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Det preparat i kategorin "zootekniska tillsatser" och i den funktionella gruppen "smältbarhetsförbättrande medel" som anges i bilagan godkänns som fodertillsats i foder enligt villkoren i den bilagan.

⁽¹⁾ EUT L 268, 18.10.2003, s. 29.

⁽²⁾ EFSA Journal, vol. 13(2015):11, artikelnr 4275.

Artikel 2

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 8 juni 2016.

På kommissionens vägnar

Jean-Claude JUNKER

Ordförande

Tillsatsens identifieringsnummer	Namn på innehavaren av godkännandet	Tillsats	Sammansättning, kemisk formel, beskrivning, analysmetod	Djurart eller djurkategori	Högsta ålder	Lägsta halt	Högsta halt	Övriga bestämmelser	Godkännandet gäller till och med
						Enheter aktiv substans/kg helfoder med en vattenhalt på 12 %			

Kategori: zootekniska tillsatser. Funktionell grupp: smältbarhetsförbättrande medel

4a24	Danisco (UK) Ltd	6-fytas EC 3.1.3.26	<i>Tillsatsens sammansättning</i> Preparat av 6-fytas framställt av <i>Trichoderma reesei</i> (ATCC SD-6528). Minsta aktivitet: 15 000 U ⁽¹⁾/g. Flytande form <i>Beskrivning av den aktiva substansen</i> 6-fytas (EC 3.1.3.26) framställt av <i>Trichoderma reesei</i> (ATCC SD-6528) <i>Analysmetod</i> ⁽²⁾ Bestämning av 6-fytasaktivitet i fodertillsatsen: — Kolorimetrisk metod baserad på fytas enzymreaktion med fytat. Bestämning av 6-fytasaktivitet i förblandningar och foder: — Kolorimetrisk metod baserad på fytas enzymreaktion med fytat EN ISO 30024.	Alla fjäderfäarter Alla svinarter (utom diande smågrisar)	—	250 U	—	1. Ange följande i bruksanvisningen till tillsatsen och förblandningen: lagringsvillkor och stabilitet vid pelletering. 2. Högsta rekommenderade dos: 2 000 U/kg foder. 3. För användare av tillsatsen och förblandningar i ett foderföretag ska driftsrutiner och lämpliga organisatoriska åtgärder fastställas för att hantera risker vid inandning, hudkontakt eller kontakt med ögonen. När exponeringen via hud, inandning eller ögon inte kan minskas till en godtagbar nivå genom dessa rutiner och åtgärder ska tillsatsen och förblandningarna användas med lämplig personlig skyddsutrustning.	29 juni 2026
------	------------------	---------------------	---	---	---	-------	---	---	--------------

⁽¹⁾ 1 U motsvarar den mängd enzym som frigör 1 mikromol oorganiskt fosfat från ett natriumfytatsubstrat per minut vid pH 5,5 och 37 °C.

⁽²⁾ Närmare information om analysmetoderna finns på referenslaboratoriets webbplats: <https://ec.europa.eu/jrc/en/eurl/feed-additives/evaluation-reports>

KOMMISSIONENS GENOMFÖRANDEFÖRORDNING (EU) 2016/900**av den 8 juni 2016****om godkännande av bensoesyra som fodertillsats för suggor (innehavare av godkännandet: DSM Nutritional Product Sp. z o. o.)****(Text av betydelse för EES)**

EUROPEISKA KOMMISSIONEN HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1831/2003 av den 22 september 2003 om fodertillsatser ⁽¹⁾, särskilt artikel 9.2, och

av följande skäl:

- (1) Förordning (EG) nr 1831/2003 innehåller bestämmelser om godkännande av fodertillsatser samt de skäl och förfaranden som gäller för sådana godkännanden.
- (2) En ansökan om godkännande av bensoesyra har lämnats in i enlighet med artikel 7 i förordning (EG) nr 1831/2003. Till ansökan bifogades de uppgifter och handlingar som krävs enligt artikel 7.3 i förordning (EG) nr 1831/2003.
- (3) Ansökan gäller godkännande i kategorin "zootekniska tillsatser" av bensoesyra som fodertillsats för suggor.
- (4) Den tillsatsen är redan godkänd som fodertillsats för avvanda smågrisar genom kommissionens förordning (EG) nr 1730/2006 ⁽²⁾ och för slaktsvin genom kommissionens förordning (EG) nr 1138/2007 ⁽³⁾.
- (5) Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (nedan kallad *myndigheten*) konstaterade i sina yttranden av den 14 juni 2012 ⁽⁴⁾ och den 16 juni 2015 ⁽⁵⁾ att bensoesyra under föreslagna användningsvillkor inte inverkar negativt på djurs och människors hälsa eller på miljön, och att preparatet kan framkalla en liten pH-sänkning i urinen hos suggor. Myndigheten anser inte att det behövs några särskilda krav på övervakning efter utsläppandet på marknaden. Den bekräftade även den rapport om analysmetoden för fodertillsatsen i foder som lämnats av det referenslaboratorium som inrättats genom förordning (EG) nr 1831/2003.
- (6) Bedömningen av bensoesyra visar att det uppfyller villkoren för godkännande i artikel 5 i förordning (EG) nr 1831/2003. Preparatet bör därför godkännas för användning i enlighet med bilagan till den här förordningen.
- (7) De åtgärder som föreskrivs i denna förordning är förenliga med yttrandet från ständiga kommittén för växter, djur, livsmedel och foder.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Den tillsats i kategorin "zootekniska tillsatser" och i den funktionella gruppen "andra zootekniska tillsatser" som anges i bilagan godkänns som fodertillsats i foder enligt villkoren i den bilagan.

⁽¹⁾ EUT L 268, 18.10.2003, s. 29.

⁽²⁾ Kommissionens förordning (EG) nr 1730/2006 av den 23 november 2006 om godkännande av bensoesyra (Vevo Vitall) som fodertillsats (EUT L 325, 24.11.2006, s. 9).

⁽³⁾ Kommissionens förordning (EG) nr 1138/2007 av den 1 oktober 2007 om godkännande av ett nytt användningsområde för bensoesyra (Vevo Vitall) som fodertillsats (EUT L 256, 2.10.2007, s. 8).

⁽⁴⁾ EFSA Journal, vol. 10(2012):7, artikelnr 2775.

⁽⁵⁾ EFSA Journal, vol. 13(2015):7, artikelnr 4157.

Artikel 2

Denna förordning träder i kraft den tjugonde dagen efter det att den har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 8 juni 2016.

På kommissionens vägnar

Jean-Claude JUNKER

Ordförande

Tillsatsens identifieringsnummer	Namn på innehavaren av godkännandet	Tillsats	Sammansättning, kemisk formel, beskrivning, analysmetod	Djurart eller djurkategori	Högsta ålder	Lägsta halt	Högsta halt	Övriga bestämmelser	Godkännandet gäller till och med
						mg/kg helfoder med en vattenhalt på 12 %			
Kategori: zootekniska tillsatser. Funktionell grupp: andra zootekniska tillsatser (pH-sänkande i urin)									
4d210	DSM Nutritional Products Sp. z o. o.	Bensoesyra	<i>Tillsatsens sammansättning</i> Bensoesyra (≥ 99,9 %) <i>Beskrivning av den aktiva substansen</i> Bensenkarboxylsyra, fenylkarboxylsyra C ₇ H ₆ O ₂ CAS-nr 65-85-0 Högsta halt av föroreningar: Ftalsyra: ≤ 100 mg/kg Bifenyl: ≤ 100 mg/kg <i>Analysmetod</i> ⁽¹⁾ Bestämning av mängden bensoesyra i fodertillsatsen: — titrering med natriumhydroxid (Europeiska farmakopén, monografi 0066) Bestämning av mängden bensoesyra i förblandningar och fodertillsatser: — metod med omvänd-fas-kromatografi med UV-detektion (RP-HPLC/UV) som bygger på ISO 9231:2008	Suggor	—	5 000	10 000	1. I bruksanvisningen till kompletteringsfoder ska följande anges: ”Kompletteringsfoder som innehåller bensoesyra får inte utfodras som sådant till sugor. Kompletteringsfoder till sugor ska blandas noggrant med andra foderråvaror i dagsransonen.” 2. För användare av tillsatsen och förblandningarna inom foderindustrin ska driftsrutiner och lämpliga organisatoriska åtgärder fastställas i syfte att hantera risker genom inandning, hudkontakt eller kontakt med ögonen. När exponering via hud, inandning eller ögon inte kan minskas till en godtagbar nivå genom dessa rutiner och åtgärder ska tillsatsen och förblandningarna användas med lämplig personlig skyddsutrustning.	29 juni 2026

⁽¹⁾ Närmare information om analysmetoderna finns på referenslaboratoriets webbplats: <https://ec.europa.eu/jrc/en/eurl/feed-additives/evaluation-reports>

KOMMISSIONENS GENOMFÖRANDEFÖRORDNING (EU) 2016/901**av den 8 juni 2016****om fastställande av schablonimportvärden för bestämning av ingångspriset för vissa frukter och grönsaker**

EUROPEISKA KOMMISSIONEN HAR ANTAGIT DENNA FÖRORDNING

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 av den 17 december 2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007 ⁽¹⁾,

med beaktande av kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 543/2011 av den 7 juni 2011 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1234/2007 vad gäller sektorn för frukt och grönsaker och sektorn för bearbetad frukt och bearbetade grönsaker ⁽²⁾, särskilt artikel 136.1, och

av följande skäl:

- (1) I genomförandeförordning (EU) nr 543/2011 fastställs, i enlighet med resultatet av de multilaterala handelsförhandlingarna i Uruguayrundan, kriterierna för kommissionens fastställande av schablonvärden vid import från tredjeländer, för de produkter och de perioder som anges i del A i bilaga XVI till den förordningen.
- (2) Varje arbetsdag fastställs ett schablonimportvärde i enlighet med artikel 136.1 i genomförandeförordning (EU) nr 543/2011 med hänsyn till varierande dagliga uppgifter. Denna förordning bör därför träda i kraft samma dag som den offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

De schablonimportvärden som avses i artikel 136 i genomförandeförordning (EU) nr 543/2011 fastställs i bilagan till denna förordning.

Artikel 2

Denna förordning träder i kraft samma dag som den offentliggörs i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Denna förordning är till alla delar bindande och direkt tillämplig i alla medlemsstater.

Utfärdad i Bryssel den 8 juni 2016.

På kommissionens vägnar

För ordföranden

Jerzy PLEWA

Generaldirektör för jordbruk och landsbygdsutveckling

⁽¹⁾ EUT L 347, 20.12.2013, s. 671.

⁽²⁾ EUT L 157, 15.6.2011, s. 1.

BILAGA

Schablonimportvärden för bestämning av ingångspriset för vissa frukter och grönsaker

(euro/100 kg)		
KN-nummer	Kod för tredjeland ⁽¹⁾	Schablonimportvärde
0702 00 00	IL	259,4
	MA	121,6
	ZZ	190,5
0709 93 10	TR	144,6
	ZZ	144,6
0805 50 10	AR	167,7
	IL	134,0
	MA	106,8
	TR	134,1
0808 10 80	ZA	170,5
	ZZ	142,6
	AR	117,7
	BR	110,1
	CL	121,3
	CN	110,9
	NZ	153,2
	PE	111,0
	US	146,5
	UY	107,2
	ZA	122,1
	ZZ	122,2
0809 10 00	TR	279,0
	ZZ	279,0
0809 29 00	TR	529,8
	US	721,3
	ZZ	625,6

⁽¹⁾ Landsbeteckningar som fastställs i kommissionens förordning (EU) nr 1106/2012 av den 27 november 2012 om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 471/2009 om gemenskapsstatistik över utrikeshandeln med icke-medlemsstater vad gäller uppdateringen av nomenklaturen avseende länder och territorier (EUT L 328, 28.11.2012, s. 7). Koden ZZ står för "övrigt ursprung".

BESLUT

KOMMISSIONENS GENOMFÖRANDEBESLUT (EU) 2016/902

av den 30 maj 2016

om fastställande av BAT-slutsatser för rening och hantering av avloppsvatten och avgaser inom den kemiska sektorn, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU

[delgivet med nr C(2016) 3127]

(Text av betydelse för EES)

EUROPEISKA KOMMISSIONEN HAR ANTAGIT DETTA BESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU av den 24 november 2010 om industriutsläpp (samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar) ⁽¹⁾, särskilt artikel 13.5, och

av följande skäl:

- (1) Slutsatserna om bästa tillgängliga teknik (BAT-slutsatserna) används som referens vid fastställande av tillståndsvillkoren för anläggningar som omfattas av kapitel II i direktiv 2010/75/EU. De behöriga myndigheterna bör fastställa gränsvärden för utsläpp som säkerställer att utsläppen under normala driftsförhållanden inte överstiger de utsläppsnivåer som motsvarar bästa tillgängliga teknik enligt BAT-slutsatserna.
- (2) Det forum bestående av företrädare för medlemsstaterna, de berörda industrierna och icke-statliga miljöskyddsorganisationer som inrättades genom kommissionens beslut av den 16 maj 2011 ⁽²⁾ överlämnade den 24 september 2014 sitt yttrande om det föreslagna innehållet i BAT-referensdokumentet till kommissionen. Detta yttrande är tillgängligt för allmänheten.
- (3) De BAT-slutsatser som återfinns i bilagan till detta beslut är de viktigaste delarna av det BAT-referensdokumentet.
- (4) De åtgärder som föreskrivs i detta beslut är förenliga med yttrandet från den kommitté som inrättats genom artikel 75.1 i direktiv 2010/75/EU.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Härmed antas de BAT-slutsatser för rening och hantering av avloppsvatten och avgaser inom den kemiska sektorn som anges i bilagan.

⁽¹⁾ EUT L 334, 17.12.2010, s. 17.

⁽²⁾ EUT C 146, 17.5.2011, s. 3.

Artikel 2

Detta beslut riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 30 maj 2016.

På kommissionens vägnar
Karmenu VELLA
Ledamot av kommissionen

BILAGA

BAT-SLUTSATSER FÖR RENING OCH HANTERING AV AVLOPPSVATTEN OCH AVGASER INOM DEN KEMISKA SEKTORN

TILLÄMPNINGSSOMRÅDE

Dessa BAT-slutsatser avser de verksamheter som anges i punkterna 4 och 6.11 i bilaga I till direktiv 2010/75/EU, det vill säga

- punkt 4: kemisk industri,
- punkt 6.11: oberoende utförd rening av avloppsvatten som inte omfattas av direktiv 91/271/EEG och som släpps ut av en anläggning som utför verksamhet som omfattas av punkt 4 i bilaga I till direktiv 2010/75/EU.

Dessa BAT-slutsatser gäller även gemensam rening av avloppsvatten från olika källor om den huvudsakliga föroreningsbelastningen härrör från de verksamheter som omfattas av punkt 4 i bilaga I till direktiv 2010/75/EU.

BAT-slutsatserna omfattar särskilt följande:

- Miljöledningssystem.
- Vattenbesparing.
- Hantering, uppsamling och rening av avloppsvatten.
- Avfallshantering.
- Behandling av avloppsslam utom genom förbränning.
- Hantering, uppsamling och rening av avgaser.
- Fackling.
- Diffusa utsläpp av flyktiga organiska föreningar (VOC) till luft.
- Utsläpp av lukt.
- Buller.

Andra BAT-slutsatser och referensdokument som kan vara av betydelse för de verksamheter som omfattas av dessa BAT-slutsatser är följande:

- Produktion av klor-alkali (CAK).
- Produktion av oorganiska högvolymkemikalier – ammoniak, syror och gödningsmedel (LVIC-AAF).
- Produktion av oorganiska högvolymkemikalier – fasta och övriga ämnen (LVIC-S).
- Produktion av oorganiska specialkemikalier (SIC).
- Produktion av organiska högvolymkemikalier (LVOC).
- Produktion av organiska finkemikalier (OFC).
- Produktion av polymerer (POL).
- Utsläpp från lagring (EFS).
- Energieffektivitet (ENE).
- Övervakning av utsläpp till luft och vatten från IED-anläggningar (ROM).
- Industriella kylsystem (ICS).

- Stora förbränningsanläggningar (LCP).
- Avfallsförbränning (WI).
- Avfallsbehandling (WT).
- Ekonomi och tvärmediaeffekter (ECM).

ALLMÄNNA ÖVERVÄGANDEN

Bästa tillgängliga teknik

Det finns inget krav att använda de tekniker som anges och beskrivs i dessa BAT-slutsatser och de ska inte heller betraktas som fullständiga och heltäckande. Andra tekniker kan användas om de ger åtminstone ett likvärdigt miljöskydd.

Om inget annat anges är BAT-slutsatserna allmänt tillämpliga.

Utsläppsnivåer som motsvarar bästa tillgängliga teknik

De utsläppsnivåer som motsvarar bästa tillgängliga teknik (BAT-AEL) för utsläpp till vatten som anges i dessa BAT-slutsatser avser koncentrationvärden (massa utsläppt ämne per volym vatten) uttryckta i µg/l eller mg/l.

Om inte annat anges avser dessa utsläppsnivåer som motsvarar bästa tillgängliga teknik flödesviktade årsmedelvärden för 24-timmars flödesproportionella samlingsprov, tagna med den minsta frekvens som fastställts för den relevanta parametern och under normala driftsförhållanden. Tidsproportionell provtagning kan användas förutsatt att det visas att flödesstabiliteten är tillräcklig.

Det flödesviktade årsmedelvärdet för koncentrationen för parametern (c_w) beräknas med hjälp av ekvationen

$$c_w = \frac{\sum_{i=1}^n c_i q_i}{\sum_{i=1}^n q_i}$$

där

n = antalet mätningar,

c_i = medelkoncentrationen för parametern under mätning i ,

q_i = medelflödet under mätning i .

Renings effektivitet

I fråga om totalt organiskt kol (TOC), kemisk syreförbrukning (COD), totalkväve (Tot-N) och totalt oorganiskt kväve (N_{inorg}) är beräkningen av den genomsnittliga renings effektiviteten som avses i dessa BAT-slutsatser (se tabell 1 och tabell 2) baserad på föroreningsbelastningar och innefattar både förbehandling (BAT 10 c) och slutbehandling (BAT 10 d) av avloppsvatten.

DEFINITIONER

I dessa BAT-slutsatser gäller följande definitioner:

Term	Definition
Ny delanläggning	En delanläggning inom anläggningen för vilken det ursprungliga tillståndet beviljas efter offentliggörandet av dessa BAT-slutsatser, eller en delanläggning som efter offentliggörandet av dessa BAT-slutsatser helt ersätter en tidigare delanläggning.
Befintlig delanläggning	En delanläggning som inte är en ny delanläggning.

Term	Definition
Biokemisk syreförbrukning (BOD ₅)	Den mängd syre som krävs för biokemisk oxidation av det organiska materialet till koldioxid inom fem dygn. BOD är en indikator för masskoncentrationen av biologiskt nedbrytbara organiska föreningar.
Kemisk syreförbrukning (COD)	Den mängd syre som krävs för fullständig oxidation av det organiska materialet till koldioxid. COD är en indikator för masskoncentrationen av organiska föreningar.
Totalt organiskt kol (TOC)	Totalt organiskt kol, uttryckt som C, innefattar alla organiska föreningar.
Totalt suspenderat material (TSS)	Masskoncentrationen av allt suspenderat fast material, mätt genom filtrering genom glasfiberfilter och gravimetri.
Totalkväve (Tot-N)	Totalkväve, uttryckt som N, innefattar fri ammoniak och ammonium (NH ₄ -N), nitriter (NO ₂ -N), nitrater (NO ₃ -N) och organiska kväveföreningar.
Totalt oorganiskt kväve (N _{inorg})	Totalt oorganiskt kväve, uttryckt som N, innefattar fri ammoniak och ammonium (NH ₄ -N), nitriter (NO ₂ -N) och nitrater (NO ₃ -N).
Totalfosfor (Tot-P)	Totalfosfor, uttryckt som P, innefattar alla oorganiska och organiska fosforföreningar, lösta eller bundna till partiklar.
Adsorberbara organiskt bundna halogener (AOX)	Adsorberbara organiskt bundna halogener, uttryckt som Cl, innefattar adsorberbart organiskt bundet klor och adsorberbar organisk bunden brom och jod.
Krom (Cr)	Krom, uttryckt som Cr, innefattar alla oorganiska och organiska kromföreningar, lösta eller bundna till partiklar.
Koppar (Cu)	Koppar, uttryckt som Cu, innefattar alla oorganiska och organiska kopparföreningar, lösta eller bundna till partiklar.
Nickel (Ni)	Nickel, uttryckt som Ni, innefattar alla oorganiska och organiska nickelföreningar, lösta eller bundna till partiklar.
Zink (Zn)	Zink, uttryckt som Zn, innefattar alla oorganiska och organiska zinkföreningar, lösta eller bundna till partiklar.
VOC	Flyktiga organiska föreningar, enligt definitionen i artikel 3.45 i direktiv 2010/75/EU.
Diffusa VOC-utsläpp	Ej kanaliserade VOC-utsläpp som kan uppkomma från "ytkällor" (t.ex. tankar) eller "punktkällor" (t.ex. rörlänsar).
Läckageutsläpp av VOC	Diffusa VOC-utsläpp från "punktkällor".
Fackling	Oxidering vid hög temperatur för att förbränna brännbara avgasföreningar från industriell verksamhet i en öppen låga. Fackling används framför allt för att bränna bort brännbar gas av säkerhetsskäl eller under icke-rutinmässiga driftsförhållanden.

1. Miljöledningssystem

BAT 1. Bästa tillgängliga teknik för att förbättra den totala miljöprestandan är att införa och följa ett miljöledningssystem (EMS, *Environmental Management System*) som omfattar samtliga av följande delar:

- i) Ett åtagande och engagemang från ledningens sida, vilket innefattar den högsta ledningen.

- ii) En miljöpolicy som innefattar ledningens åtagande att ständigt förbättra anläggningen.
- iii) Planering och framtagning av nödvändiga rutiner och övergripande och detaljerade mål, tillsammans med finansiell planering och investeringar.
- iv) Införande av rutiner, särskilt i fråga om
 - a) struktur och ansvar,
 - b) rekrytering, utbildning, medvetenhet och kompetens,
 - c) kommunikation,
 - d) de anställdas delaktighet,
 - e) dokumentation,
 - f) effektiv processkontroll,
 - g) underhållssystem,
 - h) beredskap och agerande vid nödlägen,
 - i) säkerställande av att miljölagstiftningen efterlevs.
- v) Kontroll av prestanda och vidtagande av korrigerande åtgärder, särskilt i fråga om
 - a) övervakning och mätning (se även referensrapporten om övervakning av utsläpp till luft och vatten från IED-anläggningar – ROM),
 - b) korrigerande och förebyggande åtgärder,
 - c) dokumentation och dokumentstyrning,
 - d) oberoende (om möjligt) intern eller extern revision för att fastställa om miljöledningssystemet fungerar som planerat och har genomförts och upprätthållits på korrekt sätt.
- vi) Översyn av miljöledningssystemet och dess fortsatta lämplighet, tillräcklighet och effektivitet genomförd av den högsta ledningen.
- vii) Bevakning av utvecklingen av renare tekniker.
- viii) Beaktande, under projekteringen av en ny delanläggning, av miljöpåverkan vid den slutliga avvecklingen av delanläggningen och under hela delanläggningens livslängd.
- ix) Regelbunden jämförelse med andra företag inom samma bransch.
- x) Avfallshanteringsplan (se BAT 13).

Speciellt för verksamheter inom den kemiska sektorn är bästa tillgängliga teknik att innefatta följande i miljöledningssystemet:

- xi) Utarbetande av en överenskommelse på anläggningar/platser med flera verksamhetsutövare, där man fastställer roller, ansvarsområden och samordning av arbetsprocesser för att förbättra samarbetet mellan de olika verksamhetsutövarna.
- xii) Upprättande av inventeringar av avloppsvatten- och avgasströmmar (se BAT 2).

I vissa fall ingår följande delar i miljöledningssystemet:

- xiii) Lukthanteringsplan (se BAT 20).
- xiv) Bullerhanteringsplan (se BAT 22).

Tillämplighet

Miljöledningssystemets tillämpningsområde (t.ex. detaljnivå) och beskaffenhet (t.ex. standardiserat eller icke-standardiserat) hänger i allmänhet samman med anläggningens beskaffenhet, storlek och komplexitet och med den miljöpåverkan anläggningen kan ha.

BAT 2. Bästa tillgängliga teknik för att underlätta en minskning av utsläppen till vatten och luft och en minskad vattenanvändning är att, som en del av miljöledningssystemet (se BAT 1), införa och upprätthålla en inventering av avloppsvatten- och avgasströmmar som omfattar samtliga av följande delar:

- i) Information om de kemiska produktionsprocesserna, inklusive
 - a) kemiska reaktionsformler, som även visar biprodukter,
 - b) förenklade flödesdiagram för processerna som visar utsläppens ursprung,
 - c) beskrivningar av processintegrerade tekniker och reningsmoment för avloppsvatten/avgaser direkt vid källan, inklusive vilka resultat de ger.
- ii) Information, som är så omfattande som möjligt, om egenskaperna hos avloppsvattenströmmarna, till exempel
 - a) medelvärden och variation rörande flöde, pH-värde, temperatur och konduktivitet,
 - b) genomsnittliga koncentrations- och belastningsvärden för relevanta föroreningar/parametrar och dessa värden variation (t.ex. COD/TOC, kväveformer, fosfor, metaller, salter och specifika organiska föreningar),
 - c) uppgifter om biologisk nedbrytbarhet (t.ex. BOD, BOD/COD-förhållande, Zahn-Wellens-test, potential för biologisk rening [exempelvis nitrifikation]).
- iii) Information, som är så omfattande som möjligt, om egenskaperna hos avgasströmmarna, till exempel
 - a) medelvärden och variation rörande flöde och temperatur,
 - b) genomsnittliga koncentrations- och belastningsvärden för relevanta föroreningar/parametrar och dessa värden variation (t.ex. VOC, CO, NO_x, SO_x, klor och väteklorid),
 - c) antändlighet, nedre och övre explosionsgränser, reaktivitet,
 - d) närvaro av andra ämnen som kan påverka avgasreningssystemet eller delanläggningens säkerhet (t.ex. syre, kväve, vattenånga eller damm).

2. Övervakning

BAT 3. För relevanta utsläpp till vatten enligt identifieringen i inventeringen av avloppsvattenströmmar (se BAT 2) är bästa tillgängliga teknik att övervaka de viktigaste processparametrarna (vilket innefattar kontinuerlig övervakning av avloppsvattnets flöde, pH-värde och temperatur) på viktiga platser (t.ex. inloppet till förbehandling och inloppet till slutbehandling).

BAT 4. Bästa tillgängliga teknik är att övervaka utsläppen till vatten i enlighet med EN-standarder med åtminstone den lägsta övervakningsfrekvens som anges nedan. Om EN-standarder saknas är bästa tillgängliga teknik att använda ISO-standarder, nationella standarder eller andra internationella standarder som säkerställer att uppgifterna är av likvärdig vetenskaplig kvalitet.

Ämne/parameter	Standard(er)	Lägsta övervakningsfrekvens ⁽¹⁾ ⁽²⁾
Totalt organiskt kol (TOC) ⁽³⁾	EN 1484	Varje dag
Kemisk syreförbrukning (COD) ⁽³⁾	EN-standard saknas	
Totalt suspenderat material (TSS)	EN 872	
Totalkväve (Tot-N) ⁽⁴⁾	EN 12260	
Totalt oorganiskt kväve (N _{inorg}) ⁽⁴⁾	Flera olika EN-standarder finns	
Totalfosfor (Tot-P)	Flera olika EN-standarder finns	

Ämne/parameter		Standard(er)	Lägsta övervakningsfrekvens ⁽¹⁾ ⁽²⁾
Adsorberbara organiskt bundna halogener (AOX)		EN ISO 9562	Varje månad
Metaller	Cr	Flera olika EN-standarder finns	
	Cu		
	Ni		
	Pb		
	Zn		
	Andra metaller, om detta är relevant		
Toxicitet ⁽⁵⁾	Fiskägg (<i>Danio rerio</i>)	EN ISO 15088	Beslutas utifrån en riskbedömning, efter en inledande karakterisering
	Vattenloppa (<i>Daphnia magna</i>)	EN ISO 6341	
	Luminiserande bakterier (<i>Vibrio fischeri</i>)	EN ISO 11348-1, EN ISO 11348-2 eller EN ISO 11348-3	
	Andmat (<i>Lemna minor</i>)	EN ISO 20079	
	Alger	EN ISO 8692, EN ISO 10253 eller EN ISO 10710	

⁽¹⁾ Övervakningsfrekvenserna kan anpassas om dataserierna tydligt visar på en tillräcklig stabilitet.

⁽²⁾ Provtagningspunkten ska vara där utsläppet lämnar anläggningen.

⁽³⁾ Alternativen är TOC-övervakning och COD-övervakning. TOC-övervakning är det alternativ som föredras eftersom det inte bygger på användning av mycket giftiga föreningar.

⁽⁴⁾ Alternativen är Tot-N- och N_{inorg}-övervakning.

⁽⁵⁾ En lämplig kombination av dessa metoder kan användas.

BAT 5. Bästa tillgängliga teknik är att regelbundet övervaka de diffusa VOC-utsläppen till luft från relevanta källor genom att använda en lämplig kombination av teknikerna I–III eller, när stora mängder VOC hanteras, alla teknikerna I–III.

I. Sniffringsmetoder (t.ex. med bärbara instrument enligt EN 15446) kopplade till korrelationskurvor för viktig utrustning.

II. Metoder för optisk gasdetektering.

III. Beräkning av utsläpp baserat på utsläppsfaktorer, regelbundet validerat (t.ex. en gång vartannat år) genom mätningar.

När stora volymer VOC hanteras är undersökning och kvantifiering av anläggningens utsläpp genom regelbundna mätningar med tekniker baserade på optisk absorption, som Dial (*Differential Absorption Light Detection and Ranging* – differentiell absorptions-Lidar) eller SOF (*Solar Occultation Flux* – gasflödesmätning med solen som ljuskälla), ett användbart komplement till teknikerna I till III.

Beskrivning

Se punkt 6.2.

BAT 6. Bästa tillgängliga teknik är att regelbundet övervaka luktutsläppen från relevanta källor i enlighet med EN-standarder.

Beskrivning

Luktutsläpp kan övervakas genom dynamisk olfaktometri i enlighet med EN 13725. Utsläppsövervakningen kan kompletteras genom mätningar/uppskattningar av luktexponeringen eller bedömningar av luktpåverkan.

Tillämplighet

Tillämpligheten är begränsad till fall där luktproblem kan förväntas eller har rapporterats.

3. Utsläpp till vatten

3.1 Vattenanvändning och uppkomsten av avloppsvatten

BAT 7. Bästa tillgängliga teknik för att minska användningen av vatten och uppkomsten av avloppsvatten är att minska avloppsvattenströmmarnas volym och/eller föroreningsbelastning, öka återanvändningen av avloppsvatten inom produktionsprocessen och återvinna och återanvända råmaterial.

3.2 Uppsamling och separering av avloppsvatten

BAT 8. Bästa tillgängliga teknik för att förhindra förorening av oförorenat vatten och minska utsläppen till vatten är att separera oförorenade avloppsvattenströmmar från avloppsvattenströmmar som kräver rening.

Tillämplighet

Att separera oförorenat regnvatten är eventuellt inte möjligt när det finns befintliga uppsamlingssystem för avloppsvatten.

BAT 9. Bästa tillgängliga teknik för att förhindra okontrollerade utsläpp till vatten är att tillhandahålla en lämplig buffertlagringskapacitet för avloppsvatten som uppstår under icke-normala driftsförhållanden, baserat på en riskbedömning (med beaktande av exempelvis förorenings beskaffenhet, effekterna på den fortsatta reningen och den mottagande miljön), och att vidta lämpliga fortsatta åtgärder (t.ex. kontroll, rening och återanvändning).

Tillämplighet

Tillfällig lagring av förorenat regnvatten kräver separering, vilket eventuellt inte är möjligt när det finns befintliga uppsamlingssystem för avloppsvatten.

3.3 Rening av avloppsvatten

BAT 10. Bästa tillgängliga teknik för att minska utsläppen till vatten är att använda en samordnad strategi för hantering och rening av avloppsvatten som innefattar en lämplig kombination av teknikerna nedan, i den prioritetsordning som anges.

	Teknik	Beskrivning
a)	Processintegrerade tekniker ⁽¹⁾	Tekniker för att förhindra eller minska uppkomsten av vattenföroreningar.
b)	Återvinning av föroreningar vid källan ⁽¹⁾	Tekniker för att återvinna föroreningar innan de släpps ut i uppsamlingssystemet för avloppsvatten.

	Teknik	Beskrivning
c)	Förbehandling av avloppsvatten ⁽¹⁾ ⁽²⁾	Tekniker för att minska föroreningarna före slutbehandlingen av avloppsvattnet. Förbehandling kan utföras vid källan eller i gemensamma strömmar.
d)	Slutbehandling av avloppsvatten ⁽³⁾	Slutbehandling av avloppsvattnet genom exempelvis förberedande rening, primär behandling, biologisk rening, avlägsnande av kväve, avlägsnande av fosfor och/eller tekniker för slutligt avlägsnande av fasta ämnen innan vattnet släpps ut i en vattenrecipient.

⁽¹⁾ Dessa tekniker beskrivs och definieras närmare i andra BAT-slutsatser för den kemiska industrin.

⁽²⁾ Se BAT 11.

⁽³⁾ Se BAT 12.

Beskrivning

Den samordnade strategin för hantering och rening av avloppsvatten är baserad på inventeringen av avloppsvattenströmmarna (se BAT 2).

Utsläppsnivåer som motsvarar bästa tillgängliga teknik (BAT-AEL): Se punkt 3.4.

BAT 11. Bästa tillgängliga teknik för att minska utsläppen till vatten är att förbehandla avloppsvatten som innehåller föroreningar som inte kan hanteras på ett fullgott sätt under slutbehandlingen av avloppsvattnet genom användning av lämpliga tekniker.

Beskrivning

Förbehandling av avloppsvatten utförs som en del av en samordnad strategi för hantering och rening av avloppsvatten (se BAT 10) och krävs vanligtvis för att

- skydda den slutliga avloppsreningsanläggningen (t.ex. skydd av en biologisk reningsanläggning mot reningsförsämrande eller giftiga föroreningar),
- avlägsna föroreningar som inte kan renas i tillräckligt hög grad under slutbehandlingen (t.ex. giftiga föroreningar, organiska föroreningar som inte är biologiskt nedbrytbara eller endast är det i låg grad, organiska föroreningar som förekommer i höga koncentrationer eller metaller vid biologisk rening),
- avlägsna föroreningar som i annat fall avskiljs till luften från uppsamlingssystemet eller under slutbehandlingen (t.ex. flyktiga halogenerade organiska föroreningar eller bensen),
- avlägsna föroreningar som har andra negativa effekter (t.ex. korrosion av utrustning, oönskade reaktioner med andra ämnen eller förorening av avloppsslam).

Normalt utförs förbehandling så nära källan som möjligt för att undvika utspädning, särskilt när det handlar om metaller. Ibland kan avloppsvattenströmmar med lämpliga egenskaper separeras och samlas upp för att genomgå en särskild gemensam förbehandling.

BAT 12. Bästa tillgängliga teknik för att minska utsläppen till vatten är att använda en lämplig kombination av tekniker för slutbehandling av avloppsvatten.

Beskrivning

Slutbehandling av avloppsvatten utförs som en del av en samordnad strategi för hantering och rening av avloppsvatten (se BAT 10).

Lämpliga tekniker för slutbehandling av avloppsvatten är, beroende på föroreningen, exempelvis:

	Teknik ⁽¹⁾	Typiska föroreningar som minskas	Tillämplighet
--	-----------------------	----------------------------------	---------------

Förberedande rening och primärt behandlingssteg

a)	Utgjämning	Alla föroreningar	Allmänt tillämpligt.
b)	Neutralisering	Syror, baser	
c)	Fysisk avskiljning, till exempel via silar, siktar, sandavskiljare, fettavskiljare eller primära sedimenteringstankar	Lösta fasta ämnen, olja/fett	

Biologisk rening (sekundärt behandlingssteg), exempelvis

d)	Aktiv slamprocess	Biologiskt nedbrytbara organiska föreningar	Allmänt tillämpligt.
e)	Membranbioreaktor		

Avlägsnande av kväve

f)	Nitrifikation/denitrifikation	Totalkväve, ammoniak	Nitrifikation är eventuellt inte tillämpligt vid höga kloridkoncentrationer (dvs. runt 10 g/l), förutsatt att en minskning av kloridkoncentrationen innan nitrifikation inte kan motiveras av de miljömässiga fördelarna. Inte tillämpligt när slutbehandlingen inte inkluderar någon biologisk rening.
----	-------------------------------	----------------------	--

Avlägsnande av fosfor

g)	Kemisk utfällning	Fosfor	Allmänt tillämpligt.
----	-------------------	--------	----------------------

Slutligt avlägsnande av fasta ämnen

h)	Koagulering och flockning	Lösta fasta ämnen	Allmänt tillämpligt.
i)	Sedimentering		
j)	Filtrering (t.ex. sandfiltrering, mikrofiltrering, ultrafiltrering)		
k)	Flotation		

⁽¹⁾ Beskrivningar av teknikerna finns i punkt 6.1.

3.4 Utsläppsnivåer som motsvarar bästa tillgängliga teknik för utsläpp till vatten

De utsläppsnivåer som motsvarar bästa tillgängliga teknik (BAT-AEL) för utsläpp till vatten som anges i tabell 1, tabell 2 och tabell 3 gäller för direkta utsläpp till en vattenrecipient från

- i) de verksamheter som anges i punkt 4 i bilaga I till direktiv 2010/75/EU,
- ii) oberoende utförd rening av avloppsvatten utanför anläggningens område enligt punkt 6.11 i bilaga I till direktiv 2010/75/EU, förutsatt att den huvudsakliga föroreningsbelastningen härrör från de verksamheter som anges i punkt 4 i bilaga I till direktiv 2010/75/EU,
- iii) gemensam rening av avloppsvatten från olika källor, förutsatt att den huvudsakliga föroreningsbelastningen härrör från de verksamheter som anges i punkt 4 i bilaga I till direktiv 2010/75/EU.

Dessa utsläppsnivåer som motsvarar bästa tillgängliga teknik gäller vid den punkt där utsläppen lämnar anläggningen.

Tabell 1

Utsläppsnivåer som motsvarar bästa tillgängliga teknik (BAT-AEL) för direkta utsläpp av TOC, COD och TSS till en vattenrecipient

Parameter	BAT-AEL (årsmedelvärde)	Villkor
Totalt organiskt kol (TOC) ⁽¹⁾ ⁽²⁾	10–33 mg/l ⁽³⁾ ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾	Denna BAT-AEL gäller om utsläppen överstiger 3,3 ton/år
Kemisk syreförbrukning (COD) ⁽¹⁾ ⁽²⁾	30–100 mg/l ⁽³⁾ ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾	Denna BAT-AEL gäller om utsläppen överstiger 10 ton/år
Totalt suspenderat material (TSS)	5,0–35 mg/l ⁽⁷⁾ ⁽⁸⁾	Denna BAT-AEL gäller om utsläppen överstiger 3,5 ton/år

⁽¹⁾ Ingen BAT-AEL gäller för biokemisk syreförbrukning (BOD). Som en indikering är årsmedelvärdet för BOD₅-nivån i utflödet från en biologisk avloppsreningsanläggning normalt ≤ 20 mg/l.

⁽²⁾ Antingen BAT-AEL för TOC eller BAT-AEL för COD gäller. TOC är det alternativ som föredras då övervakningen inte bygger på användning av mycket giftiga föreningar.

⁽³⁾ Den nedre änden av intervallet nås normalt när få bidragande avloppsvattenströmmar innehåller organiska föreningar och/eller när avloppsvattnet huvudsakligen innehåller organiska föreningar som är lätt biologiskt nedbrytbara.

⁽⁴⁾ Den övre änden av intervallet kan vara upp till 100 mg/l för TOC eller upp till 300 mg/l för COD, båda som årsmedelvärde, om båda av följande villkor är uppfyllda:

— Villkor A: Reningens effektivitet ≥ 90 % som årsmedelvärde (inklusive både förbehandling och slutbehandling).

— Villkor B: Om biologisk rening används uppfylls åtminstone ett av följande kriterier:

— Ett lågbelastat biologiskt behandlingssteg används (det vill säga ≤ 0,25 kg COD/kg organisk torrsustans av slam). Detta innebär att BOD₅-nivån i utflödet är ≤ 20 mg/l.

— Nitrifikation används.

⁽⁵⁾ Den övre änden av intervallet gäller eventuellt inte om alla av följande villkor är uppfyllda:

— Villkor A: Reningens effektivitet ≥ 95 % som årsmedelvärde (inklusive både förbehandling och slutbehandling).

— Villkor B: Samma som villkor B i fotnot ⁽⁴⁾.

— Villkor C: Inflödet till slutbehandlingen av avloppsvattnet har följande egenskaper: TOC > 2 g/l (eller COD > 6 g/l) som årsmedelvärde och en stor andel svårnedbrytbara organiska föreningar.

⁽⁶⁾ Den övre änden av intervallet gäller eventuellt inte när den huvudsakliga föroreningsbelastningen härrör från tillverkning av metylcellulosa.

⁽⁷⁾ Den nedre änden av intervallet nås normalt vid användning av filtrering (t.ex. sandfiltrering, mikrofiltrering, ultrafiltrering eller membranbioreaktor), medan den övre änden av intervallet normalt nås när endast sedimentering används.

⁽⁸⁾ Denna BAT-AEL gäller eventuellt inte när den huvudsakliga föroreningsbelastningen härrör från tillverkning av natriumkarbonat via Solvay-processen eller från tillverkning av titandioxid.

Tabell 2

Utsläppsnivåer som motsvarar bästa tillgängliga teknik (BAT-AEL) för direkta utsläpp av näringsämnen till en vattenrecipient

Parameter	BAT-AEL (årsmedelvärde)	Villkor
Totalkväve (Tot-N) ⁽¹⁾	5,0–25 mg/l ⁽²⁾ ⁽³⁾	Denna BAT-AEL gäller om utsläppen överstiger 2,5 ton/år
Totalt oorganiskt kväve (N _{inorg}) ⁽¹⁾	5,0–20 mg/l ⁽²⁾ ⁽³⁾	Denna BAT-AEL gäller om utsläppen överstiger 2,0 ton/år
Totalfosfor (Tot-P)	0,50–3,0 mg/l ⁽⁴⁾	Denna BAT-AEL gäller om utsläppen överstiger 300 kg/år

⁽¹⁾ Antingen BAT-AEL för totalkväve eller BAT-AEL för totalt oorganiskt kväve gäller.

⁽²⁾ BAT-AEL för Tot-N och N_{inorg} gäller inte för anläggningar utan biologisk avloppsvattenrening. Den nedre änden av intervallet nås normalt när inflödet till den biologiska avloppsreningsanläggningen innehåller låga kvävenivåer och/eller när nitrifikation/denitrifikation kan utföras under optimala förhållanden.

⁽³⁾ Den övre änden av intervallet kan vara högre och nå upp till 40 mg/l för Tot-N eller 35 mg/l för N_{inorg}, båda som årsmedelvärde, om reningens effektivitet ≥ 70 % som årsmedelvärde (inklusive både förbehandling och slutbehandling).

⁽⁴⁾ Den nedre änden av intervallet nås normalt när fosfor tillsätts för korrekt drift av den biologiska avloppsreningsanläggningen eller när fosfor huvudsakligen härrör från uppvärmnings- eller kylningssystem. Den övre änden av intervallet nås normalt när föreningar som innehåller fosfor produceras av anläggningen.

Tabell 3

Utsläppsnivåer som motsvarar bästa tillgängliga teknik (BAT-AEL) för direkta utsläpp av AOX och metaller till en vattenrecipient

Parameter	BAT-AEL (årsmedelvärde)	Villkor
Adsorberbara organiskt bundna halogener (AOX)	0,20–1,0 mg/l ⁽¹⁾ ⁽²⁾	Denna BAT-AEL gäller om utsläppen överstiger 100 kg/år
Krom (uttryckt som Cr)	5,0–25 µg/l ⁽³⁾ ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾	Denna BAT-AEL gäller om utsläppen överstiger 2,5 kg/år
Koppar (uttryckt som Cu)	5,0–50 µg/l ⁽³⁾ ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁷⁾	Denna BAT-AEL gäller om utsläppen överstiger 5,0 kg/år
Nickel (uttryckt som Ni)	5,0–50 µg/l ⁽³⁾ ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾	Denna BAT-AEL gäller om utsläppen överstiger 5,0 kg/år
Zink (uttryckt som Zn)	20–300 µg/l ⁽³⁾ ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁸⁾	Denna BAT-AEL gäller om utsläppen överstiger 30 kg/år

⁽¹⁾ Den nedre änden av intervallet nås normalt när få halogenerade organiska föreningar används eller produceras av anläggningen.

⁽²⁾ Denna BAT-AEL gäller eventuellt inte när den huvudsakliga föroreningsbelastningen härrör från tillverkning av joderade röntgenkontrastmedel, till följd av den stora belastningen av svärnedbrytbara föroreningar. Denna BAT-AEL gäller eventuellt inte heller när den huvudsakliga föroreningsbelastningen härrör från tillverkning av propenoxid eller epiklorhydrin via klorhydrinprocessen, till följd av den stora föroreningsbelastningen.

⁽³⁾ Den nedre änden av intervallet nås normalt när små mängder av den motsvarande metallen (de motsvarande metallföreningarna) används eller produceras av anläggningen.

⁽⁴⁾ Denna BAT-AEL gäller eventuellt inte för oorganiska avloppsströmmar när den huvudsakliga föroreningsbelastningen härrör från tillverkning av oorganiska tungmetallföreningar.

⁽⁵⁾ Denna BAT-AEL gäller eventuellt inte när den huvudsakliga föroreningsbelastningen härrör från bearbetning av stora volymer fasta oorganiska råmaterial som är förorenade med metaller (t.ex. natriumkarbonat från Solvay-processen eller titandioxid).

⁽⁶⁾ Denna BAT-AEL gäller eventuellt inte när den huvudsakliga föroreningsbelastningen härrör från tillverkning av kromorganiska föreningar.

⁽⁷⁾ Denna BAT-AEL gäller eventuellt inte när den huvudsakliga föroreningsbelastningen härrör från tillverkning av kopparorganiska föreningar eller tillverkning av vinylkloridmonomer/etylendiklorid via oxikloreringsprocessen.

⁽⁸⁾ Denna BAT-AEL gäller eventuellt inte när den huvudsakliga föroreningsbelastningen härrör från tillverkning av viskosfibrer.

Motsvarande övervakning beskrivs i BAT 4.

4. Avfall

BAT 13. Bästa tillgängliga teknik för att förhindra eller, när detta inte är praktiskt möjligt, minska mängden av avfall som skickas för bortskaffande är att, som en del av miljöledningssystemet (se BAT 1), upprätta och genomföra en avfallshanteringsplan som, i prioritetsordning, ser till att avfall förebyggs, förbereds för återanvändning, återvinns eller på annat sätt tas om hand.

BAT 14. Bästa tillgängliga teknik för att minska volymen avloppsslam som kräver vidare behandling eller bortskaffande, och för att minska dess potentiella miljöpåverkan, är att använda en eller en kombination av de tekniker som anges nedan.

	Teknik	Beskrivning	Tillämplighet
a)	Behandling	Kemisk behandling (dvs. tillsättning av koaguleringsmedel och/eller flockningsmedel) eller termisk behandling (dvs. uppvärmning) för att förbättra förhållandena vid slamförtjockning/slamavvattning.	Inte tillämpligt för oorganiskt slam. Behovet av behandling beror på slammets egenskaper och på den utrustning för förtjockning/avvattning som används.
b)	Förtjockning/avvattning	Förtjockning kan utföras genom sedimentering, centrifugering, flotation eller med användning av bandförtjockare eller roterande trummor. Avvattning kan utföras med användning av silbandspressar eller filterpressar.	Allmänt tillämpligt.
c)	Stabilisering	Stabilisering av avloppsslam innefattar kemisk behandling, termisk behandling, aerob nedbrytning eller anaerob nedbrytning.	Inte tillämpligt för oorganiskt slam. Inte tillämpligt för kortsiktig hantering innan slutbehandling.
d)	Torkning	Slam torkas genom direkt eller indirekt kontakt med en värmekälla.	Inte tillämpligt i fall där spillvärme inte finns att tillgå eller inte kan användas.

5. Utsläpp till luft

5.1 Uppsamling av avgaser

BAT 15. Bästa tillgängliga teknik för att möjliggöra återvinning av föreningar och minskade utsläpp till luft är att innesluta utsläppskällorna och rena utsläppen, när så är möjligt.

Tillämplighet

Tillämpligheten kan begränsas av skäl kopplade till drifttekniska krav (tillgång till utrustning), säkerhet (undvikande av koncentrationer nära den nedre explosionsgränsen) och hälsa (när operatören behöver utföra arbete inne i det inneslutna utrymmet).

5.2 Rening av avgaser

BAT 16. Bästa tillgängliga teknik för att minska utsläppen till luft är att använda en samordnad strategi för hantering och rening av avgaser som innefattar processintegrerad teknik och tekniker för avgasrening.

Beskrivning

Den samordnade strategin för hantering och rening av avgaser är baserad på inventeringen av avgasströmmar (se BAT 2), med prioritering av processintegrerade tekniker.

5.3 Fackling

BAT 17. Bästa tillgängliga teknik för att förhindra utsläpp till luft från fackling är att endast använda fackling av säkerhetsskäl eller vid icke-rutinmässiga driftsförhållanden (t.ex. vid start eller avstängning), med användning av en eller båda av de tekniker som anges nedan.

	Teknik	Beskrivning	Tillämplighet
a)	Korrekt konstruktion av delanläggningen	Detta innefattar tillhandahållande av ett gasåtervinningssystem med tillräcklig kapacitet och användning av säkerhetsventiler med hög tillförlitlighet.	Allmänt tillämpligt för nya delanläggningar. Gasåtervinningssystem kan installeras i efterhand i befintliga delanläggningar.
b)	Drift av delanläggningen	Detta innefattar balansering av bränningsystemet och användning av avancerad processtyrning.	Allmänt tillämpligt.

BAT 18. Bästa tillgängliga teknik för att minska utsläppen till luft från fackling när fackling inte går att undvika är att använda en eller båda av de tekniker som anges nedan.

	Teknik	Beskrivning	Tillämplighet
a)	Korrekt konstruktion av facklingsenheter	Optimering av höjd, tryck, hjälp av ånga, luft eller gas, typ av fackeltoppar (antingen inneslutna eller avskärmade) etc. i syfte att få en rökfri och tillförlitlig drift och en effektiv förbränning av överskottsgaser.	Tillämpligt för nya facklingsenheter. I befintliga delanläggningar kan tillämpligheten vara begränsad, till exempel på grund av den tillgängliga underhållstiden när delanläggningen är nedstängd.
b)	Övervakning och registrering som en del av facklingsdriften	Kontinuerlig övervakning av den gas som skickas för fackling, mätning av gasflödet och uppskattning av andra parametrar (t.ex. sammansättning, värmeinnehåll, andelen hjälpämnen, hastighet, spolgasens flöde och utsläppen av föroreningar [exempelvis NO _x , CO, kolväten, buller]). Registreringen av facklingshändelser innefattar vanligtvis uppskattad/uppmätt sammansättning av facklingsgasen, uppskattad/uppmätt mängd facklingsgas och drifttiden. Med hjälp av registreringen går det att kvantifiera utsläppen och eventuellt förebygga framtida facklingar.	Allmänt tillämpligt.

5.4 Diffusa VOC-utsläpp

BAT 19. Bästa tillgängliga teknik för att förhindra eller, när detta inte är praktiskt möjligt, minska de diffusa VOC-utsläppen till luft är att använda en kombination av de tekniker som anges nedan.

	Teknik	Tillämplighet
Tekniker kopplade till delanläggningens utformning		
a)	Begränsa antalet möjliga utsläppskällor	Tillämpligheten kan vara begränsad för befintliga delanläggningar på grund av driftstekniska krav.
b)	Maximera inneslutningsmöjligheterna i själva processen	
c)	Välja utrustning med hög tillförlitlighet (se beskrivningen i punkt 6.2)	
d)	Underlätta underhållet genom att se till att det går att komma åt potentiellt läckande utrustning	

	Teknik	Tillämplighet
Tekniker kopplade till delanläggningens/utrustningens konstruktion, montering och driftsättning		
e)	Se till att det finns väldefinierade och uttömmande rutiner för konstruktion och montering av delanläggningar/utrustning. Detta innefattar användning av avsedd packningsbelastning för flänsanslutningar (se beskrivningen i punkt 6.2)	Allmänt tillämpligt.
f)	Se till att det finns tillförlitliga rutiner för driftsättning och överlämning av delanläggningen/utrustningen, i enlighet med konstruktionskraven	

Tekniker kopplade till delanläggningens drift

g)	Se till att underhållet utförs på korrekt sätt och att utrustning byts ut i tid	Allmänt tillämpligt.
h)	Använda ett riskbaserat program för läckagedetektering och -reparation (LDAR – <i>Leak Detection and Repair</i>) (se beskrivningen i punkt 6.2)	
i)	I den mån det är möjligt, förhindra diffusa VOC-utsläpp, samla upp dem vid källan och behandla dem	

Motsvarande övervakning beskrivs i BAT 5.

5.5 Utsläpp av lukt

BAT 20. Bästa tillgängliga teknik för att förhindra eller, när detta inte är praktiskt möjligt, minska luktutsläpp är att, som en del av miljöledningssystemet (se BAT 1), upprätta, genomföra och regelbundet se över en lukthanteringsplan som omfattar samtliga av följande delar:

- i) Ett protokoll som innehåller lämpliga åtgärder och tidsfrister.
- ii) Ett protokoll för genomförande av luktövervakning.
- iii) Ett protokoll för åtgärder vid identifierade luktincidenter.
- iv) Ett program för förebyggande och reduktion av lukt som är utformat för att identifiera källan eller källorna, mäta/uppskatta luktexponeringen, fastställa bidraget från olika källor och genomföra åtgärder för förebyggande och/eller reduktion.

Motsvarande övervakning beskrivs i BAT 6.

Tillämplighet

Tillämpligheten är begränsad till fall där luktproblem kan förväntas eller har rapporterats.

BAT 21. Bästa tillgängliga teknik för att förhindra eller, när detta inte är praktiskt möjligt, minska luktutsläppen från uppsamling och behandling av avloppsvatten och behandling av avloppsslam är att använda en eller en kombination av de tekniker som anges nedan.

	Teknik	Beskrivning	Tillämplighet
a)	Minimera uppehållstider	Minimera uppehållstiden för avloppsvatten och slam i uppsamlings- och lagringssystem, i synnerhet under anaeroba förhållanden.	Tillämpligheten kan vara begränsad för befintliga uppsamlings- och lagringssystem.
b)	Kemisk behandling	Använda kemikalier för att förhindra eller minska bildandet av illaluktande föreningar (t.ex. oxidering eller utfällning av svavelväte).	Allmänt tillämpligt.
c)	Optimera aerob behandling	Detta kan innefatta i) kontroll av syreinnhållet, ii) täta underhåll av luftningssystemet, iii) användning av rent syre, iv) avlägsnande av skum i tankar.	Allmänt tillämpligt.
d)	Inneslutning	Täcka över eller innesluta utrustning för uppsamling och behandling av avloppsvatten och slam, i syfte att fånga upp de illaluktande avgaserna för vidare behandling.	Allmänt tillämpligt.
e)	End-of-pipe-behandling	Detta kan innefatta i) biologisk rening, ii) termisk oxidering.	Biologisk rening kan endast användas för föreningar som är lätta att lösa i vatten och som enkelt kan brytas ned biologiskt.

5.6 Buller

BAT 22. Bästa tillgängliga teknik för att förhindra eller, när detta inte är praktiskt möjligt, minska bullerutsläppen är att, som en del av miljöledningssystemet (se BAT 1), upprätta och genomföra en bullerhanteringsplan som omfattar samtliga av följande delar:

- Ett protokoll som innehåller lämpliga åtgärder och tidsfrister.
- Ett protokoll för genomförande av bullerövervakning.
- Ett protokoll för åtgärder vid identifierade bullerincidenter.
- Ett program för förebyggande och reduktion av buller som är utformat för att identifiera källan eller källorna, mäta/uppskatta bullerexponeringen, fastställa bidraget från olika källor och genomföra åtgärder för förebyggande och/eller reduktion.

Tillämplighet

Tillämpligheten är begränsad till fall där bullerproblem kan förväntas eller har rapporterats.

BAT 23. Bästa tillgängliga teknik för att förhindra eller, när detta inte är praktiskt möjligt, minska bullerutsläppen är att använda en eller en kombination av de tekniker som anges nedan.

	Teknik	Beskrivning	Tillämplighet
a)	Lämplig placering av utrustning och byggnader	Ökning av avståndet mellan bullerkällan och det påverkade området och användning av byggnader som bullerskärmar.	För befintliga delanläggningar kan möjligheten att flytta utrustning begränsas av platsbrist eller alltför höga kostnader.
b)	Driftsåtgärder	Detta innefattar i) bättre inspektion och underhåll av utrustning, ii) stängning av dörrar och fönster till inneslutna områden, om detta är möjligt, iii) drift av utrustningen av erfaren personal, iv) undvikande av högljudd verksamhet nattetid, om detta är möjligt, v) åtgärder för bullerkontroll i samband med underhåll.	Allmänt tillämpligt.
c)	Utrustning med låg bullernivå	Detta innefattar kompressorer, pumpar och facklor med låg bullernivå.	Endast tillämpligt för ny utrustning eller när utrustning ska bytas.
d)	Utrustning för bullerkontroll	Detta innefattar i) bullerdämpare, ii) isolering av utrustning, iii) inneslutning av bullrande utrustning, iv) ljudisolering av byggnader.	Tillämpligheten kan vara begränsad på grund av utrymmeskrav (för befintliga delanläggningar) eller av hälso- och säkerhetsskäl.
e)	Bullerbekämpning	Uppsättande av barriärer mellan bullerkällor och påverkade områden (t. ex. skärmar, vallar och byggnader).	Endast tillämpligt för befintliga delanläggningar, eftersom utformningen av nya delanläggningar ska göra denna teknik onödig. För befintliga delanläggningar kan möjligheten att sätta upp barriärer begränsas av platsbrist.

6. Beskrivning av tekniker

6.1 Rening av avloppsvatten

Teknik	Beskrivning
Aktiv slamprocess	Biologisk oxidation av lösta organiska ämnen med syre genom användning av mikroorganismers metabolism. I närvaron av löst syre (insprutat som luft eller ren syrgas) bryts de organiska komponenterna ned till koldioxid och vatten eller omvandlas till andra metaboliter och biomassa (dvs. det aktiva slammet). Mikroorganismerna hålls suspenderade i avloppsvattnet och hela blandningen luftas mekaniskt. Den aktiva slamblandningen skickas till en separeringsanläggning varifrån slammet återvinns till luftningstanken.
Nitrifikation/denitrifikation	En process i två steg som vanligtvis ingår i biologiska avloppsreningsanläggningar. Det första steget är den aeroba nitrifikationen där mikroorganismer oxiderar ammonium (NH_4^+) till mellanprodukten nitrit (NO_2^-), som därefter oxideras vidare till nitrat (NO_3^-). I det efterföljande anoxiska denitrifikationssteget reducerar mikroorganismer nitraten till kvävgas.

Teknik	Beskrivning
Kemisk utfällning	Omvandling av lösta föroreningar till en olöslig förening genom tillsats av kemiska utfällningsmedel. De fasta utfällningarna separeras sedan genom sedimentering, flotation med användning av luft eller filtrering. Vid behov kan detta följas av mikrofiltrering eller ultrafiltrering. Flervärda metalljoner (t.ex. kalcium, aluminium eller järn) används för fosforutfällning.
Koagulering och flockning	Koagulering och flockning används för att avskilja suspenderat fast material från avloppsvatten och utförs ofta i flera steg. Koagulering utförs genom tillsättning av koaguleringsmedel med en laddning som är motsatt den hos det suspenderade fasta materialet. Flockning utförs genom tillsättning av polymerer, så att kollisioner mellan mikroflockpartiklarna får dem att slås samman till större flockar.
Utjämning	Balansering av flöden och föroreningsbelastningar vid inloppet till den slutliga avloppsreningen genom användning av centraliserade tankar. Utjämningen kan även vara decentraliserad eller utföras med användning av andra tekniker.
Filtrering	Avskiljning av fast material från avloppsvatten genom att låta vattnet passera genom ett poröst medium, till exempel sandfiltrering, mikrofiltrering och ultrafiltrering.
Flotation	Avskiljning av fasta eller flytande partiklar från avloppsvatten genom att låta dem fångas upp av små gasbubblor, vanligtvis av luft. De flytande partiklarna samlas på vattenytan och samlas upp med en skumavskiljare.
Membranbioreaktor	En kombination av rening med aktivt slam och membranfiltrering. Två varianter används: a) en extern återcirkulationsslinga mellan tanken med aktivt slam och membranmodulen eller b) nedsänkning av membranmodulen i den luftade tanken med aktivt slam, där avloppsvattnet filtreras genom ett membran bestående av ihåliga fibrer och där biomassan blir kvar i tanken (denna variant förbrukar mindre energi och ger kompaktare delanläggningar).
Neutralisering	Justering av avloppsvattnets pH-värde till neutral nivå (ungefär 7) genom tillsats av kemikalier. Natriumhydroxid (NaOH) eller kalciumhydroxid ($\text{Ca}(\text{OH})_2$) används normalt för att höja pH-värdet, medan svavelsyra (H_2SO_4), saltsyra (HCl) eller koldioxid (CO_2) vanligtvis används för att sänka pH-värdet. Utfällning av vissa ämnen kan ske under neutralisering.
Sedimentering	Avskiljning av suspenderade partiklar och suspenderat material genom fällning till följd av gravitationens inverkan.

6.2 Diffusa VOC-utsläpp

Teknik	Beskrivning
Utrustning med hög tillförlitlighet	Till utrustning med hög tillförlitlighet räknas — ventiler med dubbla packningstätningar, — magnetiskt drivna pumpar/kompressorer/omrörare, — pumpar/kompressorer/omrörare med mekaniska tätningar i stället för packningar, — packningar med hög tillförlitlighet (exempelvis spirallindade eller tätningsringar) för kritiska användningsområden, — korrosionsbeständig utrustning.

Teknik	Beskrivning
Program för läckagedetektering och -reparation (LDAR – <i>Leak Detection and Repair</i>)	Ett strukturerat arbetssätt för att minska läckageutsläppen av VOC genom detektering och efterföljande reparation eller utbyte av läckande komponenter. För närvarande används teknikerna sniffning (som beskrivs i EN 15446) och optisk gasdetektering för att identifiera läckor. Sniffning: Det första steget är detektering med hjälp av handhållna VOC-analysatorer som mäter koncentrationen i närheten av utrustningen (t.ex. genom flamjonisering eller fotojonisering). Det andra steget är inkapsling av komponenten för att utföra en direkt mätning vid utsläppskällan. Ibland ersätts detta andra steg av matematiska korrelationskurvor baserade på statistiska resultat från ett stort antal tidigare mätningar som gjorts på liknande komponenter. Optisk gasdetektering: Vid optisk gasdetektering används små lätta handhållna kameror som gör det möjligt att visualisera gasläckor i realtid, så att de visas som "rök" på skärmen tillsammans med den normala bilden av den aktuella komponenten, vilket gör det snabbt och enkelt att hitta betydande VOC-läckor. Aktiva system skapar en bild med hjälp av återspridande infrarött laserljus som återspeglas på komponenten och dess omgivning. Passiva system bygger på den naturliga infraröda strålningen från utrustningen och dess omgivning.
Termisk oxidering	Oxidering av brännbara gaser och luktämnen i en avgasström genom att blandningen av föroreningar tillsammans med luft eller syrgas värms upp över självantändningspunkten i en förbränningskammare, varpå temperaturen hålls hög tillräckligt länge för att gaserna ska förbrännas fullständigt till koldioxid och vatten. Termisk oxidering kallas även för <i>förbränning</i>, <i>termisk förbränning</i> eller <i>oxidativ förbränning</i>.
Användning av avsedd packningsbelastning för flänsanslutningar	Detta innefattar i) anskaffning av en certifierad packning av hög kvalitet, till exempel enligt EN 13555, ii) beräkning av den högsta möjliga bultbelastningen, till exempel enligt EN 1591-1, iii) anskaffning av kvalificerad utrustning för flänsanslutning, iv) övervakning av bultåtdragningen av en kvalificerad montör.
Övervakning av diffusa VOC-utsläpp	Metoderna sniffning och optisk gasdetektering beskrivs under programmet för läckagedetektering och -reparation. En fullständig undersökning och kvantifiering av utsläppen från anläggningen kan åstadkommas genom en lämplig kombination av kompletterande metoder, till exempel SOF (<i>Solar Occultation Flux</i> – gasflödesmätning med solen som ljuskälla) eller Dial (<i>Differential Absorption Light Detection and Ranging</i> – differentiell absorptions-Lidar). Resultaten kan användas för att bedöma trender över tid, genomföra dubbelkontroller och uppdatera/validera det pågående programmet för läckagedetektering och -reparation (LDAR). SOF (<i>Solar Occultation Flux</i>): Tekniken bygger på registrering och spektrometrisk fouriertransformeringsanalys av ett brett solljusspektrum med infrarött eller ultraviolett/synligt ljus längs en given geografisk bana som korsar vindriktningen och skär genom VOC-plymerna. Dial (<i>Differential Absorption Light Detection and Ranging</i>): Dial är en laserbaserad teknik som använder differentiell absorptions-Lidar (<i>Light Detection and Ranging</i>), som är den optiska motsvarigheten till radiovågsbaserad radar. Tekniken bygger på bakåtspridning av laserpulser från atmosfäriska aerosoler och analys av spektralegenskaperna hos det återvändande ljuset som fångas upp med ett teleskop.

KOMMISSIONENS GENOMFÖRANDEBESLUT (EU) 2016/903**av den 8 juni 2016****om ett hästtäck som impregnerats med permetrin och som används mot besvärande insekter i hästens omgivning, i enlighet med artikel 3.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012****(Text av betydelse för EES)**

EUROPEISKA KOMMISSIONEN HAR ANTAGIT DETTA BESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter ⁽¹⁾, särskilt artikel 3.3, och

av följande skäl:

- (1) Den 21 september 2015 begärde Irland att kommissionen, i enlighet med artikel 3.3 i förordning (EU) nr 528/2012, skulle fatta beslut om huruvida ett hästtäck som släppts ut på marknaden för att skydda hästar och deras omgivning mot insekter (häst- och stallflugor) är en biocidprodukt eller en behandlad vara eller ingetdera.
- (2) Enligt den information som Irland lämnat består hästtäckets av två separata tygskikt av vilka det yttre skiktet är impregnerat med permetrin och hålls åtskilt från hästens hud genom ett inre skikt som inte är impregnerat. Behandlingen med permetrin påstås öka hästtäckets fysiska skydd mot besvärande insekter i hästens omgivning, eftersom insekterna dör när de kommer i kontakt med täckets yttre skikt.
- (3) Hästtäckets är avsett att bekämpa insekter som överensstämmer med definitionen av "skadlig organism" i artikel 3.1 g i förordning (EU) nr 528/2012 eftersom de kan vara skadliga för djur eller människor.
- (4) Enligt artikel 3.1 a i den förordningen är det en biocidfunktion att förstöra, hindra, oskadliggöra, förhindra verkningarna av eller på något annat sätt utöva kontroll över skadliga organismer.
- (5) Hästtäckets överensstämmer med definitionen av "vara" i artikel 3.2 c i förordning (EU) nr 528/2012 eftersom det har en särskild form, yta eller design, som i större utsträckning än dess kemiska sammansättning bestämmer dess funktion.
- (6) Täckets överensstämmer med definitionen av "behandlad vara" i artikel 3.1 l i förordning (EU) nr 528/2012 eftersom det avsiktligt innehåller permetrin i syfte att bekämpa insekter i hästens omgivning.
- (7) Därför måste det fastställas huruvida hästtäckets har en primär biocidfunktion enligt överenskommen unionsvägledning ⁽²⁾, för att man ska kunna avgöra om det är en behandlad vara eller en biocidprodukt.
- (8) Eftersom i) besvärande insekter i hästens omgivning inte är skadliga för själva täcket, ii) koncentrationen av permetrin i täcket är jämförbar med koncentrationen i biocidprodukter och högre än koncentrationen för att bekämpa textilskadedyr som livnär sig på keratin ⁽³⁾, iii) permetrins verkningssätt i täcket är detsamma som i en biocidprodukt, och iv) biocidfunktionen att bekämpa insekter ges största vikt och är mer framträdande i produktinformationen än andra funktioner hos hästtäckets (speciellt att skydda mot kyla och UV-strålning), kan det anses att hästtäckets har en primär biocidfunktion och att det överensstämmer med definitionen av "biocidprodukt" i artikel 3.1 a i förordning (EU) nr 528/2012.

⁽¹⁾ EUT L 167, 27.6.2012, s. 1.⁽²⁾ Vägledning i form av vanliga frågor om behandlade varor (fråga 11) finns på <https://circabc.europa.eu/w/browse/d7363efd-d8fb-43e6-8036-5bcc5e87bf22>⁽³⁾ Rapporten angående utvärderingen av det verksamma ämnet permetrin för produkttyp 18 (avsnitt 2.1.2.1 "Field of use envisaged/ Function and organism(s) to be controlled") finns på http://dissemination.echa.europa.eu/Biocides/ActiveSubstances/1342-18/1342-18_Assessment_Report.pdf

- (9) I enlighet med artikel 2.2 i förordning (EU) nr 528/2012 är det också viktigt att överväga om hästtäckets överensstämmer med definitionen av "veterinärmedicinskt läkemedel" i artikel 1.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/82/EG ⁽¹⁾ och därmed kan omfattas av det direktivet.
- (10) När hästtäckets inte har konstruerats för användning som insekticid för lokal applikation och det inte används i syfte att återställa, korrigera eller modifiera fysiologiska funktioner genom farmakologisk, immunologisk eller metabolisk verkan eller att ställa diagnos hos hästar och när hästtäckets inte tillhandahålls med uppgift om att det har egenskaper för att behandla eller förebygga sjukdom hos hästar utan för att bekämpa insekter som kan finnas i hästens omgivning och störa djuret, uppfyller hästtäckets inte definitionen av "veterinärmedicinskt läkemedel" i artikel 1.2 i direktiv 2001/82/EG och omfattas därför av förordning (EU) nr 528/2012.
- (11) Eftersom produkttyp 18 enligt bilaga V i förordning (EU) nr 528/2012 omfattar produkter som används för bekämpning av leddjur (t.ex. insekter, kvalster och kräddjur), på andra sätt än genom att avskräcka eller dra till sig dem, bör hästtäckets anses tillhöra produkttyp 18. Eftersom permetrin dessutom inte genomgår någon bedömning för eller har godkänts ⁽²⁾ för användning i biocidprodukter i produkttyp 19 bör hästtäckets inte påstås ha en avskräckande funktion.
- (12) De åtgärder som föreskrivs i detta beslut är förenliga med yttrandet från ständiga kommittén för biocidprodukter.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Ett hästtäck som impregnerats med permetrin i syfte att bekämpa besvärande insekter i hästens omgivning på andra sätt än genom att avskräcka eller dra till sig dem, ska anses vara en biocidprodukt i enlighet med artikel 3.1 a i förordning (EU) nr 528/2012 och ska omfattas av produkttyp 18 enligt bilaga V till den förordningen.

Artikel 2

Detta beslut träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Utfärdat i Bryssel den 8 juni 2016.

På kommissionens vägnar

Jean-Claude JUNCKER

Ordförande

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/82/EG av den 6 november 2001 om upprättande av gemenskapsregler för veterinärmedicinska läkemedel (EGT L 311, 28.11.2001, s. 1).

⁽²⁾ Kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1090/2014 av den 16 oktober 2014 om godkännande av permetrin som existerande verksamt ämne för användning i biocidprodukter för produkttyperna 8 och 18 (EUT L 299, 17.10.2014, s. 10)

KOMMISSIONENS GENOMFÖRANDEBESLUT (EU) 2016/904**av den 8 juni 2016****om produkter för handdesinfektion som innehåller propan-2-ol, i enlighet med artikel 3.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012****(Text av betydelse för EES)**

EUROPEISKA KOMMISSIONEN HAR ANTAGIT DETTA BESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter ⁽¹⁾, särskilt artikel 3.3, och

av följande skäl:

- (1) Genom en ansökan enligt förfarandet för unionsgodkännande i artikel 41 i förordning (EU) nr 528/2012 begärde Tyskland den 3 december 2015 att kommissionen, i enlighet med artikel 3.3 i den förordningen, skulle fatta beslut om huruvida en grupp bruksfärdiga produkter innehållande propan-2-ol (nedan kallade *produkterna*) som släppts ut på marknaden för att användas vid handdesinfektion, inklusive i detta fall preoperativ handdesinfektion, och för att godkännas som en biocidproduktfamilj enligt artikel 3.1 s i den förordningen, är biocidprodukter.
- (2) Tyskland ansåg att produkterna är läkemedel i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/83/EG ⁽²⁾ och hävdade att produkternas avsedda användning visar att de syftar till att förebygga sjukdom hos människor eftersom de kan användas på områden och i situationer där desinfektion rekommenderas ur medicinsk synvinkel. Enligt Tyskland gäller detta särskilt när hälso- och sjukvårdspersonal använder produkterna som preoperativ behandling för att förebygga risken för att mikroorganismer överförs till operationsår.
- (3) Produkterna är avsedda att bekämpa olika bakterier, virus och svampar som uppfyller definitionen på skadlig organism i artikel 3.1 g i förordning (EU) nr 528/2012 eftersom de kan vara skadliga för människor.
- (4) Eftersom det är en biocidfunktion att förstöra, hindra, oskadliggöra, förhindra verkningarna av eller på något annat sätt utöva kontroll över skadliga organismer, uppfyller produkterna definitionen av en biocidprodukt i artikel 3.1 a i den förordningen.
- (5) I enlighet med artikel 2.2 i förordning (EU) nr 528/2012 är det viktigt att överväga om produkterna uppfyller definitionen på ett läkemedel i artikel 1.2 i direktiv 2001/83/EG och därmed kan omfattas av det direktivet.
- (6) När produkterna enbart är avsedda att minska antalet mikroorganismer på händerna och den risk som är förknippad med att mikroorganismer överförs från eventuellt förorenade händer, och varken används för att återställa, korrigera eller modifiera fysiologiska funktioner genom farmakologisk, immunologisk eller metabolisk verkan eller för att ställa diagnos hos människor, eller tillhandahålls med uppgift om att de har egenskaper för att behandla eller förebygga sjukdom hos människor, uppfyller produkterna inte definitionen på ett läkemedel i artikel 1.2 i direktiv 2001/83/EG och omfattas därför av förordning (EU) nr 528/2012.
- (7) Eftersom produkttyp 1 enligt definitionen i bilaga V till förordning (EU) nr 528/2012 omfattar produkter som används för mänsklig hygien och som används på eller kommer i kontakt med människors hud eller hårbotten i det primära syftet att desinficera dessa hör produkterna till produkttyp 1.

⁽¹⁾ EUT L 167, 27.6.2012, s. 1.⁽²⁾ Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/83/EG av den 6 november 2001 om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel (EGT L 311, 28.11.2001, s. 67).

(8) De åtgärder som föreskrivs i detta beslut är förenliga med yttrandet från ständiga kommittén för biocidprodukter.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Produkter för handdesinfektion som innehåller propan-2-ol, inklusive i detta fall preoperativ handdesinfektion, och som används i syfte att minska risken för överföring av mikroorganismer ska anses vara biocidprodukter i enlighet med artikel 3.1 a i förordning (EU) nr 528/2012 och ska omfattas av produkttyp 1 enligt definitionen i bilaga V till den förordningen.

Artikel 2

Detta beslut träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Utfärdat i Bryssel den 8 juni 2016.

På kommissionens vägnar

Jean-Claude JUNCKER

Ordförande

III

(Andra akter)

EUROPEISKA EKONOMISKA SAMARBETSOMRÅDET

BESLUT AV EFTAS ÖVERVAKNINGSMYNDIGHET

nr 110/15/KOL

av den 8 april 2015

om att det kompletterande stödet på 16 miljoner norska kronor från Innovasjon Norge till Finnjord ska förklaras vara oförenligt med EES-avtalet (Norge) [2016/905]

[icke-konfidentiell version] (*)

EFTAS ÖVERVAKNINGSMYNDIGHET (NEDAN KALLAD MYNDIGHETEN) HAR ANTAGIT DETTA BESLUT

med beaktande av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (nedan kallat *EES-avtalet*), särskilt artikel 61 och protokoll 26,

med beaktande av avtalet mellan Eftastaterna om upprättande av en övervakningsmyndighet och en domstol (nedan kallat *övervakningsavtalet*), särskilt artikel 24,

med beaktande av protokoll 3 till övervakningsavtalet (nedan kallat *protokoll 3*), särskilt artikel 7.5 i del II, och

av följande skäl:

I. BAKGRUND

1. Förfarande

- (1) Under 2011 beviljades företaget Finnjord AS (nedan kallat *Finnjord*) 175 miljoner norska kronor i statligt stöd från Energifonden (se nedan) för byggandet av ett energiåtervinningssystem på sin anläggning för tillverkning av ferrokisel. Beviljandet av stödet godkändes av myndigheten genom beslut nr 39/11/KOL ⁽¹⁾.
- (2) Efter diskussioner före anmälan som inleddes i november 2012 anmälde de norska myndigheterna, genom en skrivelse av den 26 juni 2013, kompletterande stöd från Innovasjon Norge (nedan kallat *IN*) till Finnjord, i enlighet med artikel 1.3 i del I av protokoll 3 ⁽²⁾. Det är denna åtgärd som är föremål för detta beslut.

(*) I denna icke-konfidentiella version av beslutet har uppgifter som omfattas av tystnadsplikt utelämnats. Om uppgifter har utelämnats markeras detta med [...]. Om siffror har utelämnats har i tillämpliga fall ett intervall inom vilket siffran befinner sig angetts.

⁽¹⁾ EUT C 278, 22.9.2011, s. 6, och EEA-supplement nr 51, 22.9.2011, s. 1.

⁽²⁾ Händelser nr 676810, 676812, 676814–676816, 676819, 676822, 676823, 676825–676827, 676829 och 676832–676834.

- (3) Genom en skrivelse av den 5 juli 2013 ⁽¹⁾ begärde myndigheten kompletterande upplysningar från de norska myndigheterna. De norska myndigheterna svarade genom en skrivelse av den 19 augusti 2013 ⁽²⁾. Genom en skrivelse av den 28 augusti 2013 ⁽³⁾ begärde myndigheten ytterligare upplysningar. De norska myndigheterna svarade genom en skrivelse av den 18 september 2013 ⁽⁴⁾. Genom en skrivelse av den 13 november 2013 ⁽⁵⁾ underrättade myndigheten de norska myndigheterna om att den hade antagit beslut nr 445/13/KOL om att inleda ett formellt granskningsförfarande avseende den anmälda åtgärden.
- (4) Genom e-post av den 21 februari 2014 ⁽⁶⁾ inkom de norska myndigheterna med sina synpunkter på beslutet. Den 10 april 2014, efter långvariga diskussioner mellan de norska myndigheterna och Finnfjord om konfidentiell information, offentliggjordes beslutet i *Europeiska unionens officiella tidning* och EES-supplementet till denna ⁽⁷⁾. Finnfjord var den enda tredje part som inkom med synpunkter ⁽⁸⁾. Genom en skrivelse av den 13 maj 2014 ⁽⁹⁾ översändes dessa synpunkter till de norska myndigheterna. De norska myndigheterna inkom med synpunkter på synpunkterna från tredje part genom en skrivelse av den 6 juni 2014 ⁽¹⁰⁾. Genom e-post av den 25 september 2014 ⁽¹¹⁾ inkom Finnfjord med ytterligare synpunkter. Genom e-post av den 8 oktober 2014 ⁽¹²⁾ begärde myndigheten ytterligare upplysningar från Finnfjord. Finnfjord svarade genom e-post av den 24 och 27 oktober 2014 ⁽¹³⁾. Genom en skrivelse av den 27 oktober 2014 ⁽¹⁴⁾ vidarebefordrades de kompletterande synpunkterna och upplysningarna till de norska myndigheterna. De norska myndigheterna svarade genom en skrivelse av den 12 november 2014 ⁽¹⁵⁾. Mellan november 2014 och januari 2015 hade myndigheten informella kontakter via e-post och telefon med de norska myndigheterna och Finnfjord.

2. Den anmälda åtgärden – bidraget på 16 miljoner norska kronor

- (5) Den anmälda föreslagna åtgärden är ett direkt bidrag på 16 miljoner norska kronor från IN till Finnfjord. Det är avsett att delvis täcka kostnadsökningarna från [680–720] miljoner norska kronor till [cirka 800] miljoner norska kronor för projektet.
- (6) IN informerade Finnfjord om sitt beslut att bevilja den anmälda åtgärden genom en skrivelse av den 10 december 2012.

3. Lån från IN och SNN

- (7) IN har förklarat att Finnfjord behövde ytterligare [80–95] miljoner norska kronor för att slutföra energiåtervinningsprojektet. De 16 miljoner norska kronorna täckte därför endast en del av kostnadsökningarna.
- (8) IN beviljade Finnfjord samtidigt med det direkta bidraget på 16 miljoner norska kronor även ett lån på 18 miljoner norska kronor. Vid tidpunkten för detta hade Finnfjord redan lånat 100 miljoner norska kronor från IN i samband med samma projekt. Inget av lånen har anmälts till myndigheten. IN anser att lånen har beviljats på marknadsmässiga villkor och att de därför inte utgör statligt stöd i den mening som avses i artikel 61.1 i EES-avtalet.
- (9) Samtidigt med lånet på 18 miljoner norska kronor från IN säkrade Finnfjord ett lån på [45–60] miljoner norska kronor från finansinstitutet SpareBank 1 Nord-Norge (nedan kallat SNN). Finnfjords befintliga lån från SNN i samband med projektet uppgick till [300–325] miljoner norska kronor.
- (10) Det direkta bidraget på 16 miljoner norska kronor och de två lånen på 18 miljoner norska kronor respektive [45–60] miljoner norska kronor täckte tillsammans kostnadsökningen på [80–95] miljoner norska kronor.

⁽¹⁾ Händelse nr 677212.

⁽²⁾ Händelser nr 680603–680605 och 680866–680868.

⁽³⁾ Händelse nr 681073.

⁽⁴⁾ Händelser nr 683806, 683807, 683809, 683810, 683813, 683814, 683817 och 683819.

⁽⁵⁾ Händelse nr 686086.

⁽⁶⁾ Händelse nr 700230.

⁽⁷⁾ EUT C 108, 10.4.2014, s. 2, och EEA-supplement nr 22, 10.4.2014, s. 19.

⁽⁸⁾ Skrivelse från Finnfjord, odaterad, som registrerades av myndigheten den 16 april 2014 (händelse nr 705906).

⁽⁹⁾ Händelse nr 708022.

⁽¹⁰⁾ Händelse nr 710453.

⁽¹¹⁾ Händelser nr 723413–723421 och 723424.

⁽¹²⁾ Händelse nr 725001.

⁽¹³⁾ Händelser nr 726975–726980 och 726985.

⁽¹⁴⁾ Händelse nr 726981.

⁽¹⁵⁾ Händelse nr 729928.

4. Innovasjon Norge (IN)

- (11) IN är ett offentligt organ som inrättats genom lagen om Innovasjon Norge ⁽¹⁾. Det ägs av norska staten genom Kommunal- og regionaldepartementet (51 %) och av samtliga 19 norska länsmyndigheter (49 %). IN finansieras med offentliga medel.

5. Enova SF (Enova)

- (12) Enova (nedan kallat *Enova*) är ett statligt affärsverk ⁽²⁾ som ägs helt av norska staten genom Olje- og energidepartementet. Enova ansvarar för förvaltningen av Energifonden, en statlig stödordning för främjande av miljöskydd, som godkändes av myndigheten genom beslut nr 125/06/KOL ⁽³⁾ och beslut nr 248/11/KOL ⁽⁴⁾. Enova finansieras med offentliga medel.
- (13) Inom ramen för Energifonden arrangerar Enova tävlingar om stöd där de vinnande projekten är de med de bästa energieresultaten per norsk krona erhållet stöd ⁽⁵⁾.

6. Slutförandet av energiåtervinningsprojektet och den sista delutbetalningen av stödet från Enova

- (14) Enova betalar ut de sista 20 % av en enskild stödåtgärd först efter att ha godkänt en slutlig projektrapport ⁽⁶⁾. Enligt ett pressmeddelande från Finnjord ⁽⁷⁾ startade energiåtervinningsprojektet den 30 oktober 2012. Den 22 november 2012 godkände Enova den slutliga rapporten från Finnjord, och den 23 november 2012 betalade Enova ut det sista stödbeloppet på 35 miljoner norska kronor (20 % av det totala stödbeloppet på 175 miljoner norska kronor).

7. Mottagaren – Finnjord AS (Finnjord)

- (15) Finnjord är ett familjeägt aktiebolag. Den anläggning som det föreslagna stödet ges för ligger i Finnsnes i Troms fylke, det näst nordligaste länet i Norge.

8. Kostnadsökningar

- (16) I den anmälan som ledde till myndighetens beslut nr 39/11/KOL av den 9 februari 2011 om att godkänna stödet på 175 miljoner norska kronor från Enova till Finnjord uppskattades budgeten för Finnjords energiåtervinningsprojekt uppgå till 511,66 miljoner norska kronor. Stödet beviljades för ett byte av det befintliga kylsystemet mot en energiåtervinningsenhet. Avsikten var att Finnjord årligen skulle generera 224 GWh elkraft och återvinna 125 GWh processånga. Den årliga energiproduktionen beräknades därmed uppgå till 349 GWh.
- (17) Enligt den aktuella anmälan hade den beräknade budgeten redan i februari 2011 ökat med 190 miljoner norska kronor, från 511,66 miljoner norska kronor till 700 miljoner norska kronor. Trots denna kraftiga ökning beslutade Finnjords styrelse den 7 februari 2011 att gå vidare med projektet. Finnjord ansökte vid denna tidpunkt inte om mer stöd. Det anmälda stödet är inte avsett att täcka de kostnadsökningar som ledde till att kostnaderna beräknades uppgå till 700 miljoner norska kronor.
- (18) Kostnadsökningen berodde främst på Finnjords beslut att enbart inrikta projektet på elproduktion från ånga (och att inte återvinna processånga) genom att förvärva en mer kraftfull ångturbin. Turbinen beställdes den 7 januari 2011. Ett juridiskt bindande avtal avseende turbinen ingicks den 23 februari 2011. Genom en skrivelse av den 16 februari 2011 upplyste Finnjord Enova om att man hade beställt en mer kraftfull turbin som skulle ge en årsproduktion på 344,5 GWh elenergi. Denna högre elproduktion var nästan lika hög som den beräknade totala produktionen el och ånga på 349 GWh. På grundval av detta begärde Finnjord att ångproduktionen skulle uteslutas från det understödda projektet. Enova godkände denna förändring av projektet genom en skrivelse av den 17 februari 2011.

⁽¹⁾ LOV 2003-12-19-130 *Lov om Innovasjon Norge*.

⁽²⁾ På norska: *Statsforetak*. Enova är organiserat i enlighet med lag nr 71 av den 30 augusti 1991 om statliga företag (lov om statsforetak).

⁽³⁾ Beslut av Eftas övervakningsmyndighet nr 125/06/COL av den 3 maj 2006 om den norska Energifonden (Norge) (EUT L 189, 17.7.2008, s. 36) och EES-supplement nr 43, 17.7.2008, s. 1.

⁽⁴⁾ EUT C 314, 27.10.2011, s. 4, och EEA-supplement nr 58, 27.10.2011, s. 2.

⁽⁵⁾ Konkurrensen om stöd inom ramen för Energifonden beskrivs i myndighetens beslut nr 248/11/KOL (se ovan), punkterna 27–36.

⁽⁶⁾ Se myndighetens beslut nr 248/11/KOL (se ovan), punkt 37.

⁽⁷⁾ Finns på Finnjord webbplats: http://www.finnjord.no/weve_got_the_power

- (19) Under projektets gång försåg Finnjord Enova med lägesrapporter. I sin rapport av den 30 april 2012 angav Finnjord att ytterligare kostnader hade uppstått för turbinbyggnaden, ång- och kondenseringsrören och dikena. Dessa merkostnader uppgick till cirka 5 miljoner norska kronor. Finnjord strävade fortfarande efter att de totala projektkostnaderna inte skulle överstiga de 700 miljoner norska kronor som beräknats för projektet.
- (20) I Finnjords lägesrapport av den 29 juni 2012 uppgick de totala beräknade kostnaderna fortfarande till 700 miljoner norska kronor. Vid den här tidpunkten räknade man emellertid med att projektet skulle medföra merkostnader på [5–10] miljoner norska kronor. Denna kostnadsökning diskuterades av Finnjords styrelse vid ett möte den 19 juni 2012. De norska myndigheterna har inte förklarat varför den totala kostnadsökningen på [10–15] miljoner norska kronor (...) inte ledde till att de totala beräknade kostnaderna på 700 miljoner norska kronor justerades i lägesrapporten av den 29 juni 2012.
- (21) De norska myndigheterna har förklarat att Finnjord vid ett tillfälle under våren 2012 fört informella samtal med Enova om att få kompletterande stöd för att täcka merkostnaderna för projektet. Den 5 juli 2012, efter de informella kontakterna med Enova, lämnade Finnjord in en formell ansökan om kompletterande stöd från Enova. Vid den tidpunkten hade Finnjord reviderat sina beräkningar av de totala kostnaderna till [730–760] miljoner norska kronor.
- (22) De upplysningar som lämnats till myndigheten pekar på att Finnjord, på grundval av en översyn av projektets budget som slutfördes den 31 juli 2012, hade kommit fram till att projektet skulle medföra merkostnader och att de totala kostnaderna beräknades öka till mellan [740] miljoner norska kronor och [cirka 800] miljoner norska kronor. De ökade kostnaderna rörde anpassningar av befintliga maskiner, av tre befintliga ugnar och av rökgångar samt på installationer i turbinanläggningen och andra byggnader, längre produktionsbortfall än väntat och slutförandet av arbetet och installationerna. Finnjord begärde kompletterande stöd från Enova för att projektet skulle uppfylla de interna kraven på lönsamhet. I sin lägesrapport av den 12 september 2012 lämnade Finnjord närmare upplysningar om orsakerna till kostnadsökningarna.
- (23) I början av augusti 2012 förde Finnjord informella samtal med Enova om möjligheten att senarelägga arbetena på den tredje ugnen och klassificera dessa arbeten som ett separat projekt för att det skulle gå att ansöka om mer stöd från Enova med motiveringen att det var ett nytt projekt.
- (24) Genom en skrivelse av den 20 augusti 2012 avslog Enova stödansökan.
- (25) När Finnjord styrelse sammanträdde den 25 september 2012 uppgick de totala beräknade kostnaderna till [cirka 800] miljoner norska kronor. Under mötet diskuterade Finnjords styrelse följande tre handlingsalternativ:
- i) Slutföra projektet genom att finansiera kostnadsökningarna med företagets egna likvida medel.
 - ii) Skjuta upp arbetena på den tredje ugnen, klassificera dessa arbeten som ett separat projekt och ansöka om mer stöd från Enova.
 - iii) Erhålla [80–95] miljoner norska kronor i ytterligare finansiering från Enova (stöd), SNN (lån) och IN (lån och stöd) för att slutföra projektet.
- (26) Styrelsen beslutade sig för det tredje alternativet.
- (27) IN har försett myndigheten med ett utdrag ur styrelsemötesprotokollet rörande det tredje alternativet. När det gäller ansökningarna till Enova och IN om mer stöd anges följande i utdraget:

”Eventuella bidrag/lån från Enova och [IN] kommer att användas direkt för att minska det likviditetslån [från SNN] som [Finnjord] har ansökt om” ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Skrivelse från de norska myndigheterna av den 18 september 2013 (händelse nr 683806). Översättning av: ”Eventuelle tilskudd/lån fra Enova og Innovasjon Norge, vil gå til direkte reduksjon av omsøkte likviditetslån.”

- (28) Enligt IN konstaterade styrelsen att det första alternativet i stort sett skulle innebära att projektet skulle finansieras på bekostnad av Finnfjords borgenärer, vilket inte skulle vara juridiskt lämpligt och inte heller någon hållbar lösning på lång sikt. IN menade också att styrelsen även ansåg det andra alternativet vara ogenomförbart eftersom en senareläggning av arbetena på den tredje ugnen skulle resultera i oacceptabelt höga kostnader.
- (29) I sina synpunkter på myndighetens beslut att inleda det formella granskningsförfarandet har de norska myndigheterna angett att den slutliga totala kostnaden uppgick till [cirka 800] miljoner norska kronor. De norska myndigheterna har inte angett när detta slutligen fastställdes.

9. Översikt över kostnadsökningarna

Datum, händelse	Beräknad budget i miljoner NOK
Ursprunglig budget som angavs i beslut nr 39/11/ KOL av den 9 februari 2011	511,66
7 februari 2011, Finnfjords styrelsemöte	[680–720]
5 juli 2012, Finnfjord ansöker om mer stöd hos Enova	[730–760]
31 juli 2012, Finnfjords budgetöversyn	[740–790]
25 september 2012, Finnfjords styrelsemöte	[740–790]
Totala slutliga kostnader	[cirka 800]

10. IN:s beviljande av stöd och paketet på [80–95] miljoner norska kronor

- (30) Den 28 augusti 2012 inledde Finnfjord en informell dialog med IN och SNN i syfte att erhålla de [80–95] miljoner norska kronor som behövdes för att finansiera slutförandet av projektet.
- (31) Genom en skrivelse av den 1 oktober 2012 ansökte Finnfjord formellt om ytterligare lån från SNN. Finnfjord ansökte om ytterligare lån och bidrag från IN den 11 oktober 2012, dock utan att ange något stödbelopp.
- (32) Det förefaller som om SNN före mitten av oktober 2012 hade erbjudit Finnfjord ett lån på [80–95] miljoner norska kronor. SNN angav dock som villkor för lånet att säkerheter ställdes på bekostnad av de säkerheter som ställts för ett befintligt lån från IN ⁽¹⁾. IN godtog inte denna lösning. Finnfjord, SNN och IN förhandlade i stället fram följande finansieringspaket på [80–95] miljoner norska kronor:
- i) Stöd från IN på 16 miljoner norska kronor.
 - ii) Ett kortfristigt lån på 18 miljoner norska kronor från IN med en ränta på [5–9] % (justerbar i enlighet med IN:s policy för risklån) och med likvärdig säkerhet (*pari passu*) som ett befintligt lån på 100 miljoner norska kronor från IN.
 - iii) Ett kortfristigt lån på [45–60] miljoner norska kronor från SNN med en ränta på [...] månader NIBOR ⁽²⁾ + [300–600] räntepunkter med likvärdig säkerhet (*pari passu*) som ett befintligt lån på [300–325] miljoner norska kronor från SNN.

⁽¹⁾ Enligt IN: "När Finnfjord [...] ansökte om finansiering till ett belopp av [80–95] miljoner norska kronor hade [SNN] redan godkänt ett lån på samma belopp, men med villkor om säkerhet som [IN] inte kunde godta." IN:s skrivelse till myndigheten av den 18 september 2013, s. 12.

⁽²⁾ Norwegian Inter Bank Offered Rate.

- (33) Finansieringspaketet på [80–95] miljoner norska kronor formaliserades och godkändes av Finnfjord genom ett kompletterande samordningsavtal som undertecknades av SNN, IN och Finnfjord den 12 december 2012. Avtalet, som syftar till att reglera förhållandet mellan de tre parterna, omfattade låneavtalet mellan Finnfjord och SNN av den 12 december 2012 och låneavtalet mellan Finnfjord och IN av den 10 december 2012.
- (34) Medan lånen från IN och SNN redan har betalats ut, kommer stödet på 16 miljoner norska kronor till Finnfjord att betalas ut först efter det att myndigheten har godkänt stödet.

11. Synpunkter

11.1 *Synpunkter från de norska myndigheterna som svar på beslutet att inleda det formella granskningsförfarandet*

- (35) IN understryker att man vid tidpunkten för beslutet att villkorligt bevilja stödet på 16 miljoner norska kronor inte övervägde att låna ut pengarna till Finnfjord, eftersom företaget inte hade tillräckliga säkerheter för att täcka nya lån på upp till [80–95] miljoner norska kronor.
- (36) När det gäller varför Finnfjord inte ansökte om mer stöd från Enova i februari 2011 förklarar IN att Enova ensidigt hade minskat beloppet från 200 miljoner norska kronor och betonat att 175 miljoner norska kronor var en exceptionellt hög stödnivå och att inget annat projekt kunde räkna med att erhålla så stort stöd. Finnfjord ansåg därför att det inte var någon mening med att ansöka om mer stöd. Företaget ändrade emellertid inställning när det fick kännedom om att Enova hade beslutat att bevilja ett stöd på 350 miljoner norska kronor till ett nästan identiskt projekt som genomförs av Elkem AS ⁽¹⁾.
- (37) IN har lämnat in en reviderad kalkyl där hänsyn tas till myndighetens kommentarer i beslutet att inleda det formella granskningsförfarandet. Med hänsyn till den slutliga projektkostnaden på [cirka 800] miljoner norska kronor, projektets längd på 15 år och en fastställd gradvis ökning av elproduktionen under de första tre åren till en årlig maxkapacitet på 344,5 GWh beräknas avkastningsgraden enligt Enovas modell ligga på [cirka 9] % om stödet på 16 miljoner norska kronor inte genomförs. Om stödet genomförs skulle avkastningsgraden vara [cirka 11] %. IN hävdar att projektet därför inte är lönsamt med tanke på Finnfjords allmänna investeringspolicy enligt vilken en avkastningsgrad på [10–20] % krävs för investeringar utanför företags kärnverksamhet.
- (38) IN betonar att Finnfjord hade baserat sitt beslut att gå vidare med projektet på sina egna interna beräkningar, som skiljer sig från de beräkningar som angetts ovan (som är baserade på Enovas modell). IN konstaterar att man inte har fått ta del av Finnfjords interna beräkningar och att IN:s och Enovas till synes motstridiga åsikter troligen beror på skillnaden mellan Enovas och IN:s interna regler och rutiner.

11.2 *Synpunkter från Finnfjord, i egenskap av tredje part, som svar på offentliggörandet av beslutet att inleda det formella granskningsförfarandet*

- (39) Finnfjord hänvisar till vad den anser vara en uppenbar motsägelse i myndighetens beslut, nämligen att myndigheten å ena sidan inte utesluter att stödet skulle kunna ha en stimulanseffekt i det aktuella fallet, å andra sidan tar upp frågan om Finnfjord övervägde att stoppa, minska omfattningen på eller skjuta upp projektet. Finnfjord betonar att även om dess styrelse fram till styrelsemötet den 25 september 2012 hade för avsikt att slutföra projektet, bör detta inte anses vara ett uttryck för en önskan eller förmåga att slutföra projektet till varje pris. Enligt företaget framgår det tydligt av de fakta och siffror som gjorts tillgängliga för myndigheten att Finnfjord inte skulle kunna betala för slutförandet av projektet utan ytterligare finansiering. Finnfjord hade inte några ytterligare säkerheter att ställa och skulle alltså inte ha kunnat säkra ytterligare lånefinansiering. Finnfjord avvisar därför preliminärt myndighetens åsikt att stödet kunde anses vara ett välkommet men inte absolut nödvändigt inslag i finansieringspaketet.

⁽¹⁾ Detta stöd godkändes av myndigheten genom beslut nr 304/13/KOL (EUT C 330, 14.11.2013, s. 7, och EES-supplement nr 63, 14.11.2013, s. 5).

- (40) Liksom IN understryker Finnfjord att beslutet att minska stödet från Enova från 200 miljoner norska kronor till 175 miljoner norska kronor var ett ensidigt policybeslut fattat av Enovas styrelse. Finnfjord pekar på vad företaget anser vara ett antal inkonsekvenser i Enovas uttalanden om stimulanseffekten av kompletterande stöd till projektet och betonar att Enovas och IN:s till synes motstridiga åsikter om stödets stimulanseffekt saknar betydelse eftersom Enovas policy är mer restriktiv än vad miljöskyddsriktlinjerna medger ⁽¹⁾.
- (41) När det gäller bedömningen av om stöd är ett lämpligt instrument verkar Finnfjord avvisa åsikten att denna bedömning bör göras på grundval av de särskilda omständigheterna i det aktuella fallet och hänvisar i stället till beslut nr 39/11/KOL, där myndigheten ansåg att det första beviljandet av 175 miljoner norska kronor i stöd var ett lämpligt instrument för att stimulera till investeringar i projektet innan det genomfördes.
- (42) När det gäller frågan om stödets proportionalitet betonar företaget att kostnaderna för projektet har blivit mer än dubbelt så höga som man ursprungligen hade räknat med. Avkastningsgraden på 12,35 % befinner sig i den nedre delen av det lönsamhetsintervall som Finnfjord kräver. Den reviderade avkastningsgraden på [cirka 9] % om stödet på 16 miljoner norska kronor inte skulle genomföras förklaras vara en betydligt lägre avkastningsgrad än vad Finnfjord skulle ha accepterat "om man hade kunnat handla utifrån sin egna fria vilja". Även avkastningsgraden på [cirka 11] % om stödet på 16 miljoner norska kronor skulle genomföras anses vara en relativt låg avkastningsgrad. Finnfjord anser beviljandet av stödet vara ett rimligt sätt att fördela bördan mellan IN och SNN och understryker att projektets lånekapital har ökat markant. Kreditrisken bärs av företaget ensamt. Finnfjord anser således att stödet uppenbarligen inte leder till överkompensation.
- (43) Kompletterande stöd från IN kommer enligt Finnfjord inte att undergräva Energifondens konkurrensmekanism. Finnfjord betonar att Energifondens konkurrensmekanism endast förhindrar att de minst effektiva projekten erhåller stöd då de ansökta beloppen överskrider ordningens budget. Företaget uppmanar myndigheten att överväga om inte en preferens för Energifondens konkurrensmekanism kan inkräkta på de norska myndigheternas rätt att organisera sin förvaltning av offentliga medel. I detta sammanhang anger Finnfjord att man tvivlar på att myndigheten, bortsett från bestämmelserna om kumulering, har en giltig rättslig grund som förhindrar att enskilda beviljanden av stöd inkräktar på en stödordnings funktion. Finnfjord förklarar att det anmälda stödet fördelas på ett öppet och transparent sätt.

11.3 Andra omgången synpunkter från Finnfjord i egenskap av tredje part

- (44) Under den formella granskningens gång erhöll myndigheten en andra omgång synpunkter från Finnfjord, i egenskap av tredje part, där företaget förtydligar hur dess bristande likviditet under hösten 2012 skulle ha lett till att projektet stoppades om man inte hade erhållit det kompletterande finansieringspaketet, som i sin tur hade beviljats till följd av beviljandet av stöd från IN. Finnfjord hänvisar till myndighetens beslut i ärendet *Helguvík Aluminium Smelter* ⁽²⁾ som underbyggande argument för varför det anmälda stödet till Finnfjord har en stimulanseffekt.
- (45) Företaget anger uttalanden från SNN, Finnfjords revisor och Finnfjords ordförande som bevis på att stödet är nödvändigt. Vidare inkommer företaget med en kalkyl med en uppdaterad beräkning av projektets nuvärde (som verifierats av IN), som pekar på en [marginellt negativ avkastning] % om stödet genomförs. Finnfjord hänvisar till myndighetens och kommissionens praxis ⁽³⁾ i fall som rör oförutsebara kostnader i innovativa projekt, där det befunnits vara förenligt med reglerna för statligt stöd att stöd beviljas som en procentandel av en okänd total kostnad snarare än som ett fast belopp.
- (46) På begäran av myndigheten tillhandahöll Finnfjord kopior av de två finansieringsavtal som ingåtts av SNN, IN och Finnfjord den 14 juni 2011 respektive den 12 december 2012, samt handlingar som rör avsaknaden av icke-pantsatta säkerheter.

⁽¹⁾ EUT L 144, 10.6.2010, s. 1, och EES-supplement nr 29, 10.6.2010, s. 1.

⁽²⁾ Beslut nr 344/09/COL, *Helguvík Aluminium Smelter* (EUT C 294, 3.12.2009, s. 17, och EES-supplement nr 64, 3.12.2009, s. 10).

⁽³⁾ Bl.a. myndighetens beslut nr 503/08/KOL, *Test Centre Mongstad* (EUT C 297, 20.11.2008, s. 11, och EES-supplement nr 69, 20.11.2008, s. 2) och kommissionens beslut i ärende N 117/2007, *Sanierung des Betriebsgeländes der "Neuen Maxhütte Stahlwerke GmbH" durch "57 Profi-Start GmbH 2003"* (EUT C 275, 16.11.2007, s. 2).

11.4 Kommentarer från de norska myndigheterna på synpunkterna från tredje part

- (47) De norska myndigheterna har inkommit med synpunkter på de två omgångarna synpunkter som Finnjord inkommit med i egenskap av tredje part. De norska myndigheterna håller med Finnjord och har förtydligat mindre sakfrågor rörande finansieringskällan för det föreslagna bidraget på 16 miljoner norska kronor. Eftersom medlen från respektive källor betalas ut på ett enhetligt sätt, har dessa förtydliganden inte visat sig vara avgörande för myndighetens bedömning av den anmälda åtgärden.

II. BEDÖMNING

1. Förekomsten av statligt stöd

- (48) Artikel 61.1 i EES-avtalet har följande lydelse:

”Om inte annat föreskrivs i detta avtal, är stöd som ges av EG-medlemsstater, Eftastater eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, oförenligt med detta avtal i den utsträckning det påverkar handeln mellan de avtalsslutande parterna.”

- (49) Detta innebär att en åtgärd utgör statligt stöd i den mening som avses i artikel 61.1 i EES-avtalet om följande villkor är kumulativt uppfyllda: åtgärden i) beviljas av staten eller med hjälp av statliga medel ii) ger mottagaren en selektiv ekonomisk fördel iii) kan påverka handeln mellan de avtalsslutande parterna och snedvrida konkurrensen.
- (50) Stödåtgärderna måste beviljas av staten eller med hjälp av statliga medel. I detta sammanhang bör man komma ihåg att IN är ett offentligt organ. Dess bidrag finansieras av norska staten. Den anmälda åtgärden finansieras därför med statliga medel och överförs till Finnjord under tillsyn av ett offentligt organ som kontrolleras av staten. Således anser myndigheten att det rör sig om statliga medel.
- (51) För att utgöra statligt stöd måste den anmälda åtgärden ge Finnjord fördelar som innebär att företaget slipper kostnader som det normalt skulle behövt bära. Åtgärden måste dessutom vara selektiv såtillvida att den gynnar ”vissa företag eller viss produktion”. Det direkta bidraget på 16 miljoner norska kronor är en överföring av likvida medel som Finnjord inte skulle ha erhållit i samband med sin normala verksamhet. Det föreslagna bidraget är avsett endast för Finnjord. Därför drar myndigheten slutsatsen att detta direkta bidrag ger Finnjord en selektiv ekonomisk fördel.
- (52) Åtgärden måste hota att snedvrida konkurrensen och påverka handeln mellan de avtalsslutande parterna i EES-avtalet för att betraktas som statligt stöd i den mening som avses i artikel 61.1. Enligt fast rättspraxis anses det vara tillräckligt att en åtgärd stärker ett företags ställning i förhållande till andra konkurrerande företag i handeln inom EES för att åtgärden ska anses hota att påverka handeln mellan de avtalsslutande parterna och snedvrida konkurrensen mellan företag som är etablerade i olika EES-stater ⁽¹⁾. Finnjord producerar ferrokisel och mikrosilika, som företaget säljer på den europeiska marknaden ⁽²⁾. Således drar myndigheten slutsatsen att stödet påverkar handeln mellan de avtalsslutande parterna i EES-avtalet och snedvrider konkurrensen inom EES eftersom stödmottagaren är verksam inom en sektor där handel mellan avtalsslutande parter äger rum.
- (53) På grundval av ovanstående drar myndigheten slutsatsen att den anmälda åtgärden i form av ett direkt bidrag på 16 miljoner norska kronor från IN till Finnjord utgör statligt stöd i den mening som avses i artikel 61.1 i EES-avtalet.

⁽¹⁾ Mål E-6/98, Norge mot Eftas övervakningsmyndighet, 1999, Ct. Rep. 76, punkt 59; mål 730/79, Philip Morris mot kommissionen, REG 1980, s. I-2671, punkt 11 där det anges att ”[o]m ett statligt finansiellt stöd förstärker ett företags ställning i förhållande till andra konkurrerande företag i handeln inom gemenskapen skall denna handel anses påverkas av detta stöd”.

⁽²⁾ Såsom angavs i myndighetens beslut nr 39/11/KOL (se ovan).

2. Formföreskrifter

- (54) I artikel 1.3 i del I av protokoll 3 fastställs följande: "Eftas övervakningsmyndighet skall underrättas i så god tid att den kan yttra sig om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder [...]. Staten i fråga får inte genomföra åtgärden förrän detta förfarande lett till ett slutgiltigt beslut".
- (55) Genom en skrivelse av den 26 juni 2013 anmälde de norska myndigheterna stödåtgärden på 16 miljoner norska kronor. Stödet har beviljats på villkor att myndigheten godkänner stödet och har därför inte betalats ut.
- (56) Med tanke på de upplysningar som lämnats tycks stödet ha beviljats på grundval av en stödordning som inte anmälts till myndigheten eftersom de norska myndigheterna ansåg att stödordningen omfattades av den vid den tidpunkten gällande allmänna gruppundantagsförordningen ⁽¹⁾. Bidragen från Enova och IN utgörs av investeringsstöd till ett och samma företag för ett och samma investeringsprojekt. De norska myndigheterna ansåg därför att stödet till Finnfjord måste anmälas separat eftersom det annars, om det anmälades tillsammans med stödet från Enova, skulle överskrida tröskelvärdet för om beviljandet av individuellt stöd omfattas av anmälningsskyldigheten ⁽²⁾.
- (57) På grundval av ovanstående konstaterar myndigheten att de norska myndigheterna har uppfyllt sina skyldigheter i enlighet med artikel 1.3 i del I av protokoll 3.

3. Förenlighet – rättslig grund

- (58) IN hävdar att stödet till Finnfjord är förenligt med artikel 61.3 c i EES-avtalet i egenskap av stöd till miljöskydd. IN understryker att stödet inte utgör en form av undsättningsstöd.
- (59) På grundval av artikel 61.3 c i EES-avtalet kan "stöd för att underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner" anses vara förenligt med EES-avtalet när det inte påverkar handeln inom EES-området i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset.
- (60) Genom beslut nr 39/11/ KOL godkände myndigheten det första stödet från Energifonden till Finnfjords energiåtervinningsprojekt efter att ha gjort en detaljerad bedömning av detta stöd i enlighet med kapitel 5 i miljöskyddsriktlinjerna. Myndigheten drog slutsatsen att det anmälda stödet från Enova bidrog till skyddet av miljön genom att uppmuntra Finnfjord att vidta en energisparande åtgärd som företaget inte skulle ha vidtagit utan stöd.
- (61) Den 16 juli 2014, efter att ha inlett det formella granskningsförfarandet, antog myndigheten en ny uppsättning riktlinjer för statligt stöd till miljöskydd och energi för 2014–2020 ⁽³⁾ som ersätter miljöskyddsriktlinjerna ⁽⁴⁾. Myndigheten tillämpar riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi från och med dagen för deras antagande ⁽⁵⁾, även när det gäller beviljande av individuella stöd som anmälts före antagandet av dessa riktlinjer om den uppmanas att fatta beslut efter dagen för antagandet ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Kommissionens förordning (EG) nr 800/2008 av den 6 augusti 2008 genom vilken vissa kategorier av stöd förklaras förenliga med den gemensamma marknaden enligt artiklarna 87 och 88 i fördraget (allmänna gruppundantagsförordningen) (EUT L 214, 9.8.2008, s. 3), införlivad i punkt 1 j i bilaga XV till EES-avtalet.

Se artikel 6.1 b jämförd med artikel 7.1 i den vid den tidpunkten gällande gruppundantagsförordningen.

Artikel 6.1 b har följande lydelse: "Denna förordning ska inte gälla individuellt stöd, oavsett om det beviljats för särskilda ändamål eller på grundval av en stödordning, om bruttobidragsekvivalenten överstiger följande tröskelvärden [...] b) Investeringsstöd för miljöskydd: 7,5 miljoner euro per företag per investeringsprojekt."

⁽²⁾ Artikel 7.1 har följande lydelse: "Vid bedömningen av om de tröskelvärden för en individuell anmälan som fastställs i artikel 6 och de högsta tillåtna stödnivåer som fastställs i kapitel II har följts ska hänsyn tas till det totala offentliga stödet till den understödda verksamheten eller det understödda projektet, oavsett om finansieringen kommer från lokala, regionala eller statliga källor eller från gemenskapen."

⁽³⁾ Annu ej offentliggjord i EUT eller EES-supplementet, men finns på myndighetens webbplats: <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>

⁽⁴⁾ Punkt 237 i riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi.

⁽⁵⁾ Punkt 237 i riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi.

⁽⁶⁾ Punkt 238 i riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi. Myndigheten konstaterar att den kommer att tillämpa miljöskyddsriktlinjerna på stöd som beviljas på grundval av godkända stödordningar när det uppmanas att fatta ett beslut efter det att riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi blivit tillämpliga. I det aktuella fallet är det dock myndighetens uppfattning att det anmälda stödet inte beviljas på grundval av en stödordning som godkänts av myndigheten.

- (62) Myndigheten godkände stödet från Enova som en energibesparande åtgärd. Riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi innehåller inte något kapitel om energibesparingar, utan i stället har ett kapitel om energieffektivitet införts ⁽¹⁾. Myndigheten bedömer det anmälda stödets förenlighet på grundval av detta kapitel om energieffektivitet i riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi.
- (63) Myndigheten noterar att dess bedömning i det aktuella fallet av huruvida den anmälda åtgärden är förenlig med EES-avtalet inte skulle ha avvikit nämnvärt om den i stället hade tillämpat miljöskyddsriktlinjerna. För att påvisa detta kommer hänvisningar att göras nedan till relevanta principer i såväl riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi som miljöskyddsriktlinjerna.

4. Det formella granskningsförfarandets omfattning

- (64) I samband med beslutet att inleda det formella granskningsförfarandet, och beslutet att den anmälda åtgärden skulle bedömas enligt de då gällande miljöskyddsriktlinjerna, betonade myndigheten att man med tanke på den förenlighetsbedömning som myndigheten redan hade gjort av stödet från Enova till Finnfjords energiåtervinningsprojekt inte tvivlade på att det kompletterande stödet syftar till att korrigera ett marknadsmisslyckande, eftersom dess belopp var relativt litet jämfört med det ursprungliga stödet. Dessutom, under förutsättning att stödet skulle ha en stimulanseffekt och vara nödvändigt, tvivlade myndigheten inte på att snedvridningen av konkurrensen och påverkan på handeln skulle vara begränsad så att det slutliga resultatet skulle bli positivt. Dessa frågor kommer därför inte att behandlas i det följande.
- (65) Föremålet för följande bedömning är huruvida det anmälda stödet har en stimulanseffekt och är nödvändigt.

5. Förenlighetsbedömning

5.1 Stödet har inte någon stimulanseffekt och är inte nödvändigt

- (66) Enligt riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi ⁽²⁾ måste stöd ha en stimulanseffekt för att vara förenligt med EES-avtalet. En avgörande faktor i förenlighetsbedömningen är huruvida det anmälda stödet är nödvändigt för att skapa ett verkligt incitament till investeringar som annars inte skulle genomföras. Det måste kontrolleras om stödet är nödvändigt för att skapa en stimulanseffekt avseende investeringen, det vill säga om stödet faktiskt bidrar till att förändra mottagarens beteende så att miljöskyddet förbättras ⁽³⁾.
- (67) I regel kommer myndigheten anse att ingen stimulanseffekt föreligger om projektet har inletts innan mottagaren har lämnat in sin ansökan om stöd ⁽⁴⁾. Eftersom ifrågavarande ärende rör kompletterande stöd som är avsett att täcka merkostnaderna för ett pågående projekt, kan myndigheten inte lita på presumtionen när det gäller en stimulanseffekt för stödansökningar som lämnats in innan arbetena påbörjats. I februari 2011 inledde Finnfjord projektet, vars kostnader uppgår till 700 miljoner norska kronor, på grundval av att 175 miljoner norska kronor hade beviljats i stöd.
- (68) Myndigheten utesluter emellertid inte att stöd till ett projekt som har påbörjats kan ha en stimulanseffekt när beviljandet av stöd entydigt garanterar slutförandet av ett projekt som annars inte skulle ha slutförts eller medför miljöskydd som annars inte skulle komma till stånd ⁽⁵⁾. Vid bedömningen av stödets stimulanseffekt mot bakgrund av detta måste den kontrafaktiska situationen undersökas noggrant, det vill säga man måste undersöka vad företaget skulle göra om inget stöd betalas ut.
- (69) Företaget slutförde projektet i oktober 2012 utan att stödet hade betalats ut. Mot bakgrund av de uppgifter och bevis som lagts fram anser myndigheten att Finnfjord inte verkligen övervägde att stoppa, minska omfattningen av eller skjuta upp projektet efter februari 2011 fram till projektets slutförande i oktober 2012. Närmare bestämt framgår det av de slutsatser som dragits vid styrelsemötet den 25 september 2012 att företaget inte verkligen

⁽¹⁾ I punkt 14.2 i riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi definieras energieffektivitet som en mängd sparad energi som fastställs genom mätning och/eller uppskattning av förbrukningen före och efter genomförandet av en åtgärd för att förbättra energieffektiviteten, med normalisering för yttre förhållanden som påverkar energiförbrukningen.

⁽²⁾ Punkterna 139 och 44 i riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi. Se även punkterna 171–173 i miljöskyddsriktlinjerna samt punkterna 27–29 i dessa riktlinjer.

⁽³⁾ Punkt 44 i riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi. Se även punkt 142 i miljöskyddsriktlinjerna.

⁽⁴⁾ Punkt 45 i riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi. Se även punkt 143 i riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi.

⁽⁵⁾ Mål T-162/06, Kronoply mot kommissionen, REG 2009, s. II-1, punkt 85. Domen bekräftades genom överklagande i mål C-117/09 P, Kronoply mot kommissionen, REU 2010, s. I-85.

övervägde att stoppa eller skjuta upp projektet, i sin helhet eller delvist, eller att minska dess omfattning eftersom detta skulle ha lett till orimligt höga kostnader. I protokollet från styrelsemötet den 25 september 2012 anges det att Finnfjord avsåg att ansöka om ytterligare lånefinansiering från SNN och ytterligare stöd från Enova och IN och att eventuellt stöd skulle användas direkt för att minska de lån som Finnfjord ansökte om hos SNN.

- (70) Denna slutsats har utan tvekan understötts av bolagets synpunkter på myndighetens beslut att inleda det formella granskningsförfarandet. Företaget pekar visserligen på sitt behov av ytterligare [80–95] miljoner norska kronor i finansiering och verkar anse att själva situationen som företaget befann sig i tyder på att man övervägde att överge projektet, men samtidigt motsägs detta av andra uttalanden som företaget gjort där det hänvisas till avsaknaden av "fri vilja" (se skäl 42) och, framför allt, av det faktum att Finnfjord slutförde projektet utan att stödet hade betalats ut.
- (71) Om bolaget inte ansåg sig ha något annat alternativ än att fortsätta projektet, skulle stödet inte ha gett företaget något incitament, eftersom företaget skulle ha slutfört projektet oavsett om stödet betalades ut eller inte. Med andra ord är det kontrafaktiska scenariot att Finnfjord skulle ha slutfört projektet utan förseningar och utan att minska dess omfattning även om stödet inte hade betalats ut.
- (72) Myndigheten är inte övertygad om att stödet verkligen var den utlösande faktorn för finansieringspaketet på [80–95] miljoner norska kronor och att det var nödvändigt för, i synnerhet, lånet på [45–60] miljoner norska kronor från SNN. Även om villkoret för lånet från SNN var att IN beviljade stödet på 16 miljoner norska kronor, betalades medlen (både från SNN och IN) ut utan att myndigheten först hade godkänt det kompletterande stödet. Detta visar att lånen var oberoende av bidraget. En borgenär som anger som villkor för ytterligare finansiering att stödet faktiskt betalas ut, skulle ha väntat på myndighetens godkännande innan ytterligare lånekapital betalades ut, om det är detta som avgör finansieringspaketets existens. Dessutom tyder de uppgifter som myndigheten erhållit inte på att Finnfjord skulle vara tvunget återbetala lånen omedelbart om myndigheten inte skulle godkänna stödet.
- (73) För att vara förenligt med EES-avtalet måste stödet vara nödvändigt. Stödet får inte subventionera kostnader för en verksamhet som företaget i alla händelser skulle ådra sig och får inte kompensera för den normala affärsrisken vid ekonomisk verksamhet ⁽¹⁾. Men stöd för merkostnader på grund av oförutsebara yttre omständigheter som inte kan ses som en del av den normala affärsrisken i samband med den ekonomiska verksamheten i fråga skulle kunna anses vara förenligt med EES-avtalet ⁽²⁾.
- (74) Myndigheten konstaterar att Finnfjord i februari 2011, då företaget fick reda på att kostnaderna för projektet skulle öka från 511,66 miljoner norska kronor till 700 miljoner norska kronor, bestämde sig för att gå vidare med projektet utan att ansöka om ytterligare stöd. De kostnader som är relevanta för föreliggande undersökning är således ökningen på [80–95] miljoner norska kronor från 700 miljoner norska kronor till [cirka 800] miljoner norska kronor. Detta motsvarar en ökning med cirka [...] %.
- (75) Baserat på den information som lämnats, och som framgår av skäl 22, berodde de ökade kostnaderna på anpassningar av befintliga maskiner, av tre befintliga ugnar och av rökångar samt på installationer i turbinanläggningen och andra byggnader, längre produktionsbortfall än väntat och slutförandet av arbetet och installationerna. Detta är kostnadsökningar som företaget kan förväntas ta hänsyn till när det planerar för denna typ av projekt, och utgör en normal affärsrisk i samband med den ekonomiska verksamheten i fråga. De kan inte anses vara orsakade av yttre omständigheter och tycks inte vara av oförutsebar karaktär. Det aktuella fallet skiljer sig därför åt från fallet *Helguvík Aluminium Smelter* ⁽³⁾ som Finnfjord hänvisar till. I ovanstående fall hade stödmottagaren svårigheter att få finansiering under den exceptionella finanskrisen på Island 2008, en omständighet som med rätta kan betecknas som en oförutsebar yttre omständighet. Mot bakgrund av ovanstående anser myndigheten att den anmälda stöddåtgärden innebär att de norska myndigheterna föreslår att Finnfjord kompenseras för en normal affärsrisk i samband med det projekt som företaget genomfört.
- (76) Myndigheten medger att resultatet av dess bedömning eventuellt hade blivit annorlunda om de norska myndigheterna, i stället för att föreslå två utbetalningar av ett fast stödbelopp (från Enova och senare från IN), hade beviljat stöd för att täcka en viss procentandel av de stödberättigande kostnaderna för projektet. Detta skulle framför allt vara fallet om omfattningen av de oförutsebara merkostnaderna är betydande och kopplade till det faktum att projektet är nyskapande och att kostnaderna därmed till sin natur är svåra att beräkna i förväg. Detta påstående är dock inte relevant för de faktiska omständigheter som myndigheten har att ta ställning till i det aktuella fallet.

⁽¹⁾ Punkt 44 i riktlinjerna för statligt stöd till miljöskydd och energi.

⁽²⁾ Mål T-162/06, Kronoply mot kommissionen, REG 2009, s. II-1, punkt 88.

⁽³⁾ Citeras ovan.

- (77) Myndigheten understryker att det är upp till de norska myndigheterna att påvisa att villkoren för undantaget från artikel 61.1 i EES-avtalet är uppfyllda ⁽¹⁾. De fakta och argument som de norska myndigheterna (och Finnfjord) har tillhandahållit har inte övertygat myndigheten vare sig om att det anmälda stödet från IN har en stimulanseffekt eller om att det är nödvändigt.
- (78) På grundval av ovanstående har myndigheten dragit slutsatsen att det anmälda stödet till Finnfjord från IN saknar stimulanseffekt och att det inte är nödvändigt. Eftersom dessa skäl i sig är tillräckliga för att stödet inte ska vara förenligt med EES-avtalet, kommer myndigheten inte att bedöma vare sig stödets lämplighet eller dess proportionalitet.

6. Slutsats – stödet är inte förenligt med EES-avtalet

- (79) Utifrån de uppgifter som lämnats av de norska myndigheterna har myndigheten dragit slutsatsen att det föreslagna kontantbidraget på 16 miljoner norska kronor från IN till Finnfjord utgör statligt stöd i den mening som avses i artikel 61.1 i EES-avtalet.
- (80) Myndigheten har dragit slutsatsen att detta stöd inte är förenligt med EES-avtalet. Följaktligen har de norska myndigheterna inte rätt att genomföra stödet.
- (81) Myndigheten uppmanar de norska myndigheterna att omedelbart översända en kopia av detta beslut till Finnfjord.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

1. Det direkta bidrag på 16 miljoner norska kronor till Finnfjord som anmäldes av de norska myndigheterna den 26 juni 2013 är oförenligt med EES-avtalet.
2. Det får därför inte genomföras.
3. Det formella granskningsförfarandet avslutas härmed.

Artikel 2

Detta beslut riktar sig till Konungariket Norge.

Artikel 3

Endast den engelska versionen av detta beslut är giltig.

Utfärdat i Bryssel den 8 april 2015.

För Eftas övervakningsmyndighet

Oda Helen SLETNES

Ordförande

Helga JÓNSDÓTTIR

Ledamot av kollegiet

⁽¹⁾ Mål C-106/09 P, kommissionen mot Government of Gibraltar och Förenade kungariket, REU 2011, punkt 147. Mål C-372/97, Italien mot kommissionen, REG 2004, s. I-3679, punkt 81. Mål C-364/90, Italien mot kommissionen, REG 1993, s. I-2097, punkt 20. Mål T-68/03, Olympiaki Aeroporia Ypiresies AE mot kommissionen, REG 2007, s. II-2911, punkt 34.

BESLUT AV EFTAS ÖVERVAKNINGSMYNDIGHET**nr 357/15/KOL****av den 23 september 2015****om avslutande av det formella granskningsförfarandet med avseende på det statliga stödet till
förmån för Sandefjord Fotball AS (Norge) [2016/906]**

EFTAS ÖVERVAKNINGSMYNDIGHET (NEDAN KALLAD MYNDIGHETEN) HAR ANTAGIT DETTA BESLUT

med beaktande av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (nedan kallat *EES-avtalet*), särskilt artikel 61 och protokoll 26,

med beaktande av avtalet mellan Eftastaterna om upprättande av en övervakningsmyndighet och en domstol (nedan kallat *övervakningsavtalet*), särskilt artikel 24,

med beaktande av protokoll 3 till övervakningsavtalet (nedan kallat *protokoll 3*), särskilt artikel 7.3 i del II, och

av följande skäl:

I. BAKGRUND**1 Förfarande**

- (1) Efter att ha mottagit klagomål och marknadsinformation delgav myndigheten den 31 oktober 2013 de norska myndigheterna påståenden om statligt stöd vad gäller finansieringen av den nya fotbollsarenan i Sandefjord (dokument nr 686574). I samma skrivelse begärde myndigheten upplysningar om den påstådda stödåtgärden, vilka de norska myndigheterna lämnade den 29 november 2013 (dokument nr 691773 och 691774).
- (2) Myndigheten begärde ytterligare upplysningar från de norska myndigheterna den 16 januari 2014 (dokument nr 694963), vilka lämnades den 14 februari 2014 (dokument nr 699518).
- (3) På grundval av den tillgängliga informationen antog myndigheten den 22 oktober 2014 beslut nr 444/14/KOL om att inleda det formella granskningsförfarandet med avseende på stöd till förmån för Sandefjord Fotball AS och uppmanade de norska myndigheterna att lämna synpunkter. I beslutet som offentliggjordes i *Europeiska unionens officiella tidning* den 15 januari 2015 uppmanades berörda parter att lämna synpunkter inom en månad från dagen för offentliggörandet.
- (4) De norska myndigheterna beviljades en förlängning av tidsfristen för synpunkter till och med den 23 december 2014, då de också lämnade synpunkter (dokument nr 733899-733901). Myndigheten mottog inte några ytterligare synpunkter.

2. Stödmottagaren – Sandefjord Fotball AS

- (5) Klubben Sandefjord Fotball är en förening som bildades 1998 på grundval av ett samarbetsavtal mellan de två största fotbollsklubbarna i Sandefjordsområdet, nämligen Sandefjord Ballklubb och IL Runar. Syftet med samarbetet var att skapa ett professionellt fotbollslag i Sandefjord som skulle kunna nå den högsta norska divisionen.
- (6) Sandefjord Fotball AS är ett aktiebolag som driver det professionella elitlaget (⁽¹⁾). Samarbetet mellan klubben Sandefjord Fotball och Sandefjord Fotball AS grundas på det norska fotbollsförbundets krav. Klubben har dessutom ett amatörlag och ett juniorlag. Den anordnar också sommarskolor i fotboll och regionala fotbollsturneringar för unga amatörspelare.

(⁽¹⁾) Ytterligare upplysningar om stödmottagaren återfinns i beslut nr 444/14/KOL.

3 Beskrivning av åtgärden

3.1 Bakgrund

- (7) Sandefjord Fotballs elitlag använde fram till 2007 den kommunägda arenan i Bugårdsparken för träning och matcher. Den arenan uppfyllde emellertid inte det norska fotbollsförbundets krav för klubbar som spelar i den högsta divisionen. En uppgradering av den befintliga arenan beräknades kosta cirka 40 miljoner norska kronor, vilket Sandefjords kommun inte ville betala.

3.2 Byggandet av den nya arenan

- (8) Sandefjords kommun och Sandefjord Fotball AS diskuterade under 2005 möjligheten att bygga en ny arena. Kommunen åtog sig att tillhandahålla den nödvändiga marken och Sandefjord Fotball AS att finansiera och driva arenan.
- (9) Kommunen förvärvade flera tomter belägna i Pindsle för totalt cirka 3,7 miljoner norska kronor. Vid den tidpunkten var marken enligt detaljplanen jordbruksmark. Enligt kommunens beslut av den 6 september 2005 om att förvärva tomterna skulle detaljplanen ändras och marken användas för kommersiell verksamhet och för byggandet av en arena. I den nya detaljplanen delades marken upp i två delar: tomt 152/96 detaljplanerades både för en arena och för kommersiell verksamhet, medan tomt 152/97 detaljplanerades för kommersiell verksamhet. Genom ett avtal som tecknades den 28 november 2006 överläts sedan de båda tomterna till två dotterbolag som var helägda av Sandefjord Fotball AS: tomt 152/96 till Sandefjord Fotball Stadion AS och tomt 152/97 till Sandefjord Fotball Næring AS.
- (10) Enligt avtalet var Sandefjord Fotball AS ansvarig för att organisera den nödvändiga finansieringen för att bygga arenan. Projektets byggkostnader uppskattades till 110 miljoner norska kronor. Sandefjord Fotball AS skulle bidra med 70 miljoner norska kronor från bland annat sina egna medel, utomstående investerare och försäljning av namnsponsring samt ta ett lån för att täcka resterande 40 miljoner norska kronor. Sandefjord Fotball AS:s bidrag skulle delvis komma från försäljningen av den mark som var avsedd för kommersiell verksamhet (tomt 152/97) till Pindsle Property AS.
- (11) Förutom byggandet av arenan innehöll avtalet även ett antal ytterligare skyldigheter. Sandefjord Fotball AS gick särskilt med på att utföra vägarbeten vid arenan och att täcka kostnaderna i samband med att den gamla arenan togs ur bruk, inklusive reparationer.
- (12) Strax efter det att avtalet hade undertecknats förvärvade Pindsle Property AS för 40 miljoner norska kronor aktierna i Sandefjord Fotballs Næring AS, som ägde tomt 152/97. Ingen värdering av företaget gjordes före försäljningen.
- (13) Den nya arenan stod färdig i juli 2007 till en sammanlagd byggkostnad på 110 miljoner norska kronor⁽¹⁾. Utöver fotbollsplan och läktare omfattar den ett antal andra anläggningar såsom löpbana, gym och möteslokaler. Dessa hyrs ut kostnadsfritt till andra organisationer (i huvudsak sådana som sysslar med amatöridrott).

3.3 Efterföljande försäljning av arenan

- (14) Under 2009 fick Sandefjord Fotball AS ekonomiska problem. Klubben beslutade att anskaffa medel genom att sälja Sandefjord Fotball Stadion AS (det företag som ägde arenan och intilliggande fastigheter på tomt 152/96) till Pindsle Property AS. Den här gången krävdes enligt norsk lag en företagsvärdering utförd av tredje part, eftersom flera personer hade styrelseposter och aktier i både företaget och Pindsle Property AS.
- (15) Enligt expertrapporten av den 6 april 2009 värderades Sandefjord Fotball Stadion AS till 14–16 miljoner norska kronor. Den 9 juni 2009 såldes företaget för 15 miljoner norska kronor.

⁽¹⁾ De norska myndigheterna har bekräftat att den ursprungliga investeringen var 110 miljoner norska kronor. Klubben har emellertid därefter investerat ytterligare 17 miljoner norska kronor i inredning och utrustning, främst i form av arbete som utförts av klubbmedlemmarna ("dugnadsarbete").

4. Beslutet att inleda förfarandet

- (16) Den 22 oktober 2014 utfärdade myndigheten beslut nr 444/14/KOL om att inleda det formella granskningsförfarandet med avseende på stöd till förmån för Sandefjord Fotball AS.
- (17) I beslutet drog myndigheten den preliminära slutsatsen att överlåtelsen av mark till Sandefjord Fotball AS utgjorde statligt stöd i den mening som avses i artikel 61.1 i EES-avtalet. I synnerhet ansåg myndigheten att överlåtelsen skedde till priser under marknadsvärdet, både för tomt 152/96 (avsedd för både en arena och kommersiell verksamhet) och för tomt 152/97 (avsedd för kommersiell verksamhet).
- (18) Eftersom de norska myndigheterna inte hade kommenterat bedömningen av stödets förenlighet med EES-avtalet, ansåg myndigheten att det rådde tvivel om åtgärdens förenlighet med EES-avtalet.

5. Synpunkter från de norska myndigheterna

- (19) De norska myndigheterna lämnade synpunkter på beslutet om att inleda förfarandet genom en skrivelse av den 23 december 2014 (dokument nr 733899–733901).

5.1 Transaktionen innefattar inte något statligt stöd

- (20) I sina synpunkter hävdar de norska myndigheterna att överlåtelsen av mark från Sandefjords kommun till Sandefjord Fotball AS inte utgjorde något statligt stöd eftersom den inte gav någon fördel till den påstådda stödmottagaren.
- (21) De norska myndigheterna hävdar särskilt att marknadsvärdet på den berörda marken var negativt vid tidpunkten för transaktionen, vilket de har styrkt med en expertvärdering av den 5 februari 2014. De främsta orsakerna till det påstådda negativa värdet på marken är att Sandefjord Fotball AS (enligt villkoren för marköverlåtelsen och detaljplanebestämmelserna) var tvingade att bygga en fotbollsarena som en del av transaktionen och att kostnaden för arenabygget översteg markens värde.
- (22) Enligt de norska myndigheterna kan skyldigheten att bygga en arena ses som en "särskild förpliktelse" i linje med del V punkt 2.2 c i myndighetens riktlinjer för inslag av stöd vid statliga myndigheters försäljning av mark och byggnader (nedan kallade *riktlinjer för försäljning av mark*) ⁽¹⁾.

5.2 Eventuellt stödbelopp skulle vara mycket begränsat

- (23) När det gäller beloppet på det påstådda statliga stödet anser de norska myndigheterna att om myndigheten skulle finna att den berörda marken hade ett positivt marknadsvärde skulle detta värde vara mycket begränsat.
- (24) De norska myndigheterna förklarar att jordbruksmark omfattas av ett särskilt skydd i Norge. Försäljning av jordbruksmark och/eller en ändring av dess användningsområde omfattas av strikta kontroller av regionala jordbruksnämnder. I fråga om den berörda marken godkände den behöriga jordbruksnämnden förslaget till detaljplan enbart baserat på det allmänna intresset för att bygga en arena. Det skulle inte ha varit möjligt för en exploatör att förvärva marken för enbart kommersiell verksamhet. Därför kan principen om den marknads-ekonomiska investeraren inte tillämpas på överlåtelsen av mark. De norska myndigheterna anser i stället att marknadsvärderingen bör baseras på priset på jordbruksmark, vilket var den enda realistiska alternativa användningen.

⁽¹⁾ Myndighetens riktlinjer för inslag av stöd vid statliga myndigheters försäljning av mark och byggnader (*State aid elements in sales of land and building by public authorities*), antagna den 17 november 1999. Finns på <http://www.eftasurv.int/state-aid/legal-framework/state-aid-guidelines/>.

- (25) Vad gäller värdet på marken som var avsedd för kommersiell verksamhet (tomt 152/97) hävdar de norska myndigheterna att Pindsle Property AS (det företag som förvärvade Sandefjord Fotballs Næring AS för 40 miljoner norska kronor) betalade mer än marknadspriset. Som stöd för detta hänvisar de till värderingsrapporten (bilaga 11 till dokument nr 699518), där det framgår att tomt 152/97 hade ett marknadsvärde på ca 15 miljoner norska kronor ⁽¹⁾. Värderingen baseras på det genomsnittliga priset för mark som enligt detaljplanen var avsedd för kommersiell verksamhet i Pindsleområdet vid tidpunkten för transaktionen.
- (26) Vidare hävdar de norska myndigheterna att ett antal avdrag måste under alla omständigheter göras för att beräkna stödbeloppet. Dessa avdrag följer av vissa skyldigheter som Sandefjord Fotball AS åtog sig gentemot kommunen enligt avtalet av den 28 november 2006: i) 2,6 miljoner norska kronor för renoveringen av den gamla arenan, ii) 400 000 norska kronor för utbytet av strålkastare i den gamla arenan, iii) 1,5 miljoner norska kronor för anläggandet av en allmän gångväg, och iv) 5 miljoner norska kronor för anläggandet av en rondell och ett övergångsställe. I avtalet angavs således att Sandefjord Fotball AS skulle tillhandahålla kommunen tjänster för totalt 9,5 miljoner norska kronor (enligt uppskattningar vid den tidpunkten) ⁽²⁾.

5.3 Eventuellt statligt stöd bör förklaras förenligt med EES-avtalet

- (27) De norska myndigheterna hävdar att om myndigheten ansåg att det fanns ett inslag av statligt stöd i den berörda transaktionen bör det stödet förklaras förenligt med EES-avtalet enligt artikel 61.3 c i avtalet.
- (28) De norska myndigheterna framhäver att främjandet av idrott, inklusive byggandet av idrottsinfrastruktur, utgör ett mål av gemensamt intresse. De hävdar dessutom att statligt stöd i detta fall är nödvändigt och ett lämpligt instrument.
- (29) De norska myndigheterna förklarar särskilt att det fanns ett behov av en ny arena i Sandefjord. De pekar på det höga användartrycket på den befintliga kommunala arenan, som vid den tidpunkten användes av Sandefjord Fotball och andra lag. Dessutom krävdes en modernare arena för att uppfylla det norska fotbollsförbundets licenskrav på Sandefjord Fotballs elitlag (som hade ett tillfälligt undantag) för att få stanna kvar i den högsta norska divisionen.
- (30) Sandefjords kommun undersökte möjligheten att uppgradera den befintliga arenan, vilket dock inte skulle ha löst problemet med kapacitetsbrist. Att bygga en ny arena skulle däremot lösa både problemet med kapacitetsbrist och med licenskrav, och dessutom skapa en fotbollsarena för hela Vestfold fylke. Såsom framgår av tabellen nedan används den nya arenan av flera olika klubbar. Den gamla kommunala arenan har dessutom renoverats (finansierat av Sandefjord Fotball AS) och används i dag till fullo av lokala idrottsklubbar (friidrott och fotboll), skolor och allmänheten. Detta visar också att det fanns ett behov av en ny arena i Sandefjord och att det var lämpligt med ett statligt stöd. Dessutom skulle en uppgradering av den befintliga arenan ha krävt en investering av kommunen på omkring 40 miljoner norska kronor och det hade inte varit möjligt att attrahera privata medel.
- (31) De norska myndigheterna hävdar också att stöd skulle vara proportionerligt. Framförallt har de pekat på det faktum att merparten av investeringskostnaderna för den nya arenan finansierades av Sandefjord Fotball AS, som bidrog till byggkostnaderna med det högsta möjliga beloppet från sina egna medel och banklån. Detta egna bidrag garanterade att stödet begränsades till ett minimum.
- (32) De norska myndigheterna framhåller också att icke-ekonomisk social verksamhet och amatöridrottsverksamhet har möjliggjorts genom arenabygget. Den befintliga kommunala arenan är nu helt tillgänglig för amatöridrott. Dessutom används den nya arenan regelbundet för olika amatöridrottsverksamheter och sociala verksamheter, bland annat skolarrangemang.

⁽¹⁾ Enligt värderingsrapporten uppskattas det sammanlagda värdet på tomtarna 152/96 och 152/97 till 31 miljoner norska kronor. Genom att man fördelar det uppskattade värdet utifrån de två tomtarnas storlek fås beloppet 15 miljoner norska kronor.

⁽²⁾ De slutliga kostnaderna uppgick till 12 miljoner norska kronor och de extra kostnaderna betalades av Pindsle Property AS.

- (33) För att illustrera detta har de norska myndigheterna lämnat in följande sammanfattning med uppskattningar av hur mycket olika användare årligen utnyttjade arenan under 2007–2014.

Klubb	Verksamhet	Timmar per år	Betalning
Sandefjord Fotball elitlag	20 matcher (april–oktober/november), 100 timmar Träning (april–oktober/november), 2 timmar $\times$ 5 $\times$ 16 = 160 timmar ⁽¹⁾	260	Ja
Sandefjord Fotball juniorlag och värvningslag	Träning och matcher (maj–september)	60	Ja
Samarbetsklubbar	Träning och matcher (maj–september)	30	Nej
Samarbetsklubbar	Lokaler för kurser, konferenser, festligheter, forum för tränare och ledare samt föreläsningar	30	Nej
Sandar IL (idrottsförening)	Sandarcupens slutspel för åldrarna 14–19, inklusive öppningsceremoni (och användning av omklädningsrum)	25	Nej
Vestfold Fotballkrets (fylkets fotbollsförening)	Sammankomster för lag i Sandefjord och resten av fylket för åldrarna 14–16, inklusive träning och matcher samt kurser och utbildning för tränare	30	Nej
Sandefjord Fotball Bredde (barn- och ungdomsidrott), amatörtureringar	Klubbens administration använder lokalerna för kurser och konferenser. Fotbollsskola under sommar-, höst- och påsklov för åldrarna 6–12 på fotbollsplanen. Amatörtureringar, "företagscuper"	90	Nej

⁽¹⁾ Under vintern tränar elitlaget på en plan med konstgräs, men använder klädkåp och andra inomhusutrymmen i arenan.

- (34) Dessutom använder närliggande skolor och flera friidrottsklubbar löpbanan under vardagarna. Skolorna använder också arenan under sina friluftsdagar.
- (35) Den icke-professionella användningen av arenan är således över 50 procent. Den främsta begränsningen för att ytterligare öka den icke-professionella användningen är naturgräsplanens återhämtningsförmåga ⁽¹⁾. Det professionella laget har företrädare till arenans fotbollsplan för hemmamatcher och för träning. Inomhusutrymmena (t.ex. omklädningsrum och kontorslokaler) kan användas under hela året av alla organisationer.
- (36) Som framgår av tabellen betalar de flesta icke-professionella användarna av arenan inte någon hyra. Elitlaget betalar däremot en årlig hyra på 3 miljoner norska kronor plus 20 procent av biljettförsäljningen för att använda arenan. De norska myndigheterna anser att den här summan motsvarar marknadshyran eftersom liknande lag betalar en timhyra på omkring 2 000–5 000 norska kronor, vilket sammanslaget ger en årlig hyra som är lägre än 3 miljoner norska kronor. De norska myndigheterna anser därför att Sandefjord Fotballs elitlag inte åtnjuter någon fördel i förhållande till sina konkurrenter vad gäller hyran för användningen av arenan.

⁽¹⁾ Det finns planer på att anlägga en konstgräsplan för att möjliggöra en ökad användning.

- (37) De norska myndigheterna framhåller dessutom att all påverkan på handeln och konkurrensen skulle vara mycket begränsad på grund av klubbens lokala karaktär. Biljetter till hemmamatcher säljs i allmänhet endast lokalt och till anhängare av besökande norska lag. Inkomsterna från kioskförsäljning under matcherna varierar mellan 600 000 och 1 miljon norska kronor per år. När det gäller varor med lagets logotyp är marknaden till största delen begränsad till anhängare i Vestfold fylke. Det finns ingen konkurrens mellan klubbarna i fråga om dessa produkter. Arenans namn har sålts till Komplettno, som är en webbaffär för elektronik baserad i Sandefjord. Endast lokala företag annonserar på arenan.
- (38) Även vad gäller marknaden för spelare är påverkan på handeln och konkurrensen begränsad. Sandefjord Fotball AS:s handel med spelare är mycket begränsad och involverar endast andra norska klubbar. Exempelvis har handeln med spelare under 2011–2013 endast lett till inkomster på 1,35 miljoner norska kronor och kostnader på 860 000 norska kronor.
- (39) I fråga om tv-rättigheter förklarade de norska myndigheterna att dessa administreras centralt av det norska fotbollsförbundet. Storleken på en klubbs andel av intäkterna beror på dess placering i de två högsta norska divisionerna. Eftersom det inte finns något verkligt intresse för norsk fotboll utanför Norge har dessa tv-rättigheter inte någon faktisk påverkan på handeln och konkurrensen.

II. BEDÖMNING

1. Förekomst av statligt stöd

- (40) Om inte annat föreskrivs i EES-avtalet gäller enligt artikel 61.1 i det avtalet att stöd som ges av EG-medlemsstater, Eftastater eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrider konkurrensen genom att gynna vissa företag eller viss produktion, är oförenligt med det avtalet i den utsträckning det påverkar handeln mellan de avtalsslutande parterna.
- (41) Detta innebär att en åtgärd utgör statligt stöd i den mening som avses i artikel 61.1 i EES-avtalet om den kumulativt uppfyller följande villkor: åtgärden beviljas av staten eller med hjälp av statliga medel, den ger ett företag en selektiv ekonomisk fördel och den riskerar att påverka handeln mellan de avtalsslutande parterna och att snedvrider konkurrensen.

1.1 Statliga medel

- (42) För att utgöra statligt stöd måste en åtgärd beviljas av staten eller med hjälp av statliga medel. Med stat avses i detta sammanhang inte bara den centrala statsmakten utan alla nivåer inom den offentliga förvaltningen (inbegripet kommuner) samt offentliga företag ⁽¹⁾.
- (43) Den berörda marken förvärvades av Sandefjords kommun och överläts därefter till två dotterbolag till Sandefjord Fotball AS. Myndigheten drar därför slutsatsen att överlåtelsen av mark omfattar statliga medel.

1.2 Företag

- (44) Enligt väletablerad rättspraxis är företag enheter som bedriver ekonomisk verksamhet oavsett deras rättsliga status och sätt att finansiera verksamheten ⁽²⁾. Ekonomisk verksamhet utgörs av all verksamhet som består i att erbjuda varor eller tjänster på en marknad ⁽³⁾.
- (45) Sandefjord Fotball AS är en professionell fotbollsklubb organiserad som ett privat företag. Klubben är aktiv inom flera områden, inklusive transfermarknaden för spelare samt marknaderna för biljettförsäljning, tv-rättigheter, klubbmemorabilia och sponsorer.

⁽¹⁾ Artikel 2 i kommissionens direktiv 2006/111/EG av den 16 november 2006 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet (EUT L 318 17.11.2006, s. 17), införlivad i punkt 1a i bilaga XV till EES-avtalet.

⁽²⁾ Domstolens dom av den 23 april 1991, Höfner och Elser mot Macroton, C-41/90, EU:C:1991:161, punkterna 21 och 22, domstolens dom av den 12 september 2000, Pavel Pavlov m.fl., C-180/98 till C-184/98, EU:C:2000:428, och Efta-domstolens dom av den 21 februari 2008, Private Barnehagers Landsforbund mot Eftas övervakningsmyndighet, E-5/07, Efta-domstolens rapport 2008, s. 61, punkt 78.

⁽³⁾ Domstolens dom av den 10 januari 2006, Ministero dell'Economia e delle Finanze mot Cassa di Risparmio di Firenze SpA, C-222/04, EU:C:2006:8, punkt 108.

- (46) Myndigheten drar därför slutsatsen att Sandefjord Fotball AS utgör ett företag i den mening som avses i artikel 61 i EES-avtalet.

1.3 Ekonomisk fördel

- (47) En överlåtelse av mark till ett företag kan ge en ekonomisk fördel, särskilt om det sker till ett pris som ligger under marknadspriset.
- (48) En överlåtelse av statliga medel utgör inte statligt stöd om den utförs enligt normala marknadsvillkor och därmed inte ger en fördel för ett företag ⁽¹⁾. Detta är känt som principen om den marknadsekonomiska investeraren.

1.3.1 Överlåtelse av tomt 152/96

- (49) Vid tidpunkten för överlåtelsen till Sandefjord Fotball AS var tomt 152/96 detaljplanlagd för en fotbollsarena och kommersiell verksamhet. Därför måste varje byggprojekt på tomten innehålla en arena för att få byggnadslov. Eftersom kostnaderna för byggandet av arenan översteg det potentiella värdet av marken hävdar de norska myndigheterna att marknadspriset på tomt 152/96 var noll, eller till och med negativt.
- (50) Myndigheten noterar att skyldigheter enligt detaljplanen kan påverka marknadspriset på mark. Skyldigheten att bygga en fotbollsarena kan dock inte minska marknadspriset till noll, i synnerhet inte vid en transaktion som syftar till att bistå en fotbollsklubb vid byggandet av en ny arena ⁽²⁾.
- (51) Dessutom hänvisar myndigheten till punkt 2.2 d i sina riktlinjer för försäljning av mark där det anges att i princip bör "marknadsvärdet under en period om åtminstone tre år efter förvärvet inte fastställas till ett belopp som ligger under de ursprungliga kostnaderna ⁽³⁾, såvida den oberoende värderingsmannen inte särskilt fastslagit en allmän nedgång i marknadspriserna för fastigheter på den berörda marknaden". I det aktuella fallet förvärvade Sandefjords kommun marken som senare delades upp i tomterna 152/96 och 152/97 för 3,7 miljoner norska kronor. Myndigheten noterar att överlåtelsen av mark till Sandefjord Fotball AS skedde till ett pris som ligger under kommunens förvärvspris.
- (52) Mot bakgrund av detta drar myndigheten slutsatsen att överlåtelsen av tomt 152/96 gav en ekonomisk fördel till Sandefjord Fotball AS.

1.3.2 Överlåtelse av tomt 152/97

- (53) Tomt 152/97 var detaljplanlagd för kommersiell verksamhet vid tidpunkten för överlåtelsen till Sandefjord Fotball AS. De norska myndigheterna hävdar att överlåtelsen av tomt 152/97 bör bedömas inom ramen för avtalet av den 28 november 2006, enligt vilket fotbollsklubben ska bygga arenan i utbyte mot marken. Med tanke på att de beräknade byggkostnaderna för arenan översteg markens värde kunde överlåtelsen inte resultera i beviljandet av en ekonomisk fördel.
- (54) Myndigheten noterar att tomt 152/97 är avsedd för kommersiell verksamhet. Enligt detaljplanen finns det således ingen skyldighet att bygga en arena på denna tomt. Vid tidpunkten för överlåtelsen till Sandefjord Fotball AS fanns det inte heller någon bindande begränsning på grund av att tomten tidigare varit detaljplanlagd som jordbruksmark. Endast genom avtalet av den 28 november 2006 åläggs Sandefjord Fotball AS att organisera och finansiera byggandet av arenan. Det är det enda rättsliga instrument som föreskriver att tomt 152/97 skulle säljas för att finansiera en del av byggkostnaderna.

⁽¹⁾ Domstolens dom av den 11 juli 1996, SFEL m.fl., C-39/94, EU:C:1996:285, punkterna 60 och 61.

⁽²⁾ I detta sammanhang hänvisar myndigheten också till punkt 2.2 c i sina riktlinjer för försäljning av mark där följande anges i fråga om en värdering: "Förpliktelser som det åtminstone delvis är i köparens eget intresse att uppfylla bör utvärderas med hänsyn till denna omständighet".

⁽³⁾ Dvs. den berörda offentliga myndighetens förvärvskostnader.

- (55) Myndigheten anser att en marknadsekonomisk aktör som säljer mark inte skulle ha föreskrivit sådana villkor rörande byggandet eller finansieringen av en arena. Myndigheten kan därför inte godta argumentet att avtalsförhållandet mellan överlåtelsen av tomt 152/97 till Sandefjord Fotball AS och byggandet av arenan bör beaktas vid bedömningen av om det föreligger en ekonomisk fördel.
- (56) Myndigheten noterar dessutom att Sandefjord Fotball AS strax efter överlåtelsen sålde sina aktier i Sandefjord Fotball Næring AS (ägaren av tomt 152/97) till Pindsle Property AS för 40 miljoner norska kronor. Denna försäljning tyder på att den berörda marken hade ett ekonomiskt värde.
- (57) Mot bakgrund av detta drar myndigheten slutsatsen att överlåtelsen av tomt 152/97 gav en ekonomisk fördel till Sandefjord Fotball AS.

1.4 *Selektivitet*

- (58) Det påstådda statliga stödet härrör från en transaktion mellan Sandefjords kommun och Sandefjord Fotball AS. Stödet utgör en selektiv åtgärd i den mening som avses i artikel 61 i EES-avtalet eftersom det endast berör ett särskilt företag.

1.5 *Snedvridning av konkurrensen och påverkan på handeln mellan de avtalsslutande parterna*

- (59) Enligt rättspraxis avseende påverkan på handeln och snedvridning av konkurrensen behöver myndigheten inte "styrka att stödet faktiskt påverkar handeln [...] och snedvrider konkurrensen, utan endast att det kan ha en sådan inverkan" ⁽¹⁾.
- (60) Endast det faktum att ett stöd stärker ett företags ställning i förhållande till andra konkurrerande företag i handeln inom EES är tillräckligt för att dra slutsatsen att åtgärden riskerar att snedvrida konkurrensen och påverka handeln mellan de avtalsslutande parterna i EES-avtalet ⁽²⁾.
- (61) Sandefjord Fotballs elitlag spelade i den högsta norska divisionen 2006 och hade möjlighet att kvalificera sig till europeiska mästerskap. Dessutom har professionella fotbollsklubbar ekonomisk verksamhet inom flera andra områden än deltagande i fotbollsturneringar, t.ex. transfermarknaden för professionella spelare, reklam, sponsring, marknadsföring och medierättigheter. Stöd till en professionell fotbollsklubb kan således potentiellt stärka dess ställning inom dessa områden, av vilka de flesta kan omfatta flera EES-länder. Sandefjord Fotball AS var vid den tidpunkten aktiv på transfermarknaden för spelare, vilket de fortfarande är, och de kan värva spelare från andra EES-länder.
- (62) Myndigheten drar därför slutsatsen att åtgärden riskerar att snedvrida konkurrensen och påverka handeln mellan de avtalsslutande parterna i EES-avtalet.

1.6 *Slutsats om förekomsten av stöd*

- (63) Mot bakgrund av detta konstaterar myndigheten att åtgärden utgör statligt stöd i den mening som avses i artikel 61.1 i EES-avtalet.

⁽¹⁾ Domstolens dom av den 29 april 2004, Italien mot kommissionen, C-372/97, EU:C:2004:234, punkt 44.

⁽²⁾ Domstolens dom av den 17 september 1980, Philip Morris Holland B.V. mot kommissionen, C-730/79, EU:C:1980:209, punkterna 11–12, Efta-domstolens dom av den 21 juli 2005, Fesil ASA och Finnjord Smelteverk AS mot Eftas övervakningsmyndighet, E-5/04, E-6/04 och E-7/04, Efta-domstolens rapport 2008, s. 117, punkt 94, och domstolens dom av den 8 maj 2013, Eric Libert m.fl., C-197/11 och C-203/11, EU:C:2013:288, punkterna 76–78.

1.7 Stödbelopp

- (64) När det gäller tomt 152/96 erkänner myndigheten att skyldigheten att bygga en arena enligt detaljplanen minskar marknadsvärdet på marken ⁽¹⁾. Emellertid är ett marknadspris på noll euro inte motiverat i detta fall (se skäl 50). Enligt punkt 2.2 d i myndighetens riktlinjer för försäljning av mark borde Sandefjords kommun åtminstone ha sålt marken till ett pris som täcker dess egna förvärvskostnader. På grundval av detta anser myndigheten att stödbeloppet avseende denna tomt uppgår till 1,9 miljoner norska kronor ⁽²⁾.
- (65) När det gäller tomt 152/97 noterar myndigheten att Sandefjord Fotball AS sålde sina aktier i Sandefjord Fotball Næring AS (ägaren av tomt 152/97) till Pindsle Property AS för 40 miljoner norska kronor. Pindsle Property AS är ett privat företag och ingick inte i samma koncern som Sandefjord Fotball AS vid tidpunkten för transaktionen. Försäljningen skedde därmed mellan två oberoende företag ⁽³⁾. Myndigheten har inte tagit emot några övertygande bevis för att denna transaktion inte skedde till marknadspris. Myndigheten anser därför att den utgör den bästa tillgängliga indikationen på marknadsvärdet på tomt 152/97.
- (66) Mot bakgrund av detta konstaterar myndigheten att det sammanlagda marknadsvärdet på den mark som överlätits till Sandefjord Fotball AS uppgick till 41,9 miljoner norska kronor vid tidpunkten för transaktionen. Enligt avtalet av den 28 november 2006 åtog sig dock Sandefjord Fotball AS även flera skyldigheter i fråga om arbeten gentemot Sandefjords kommun. Enligt skäl 26 var den uppskattade totalkostnaden för dessa skyldigheter 9,5 miljoner norska kronor vid tidpunkten för avtalet. De norska myndigheterna har förklarat att om inte avtalsvillkoren hade funnits, skulle kommunen själv ha utfört dessa arbeten. Följaktligen godtar myndigheten att denna kostnad (enligt uppskattningarna vid tidpunkten för avtalet) bör dras av från stödbeloppet.
- (67) Myndigheten drar därför slutsatsen att det totala stödet till Sandefjord Fotball AS uppgick till 32,4 miljoner norska kronor.

2. Formföreskrifter

- (68) Enligt del I artikel 1.3 i protokoll 3 ska Eftas övervakningsmyndighet underrättas i så god tid att den kan yttra sig om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder. Staten i fråga får inte genomföra åtgärderna förrän detta förfarande lett till ett slutgiltigt beslut.
- (69) Myndigheten har inte tagit emot någon förhandsanmälan om överlåtelsen av den berörda marken. Myndigheten drar därför slutsatsen att de norska myndigheterna inte har fullgjort sina skyldigheter enligt del I artikel 1.3 i protokoll 3.

3. Förenlighet

- (70) Enligt artikel 61.3 c i EES-avtalet kan stöd för att underlätta utvecklingen av vissa ekonomiska verksamheter eller vissa ekonomiska områden anses vara förenligt med EES-avtalet om det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset.
- (71) Myndigheten konstaterar att den inte ännu har utfärdat några riktlinjer om statligt stöd för byggandet av idrottsinfrastruktur. Åtgärden kommer därför att bedömas direkt enligt artikel 61.3 c i EES-avtalet.

⁽¹⁾ Se även punkt 31 i beslut nr 225/15/KOL av den 10 juni 2015 om att inte göra några invändningar mot stöd i form av en överlåtelse av mark till Vålerenga Fotball.

⁽²⁾ Sandefjords kommun förvärvade marken som senare delades upp i tomterna 152/96 och 152/97 för 3,7 miljoner norska kronor. Genom att man fördelar det beloppet utifrån de två tomternas storlek fås beloppet 1,9 miljoner norska kronor.

⁽³⁾ Detta framgår också av det faktum att det saknas en oberoende expertvärdering, vilket enligt den norska bolagslagstiftningen krävs för transaktioner mellan företag inom samma koncern.

(72) I linje med praxis vid den tidpunkt då stödet beviljades baseras myndighetens bedömning på följande:

- Har stödåtgärden ett klart definierat mål av gemensamt intresse?
- Är stödet utformat så att detta mål av gemensamt intresse kan nås, dvs. är det föreslagna stödet inriktat på att åtgärda marknadens misslyckande, eller något annat mål? Detta gäller i synnerhet följande:
 - Är statligt stöd ett lämpligt instrument?
 - Finns det en stimulanseffekt, dvs. förändrar stödet företagets beteende?
 - Är stödåtgärden proportionerlig, dvs. kan samma förändring i beteende uppnås med mindre stöd?
- Är snedvridningen av konkurrensen och påverkan på handeln begränsade, så att den totala balansen är positiv?

(73) Dessa frågor kommer att behandlas i de följande punkterna.

3.1 Mål av gemensamt intresse

- (74) För det första noterar myndigheten att främjandet av idrott inte direkt omnämns i EES-avtalet som ett gemensamt mål. Emellertid kan främjandet av idrott betraktas som en del av främjandet av utbildning, yrkesutbildning och ungdomsfrågor samt socialpolitik. Närmare samarbete på dessa områden anses vara ett mål för EES, vilket framför allt fastställs i artiklarna 1 och 78 i EES-avtalet. Formerna för det närmare samarbetet definieras ytterligare i protokoll 31 till EES-avtalet om samarbete inom särskilda områden vid sidan om de fyra friheterna. Artikel 4 i detta protokoll har rubriken *Education, training, youth and sport* (utbildning, yrkesutbildning, ungdomsfrågor och idrott) och där anges till exempel att de avtalsslutande parterna ska delta i det europeiska året för utbildning genom idrott 2004. Detta visar på den nära kopplingen mellan främjandet av idrott och de mål som anges i EES-avtalet.
- (75) Denna tolkning stämmer överens med Europeiska kommissionens strategi. I Europeiska unionen nämns främjandet av idrott uttryckligen i artikel 165 i EUF-fördraget, som infördes genom Lissabonfördraget. Kommissionen erkände även före Lissabonfördraget de särskilda förhållanden som kännetecknar den roll som idrott, baserad på frivilligt arbete, spelar i det europeiska samhället för hälsa, utbildning, social integration och kultur. Sedan Lissabonfördraget har främjandet av idrott också erkänts som något som bidrar till Europa 2020-strategins övergripande mål genom att förbättra anställningsbarhet och rörlighet, särskilt genom åtgärder som främjar social delaktighet inom och genom idrott, utbildning och yrkesutbildning.
- (76) Mot bakgrund av ovanstående drar myndigheten slutsatsen att främjandet av utbildning, yrkesutbildning och ungdomsfrågor genom idrott utgör ett mål av gemensamt intresse. Myndigheten noterar dessutom att finansieringen av idrottsinfrastruktur även kan omfattas av den allmänna gruppundantagsförordningen om vissa villkor är uppfyllda. Detta ger ytterligare belägg för att främjandet av idrott, inklusive byggandet av idrottsinfrastruktur, utgör ett mål av gemensamt intresse.

3.2 Lämpligt instrument

- (77) För att bedöma om statligt stöd är effektivt för att uppnå det fastställda målet av gemensamt intresse måste först myndigheten undersöka och definiera själva problemet. Statligt stöd bör inriktas på situationer där stöd kan åstadkomma en konkret förbättring som marknaden inte klarar på egen hand. Den föreslagna stödåtgärden måste dessutom vara ett lämpligt instrument med hänsyn till det fastställda målet av gemensamt intresse.

- (78) Tillhandahållandet av fotbollsarenor i Norge är ett erkänt marknadsmisslyckande i form av en avsaknad av kommersiella investeringar i arenor, vilket beror på att sådana investeringar är olönsamma eftersom intäkterna inte täcker investeringskostnaderna ⁽¹⁾.
- (79) Vidare har de norska myndigheterna visat på ett verkligt behov av en ny fotbollsarena i Sandefjord. Detta styrks av kapacitetsbristen i den befintliga kommunala arenan vid tidpunkten för åtgärden och faktumet att den gamla arenan inte längre uppfyllde det norska fotbollsförbundets licenskrav. Med tanke på att arenainfrastruktur är en olönsam investering krävdes statligt stöd för att få till stånd investeringen.
- (80) Mot bakgrund av detta drar myndigheten slutsatsen att statligt stöd var ett lämpligt instrument.

3.3 Stimulanseffekt

- (81) Myndigheten kan endast förklara statligt stöd förenligt med EES-avtalet om det har en stimulanseffekt. En stimulanseffekt uppstår om stödet förmår stödmottagaren att ändra sitt beteende genom att främja det fastställda målet av gemensamt intresse, och stödmottagaren inte skulle ha ändrat sitt beteende utan stödet.
- (82) Inledningsvis konstaterar myndigheten att byggandet av arenan inte hade inletts före överlåtelsen av den berörda marken.
- (83) Dessutom framgår det av de norska myndigheternas uppgifter att Sandefjord Fotball AS inte skulle kunnat finansiera byggandet av arenan utan statligt stöd, eftersom klubben varken hade ekonomiska resurser eller möjlighet att låna tillräckliga medel för att täcka underskottet. Storleken på klubbens egna finansiella bidrag till arenabygget tangerade redan gränsen för vad som var möjligt ⁽²⁾.
- (84) Mot bakgrund av detta drar myndigheten slutsatsen att stödåtgärden hade en stimulanseffekt.

3.4 Proportionalitet

- (85) Statligt stöd anses vara proportionellt om stödbeloppet är begränsat till det minimum som krävs för att uppnå det fastställda målet av gemensamt intresse. Myndigheten grundar i allmänhet sin bedömning av proportionaliteten på begreppen stödberättigande kostnader och högsta tillåtna stödnivåer.
- (86) Såsom anges i skäl 67 uppgår det beviljade stödbeloppet till Sandefjord Fotball AS till 32,4 miljoner norska kronor. I syfte att bedöma stödnivån måste detta belopp sättas i förhållande till de stödberättigande investeringskostnaderna. Myndigheten anser att de utgifter som Sandefjord Fotball AS ådragit sig gentemot Sandefjords kommun och som har dragits av från stödbeloppet (se skäl 66) inte kan utgöra en del av de stödberättigande kostnaderna. Den totala investeringskostnaden på 110 miljoner norska kronor måste därför minskas med 9,5 miljoner norska kronor. De stödberättigande investeringskostnaderna uppgår därför till 100,5 miljoner norska kronor, vilket motsvarar en stödnivå på 32 procent. Myndigheten konstaterar att denna stödnivå är ganska låg och att resten av investeringen finansierades av stödmottagaren, Sandefjord Fotball AS.
- (87) Stödnivå måste dock även bedömas mot bakgrund av de sociala fördelarna med arenainfrastrukturen. Enligt avsnitt I.5.3 används arenan inom en mängd olika icke-professionella användningsområden av ett flertal användare, inklusive amatöridrottslag och skolor. Dessa icke-ekonomiska användningsområden motsvarar totalt mer än 50 procent av den totala användningen av arenan.

⁽¹⁾ Se även skäl 65 i beslut nr 225/15/KOL av den 10 juni 2015 om att inte göra några invändningar mot stöd i form av en överlåtelse av mark till Vålerenga Fotball.

⁽²⁾ Se särskilt informationen på sidan 29 i dokument nr 699518.

- (88) Myndigheten konstaterar vidare att arenainfrastrukturen i viss mån är multifunktionell eftersom den består av en fotbollsarena, en löpbana, ett gym och ett antal andra inomhusutrymmen. Detta ökar möjligheterna att använda arenan för icke-ekonomiska ändamål. Myndigheten noterar också att elitlaget betalar marknadshyra för användningen av arenan (se även avsnitt II.3.5), medan amatörklubbar och andra icke-kommersiella användare får använda arenan gratis. Detta understryker ytterligare arenans sociala bidrag till samhället.
- (89) Mot bakgrund av detta drar myndigheten slutsatsen att stödåtgärden är proportionerlig.

3.5 Ingen otillbörlig snedvridning av konkurrens och handel

- (90) För att stödet ska vara förenligt med EES-avtalet måste de negativa effekterna av stödåtgärden när det gäller snedvridning av konkurrensen och påverkan på handeln mellan avtalsparterna vara begränsade och uppvägas av de positiva effekterna i form av bidrag till målet av gemensamt intresse.
- (91) Inledningsvis noterar myndigheten att arenan som finansierades av det berörda statliga stödet främst har en lokal och regional inriktning. Syftet med infrastrukturen är inte att locka till sig internationella evenemang, och den är inte heller avsedd att i stor utsträckning utnyttjas av andra kommersiella användare än Sandefjord Fotballs AS:s elitlag.
- (92) Elitlaget betalar hyra för användningen av arenan. De nuvarande hyresvillkoren baseras på förhandlingar med arenans privata ägare. Således kan man anta att hyran motsvarar marknadsvillkor. Detta bekräftas dessutom av den jämförelse med de typiska arenahyror som andra klubbar betalar och som de norska myndigheterna har lämnat (se skäl 36).
- (93) Myndigheten konstaterar också att stödnivån är låg och att Sandefjord Fotball AS:s motsvarande bidrag till investeringskostnaderna ytterligare minskar risken för snedvridning.
- (94) Sandefjord Fotball AS:s ekonomiska verksamhet har endast en mycket begränsad påverkan på handeln och konkurrensen inom EES på grund av klubbens lokala karaktär. Dess biljettförsäljnings-, marknadsförings-, sponsrings- och reklamverksamhet är i första hand inriktad på det lokala samhället och Vestfold fylke. Klubbens aktivitet på spelarmarknaden är också mycket begränsad och inriktad på Norge. Sandefjord Fotball AS har inte heller någon direkt inverkan på försäljningen av tv-rättigheter som administreras centralt av det norska fotbollsförbundet och de får under alla omständigheter endast mycket begränsade inkomster från dem.
- (95) Myndigheten drar därför slutsatsen att den eventuella snedvridningen av konkurrensen och handeln som orsakas av stödet är begränsad.

3.6 Avvägning och slutsats

- (96) På grundval av ovanstående bedömning har myndigheten gjort en avvägning mellan de positiva och negativa effekterna av den anmälda åtgärden. Myndigheten drar slutsatsen att den snedvridning av konkurrensen som följer av stödåtgärden inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset.

4. Slutsats

- (97) Mot bakgrund av de norska myndigheternas uppgifter konstaterar myndigheten att överlåtelsen av mark utgör statligt stöd i den mening som avses i artikel 61.1 i EES-avtalet. Myndigheten har dragit slutsatsen att stödet är förenligt med EES-avtalet.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Det statliga stödet till Sandefjord Fotball AS är förenligt med EES-avtalet i enlighet med artikel 61.3 c i det avtalet.

Artikel 2

Detta beslut riktar sig till Konungariket Norge.

Artikel 3

Endast den engelska versionen av detta beslut är giltig.

Utfärdat i Bryssel den 23 september 2015.

För Eftas övervakningsmyndighet

Sven Erik SVEDMAN

Ordförande

Helga JÓNSDÓTTIR

Ledamot av kollegiet

ISSN 1977-0820 (elektronisk utgåva)
ISSN 1725-2628 (pappersutgåva)



Europeiska unionens publikationsbyrå
2985 Luxemburg
LUXEMBURG

SV